BUYING/SELLING In Michigan
Homes, Gas Stations, Liquor Stores, Plazas, Hotels
Liquor Store For Sale In Canton, MI
RAJ SHERGILL
Associate Broker
Landmark Realty
Cell 734-751-4455, rajsshergill@yahoo.com

Truck Insurance Specialist
- Preferred Carriers (A++)
- Bobtail Insurance
- Cargo and Primary Liability
TRI COUNTY INSURANCE
734 655 9090

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ
AMANTEL.COM
$25 'ਚ 2600 ਮਿੰਟ (43.5 ਘੰਟੇ)
ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ
24/7 Customer Service
ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ
1-888-652-6268,732-983-4332/4333

Sixteenth Year of Publication
ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ
Price 50¢
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 17, Issue 24, June 11, 2016
20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074
Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਸਾਕਾ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਰੋਹ ਜੱਗ-ਜ਼ਾਹਿਰ

ਜਥੇਦਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਨਾਅਰੇ ਲੱਗੇ; ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਨੂੰ ਬਣੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ 32ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਕਰਾਏ ਗਏ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਅਣਹੋਣੀ ਘਟਨਾ ਤਾਂ ਟਲ ਗਈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਰੋਹ ਨੂੰ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਔਖਾ ਸਮਾਂ ਵੇਖਣਾ ਪਿਆ। ਭੀੜ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਮੁੱਕੀ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭੀੜ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਵਿਰੋਧ ਦੌਰਾਨ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪੱਖੀ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਥਾਪੇ ਗਏ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਸਮਾਗਮ ਸਮਾਪਤੀ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਭੀੜ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣ ਸਮੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਧੱਕਾ-ਮੁੱਕੀ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਦਾ ਕਾਰਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਿੱਖ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਚਿੰਤਤ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਖਾਵਾ

ਸਤਲਾਣੀ ਸਾਹਿਬ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ 6 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ.ਏ. ਰਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਸਬੰਧੀ ਬਣਾਈਆਂ ਤਖ਼ਤੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲਾਹੌਰ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਗਾਏ ਤੰਬੂ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿਥੇ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ ਗਏ।

ਮਥੁਰਾ ਕਾਂਡ: ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਡੇਰਾ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਪੋਲ

ਮਥੁਰਾ: ਜਵਾਹਰ ਬਾਗ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਏਕੜ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੋਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਹੋਏ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਤੇ ਡੇਰਾਵਾਦ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਮੇਤ 29 ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਗੂ ਰਾਮ ਵਰਿਕਸ਼ ਯਾਦਵ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 60 ਸਾਲਾ ਯਾਦਵ 'ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਧਿਕ ਵੈਚਾਰਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ' ਦਾ ਆਗੂ ਸੀ।

ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ 260 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਤੇ ਡੇਰਾਵਾਦ ਦੀ ਯਾਰੀ ਦੀ ਇਹ ਕੋਈ ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਖੌਤੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਪਾਲ ਦੇ ਡੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਕਰਨੀ ਪਈ ਸੀ। ਉਸ ਡੇਰੇ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਪਤਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

ਮਥੁਰਾ ਕਾਂਡ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਜਵਾਹਰ ਬਾਗ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਥੇ ਕਬਜ਼ਾ ਜਮਾਈ ਬੈਠੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਬੈਰਕਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਫੌਜ ਬਣਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਬਸਤੀ ਅੰਦਰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਅਸਲਾ ਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਹੋਇਆ ਸੀ।

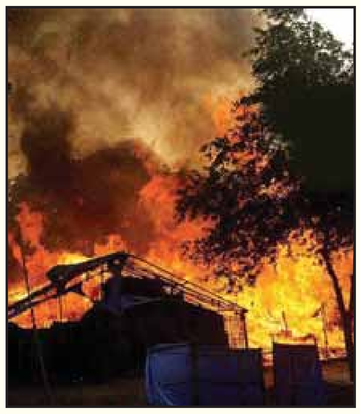

ਇਥੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉਦੋਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਜਵਾਹਰ ਬਾਗ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ।

ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀ ਤਾਂ ਲਖਨਊ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਫੋਨ ਕਾਲਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਰੁਕਵਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ, ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਕਾਮੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ 'ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾਕਾਰ' ਸ਼ਿਵਪਾਲ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਦੇ 'ਗੁੰਡੇ' ਸਨ ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੱਬਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵਪਾਲ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮੋ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਅਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਦਾ ਚਾਚਾ ਹੈ।

World Wide Travel
www.fly2world.com
Chicago $760* Delhi
24/7 Emergency Service
Detroit $1050* Delhi
Lowest Fare Guaranteed
734-838-9998
*Fares shown above are subject to availbility and may change without notice. Call us for more information.

SOHI REALTY PROFESSIONALS
Specializing In Commercial • Residential
Short Sales • Bank Owned • Foreclosure
A Tradition of Trust & Sincerity
ਰਿਐਲਟਰ ਤੇ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸੇਵਾਵਾਂ ਇਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ
Jas Sohi 248-931-7694
Jazz Sohi 248-990-7963
Team Sohi
363 W. Big Beaver Rd.
Ste. 235, Troy, MI 48084
Ph: 248-458-2050

Call Today To Get A Free Quote On All Your Insurance Needs
COMBINING POLICIES. SAVE BIG ON INSURANCE.
Multiple Ways To Save
jsohi@farmersagent.com
Auto, Home, Life, Health, Business, Workers` Comp.

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਡੇਅ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਿੱਖ ਅਮਰੀਕਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਲੰਘੀ 28 ਮਈ ਨੂੰ ਇਥੇ ਡਾਊਨ ਟਾਊਨ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ 146ਵੀਂ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਡੇਅ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਫਲੋਟ, ਝੰਡਿਆਂ, ਬੈਨਰਾਂ, ਪੋਸਟਰਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਪੈਦਲ ਟੁਕੜੀ ਨਾਲ

ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁਖ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਇਕਮੁਠਤਾ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਯੋਧਿਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਬਹਾਦਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਇੰਜ ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ ਮਜਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਸਾਰਥਕ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਪੰਜਵਾਂ ਸਾਲ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ।

ਫਲੋਟ ਉਪਰ ਲਾਏ ਗਏ ਬੈਨਰਾਂ ਅਤੇ ਪੋਸਟਰਾਂ ਉਪਰ ਦੋ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਬਾਰੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਮਈ ਟੂਕਾਂ ਛਪੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਦੀ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਫਰਾਂਸ, ਬੈਲਜ਼ੀਅਮ, ਇਟਲੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਲੜੇ ਸਨ ਅਤੇ 83,005 ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਤੇ 109,045 ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਸਨ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਅਤੇ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਸਿੰਘ, ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ, ਇਰਵਿਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਗੋ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ।

ਪਰੇਡ ਦੁਪਹਿਰ ਸਮੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਸਟਰੀਟ 'ਤੇ ਦੱਖਣ ਵਲ ਲੇਕ ਸਟਰੀਟ ਤੋਂ ਵੈਨ ਬੁਰੇਨ ਸਟਰੀਟ ਤਕ ਗਈ। ਪਰੇਡ ਵਿਚ 150 ਦੇ ਕਰੀਬ ਟੁਕੜੀਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਟੁਕੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਸੜਕ ਕੰਢੇ ਖੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਦੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਕੈਨੇਥ ਡਾਹਲ ਪਰੇਡ ਦੇ ਗਰੈਂਡ ਮਾਰਸ਼ਲ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੌਕਾ ਅਫਸੋਸ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਚੰਗਾ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ, ਜੋ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਮੇਅਰ ਰਾਹਮ ਇਮੈਨੁਅਲ ਨੇ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ, ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਅਤੇ ਗੋਲਡ ਸਟਾਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਨਰਲ ਡਾਹਲ ਨਾਲ ਡੇਲੀ ਪਲਾਜ਼ਾ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਖਾਤਰ ਲੜਨ-ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸ਼ਮਾ ਉਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਨਿਭਾਈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖਾਤਰ ਲੜਨ-ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਰੇਡ 1870 ਵਿਚ ਅਰੰਭ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪਰੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋਲੈਂਡ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਥੋਂ ਦੀ ਸਬਰਬ ਇਤਾਸਕਾ ਦੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਹਾਫਮੈਨ ਐਸਟੇਟਸ ਦੀ ਵੈਟਰਨ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸਮਿਟਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਬਰਗ ਵਿਚ ਸੇਂਟ ਪੀਟਰ ਲੂਥਰਨ ਚਰਚ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਰਸਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਨ ਰੱਖ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਰਸਮਾਂ ਇਕ ਬਾਗ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਖਤਮ ਹੋਈਆਂ ਜਿਥੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਬਹਾਦਰੀ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਯੋਧਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੋਸਟਰਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਡੇ ਪਰੇਡ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਜਨਰਲ ਜੌਹਨ ਲੋਗਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 30 ਮਈ ਦਾ ਦਿਨ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਉਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਹਿਲਾ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਡੇ 30 ਮਈ 1868 ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਲੋਂ 'ਸਮਰ ਰੀਡਿੰਗ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜਿਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਸਮਰ ਰੀਡਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਉਂਦੀ 15 ਜੂਨ ਤੋਂ 15 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਦਫਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬੱਚਿਆਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ-ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਹੈ।

ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵੇਲੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਫਾਰਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਨਾਮ ਵੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। 15 ਘੰਟੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਵੱਡੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਡਰਾਅ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਾਲਗਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਵੱਡੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਡਰਾਅ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਵਿਰਸੇ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਿਐਨ ਜਾਂ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਿਐਨ ਸਬੰਧੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਡਰਾਅ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੱਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਸਟਾਫ ਕੋਲ ਰਾਖਵੇਂ ਹੋਣਗੇ। ਇਨਾਮਾਂ ਵਿਚ ਲੈਪ ਟਾਪ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਕਿੰਡਲ ਫਾਇਰ ਟੈਬਲਟ, ਗੂਗਲ ਕਾਰਡਬੋਰਡ ਵੀ ਆਰ ਵਿਊਅਰ, ਉਮਰ ਅਨਕੂਲ ਟੈਬਲਟ ਤੇ ਇਕ $100 ਦਾ ਗਿਫਟ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦਾ ਨਵੀਨੀਕਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਾਧੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਮੰਗੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੋਨ: (847) 358-1117 ਰਾਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

Syan Video Production, Inc.

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ-ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ

ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਏ, ਓਹਾਇਓ, ਆਇਓਆ

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera shooting/Digital Still Photography (with flush mount album)
Live Video Display With Large Screens
DJ Service with Laser Lights

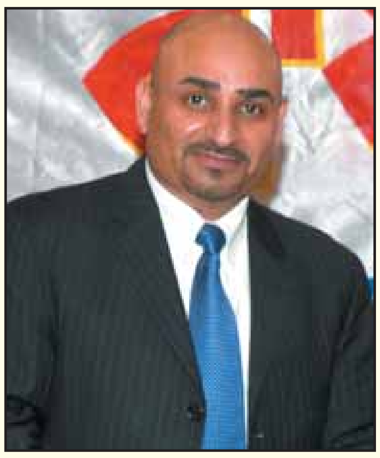

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

Call Toll Free:
1-800-RAJ-SYAN
(with 17 years Experienced)

Call:734-261-0936
734-890-1767
e-mail: raj@syanvideo.com
visit at: www.syanvideo.com

Dhillon Truck Stop
Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph:575-576-4111, 575-815-8536

ਪੰਥਕ ਤਾਲਮੇਲ ਸੰਗਠਨ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਥਕ ਤਾਲਮੇਲ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਤਖ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਤਖ਼ਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਵੱਕਾਰ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਢਾਹ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦਾ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰੱਖ ਕੇ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਉਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਹਮਖਿਆਲ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਖ਼ਤਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੇਧ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਤਖ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬਜ਼ ਧੜਿਆਂ ਨੇ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪੰਥਕ ਤਾਲਮੇਲ ਸੰਗਠਨ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਜੀਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ 100 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ 22 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਲੈਨਸਿੰਗ 'ਚ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ ਕੈਂਪ 10 ਤੋਂ

ਲੈਨਸਿੰਗ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਵਿਖੇ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ ਕੈਂਪ 10, 11 ਅਤੇ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਤੋਂ ਰਾਤ 7 ਵਜੇ ਤੱਕ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸ਼ਬਦ, ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਜਾਪ ਰਾਹੀਂ ਰੋਗ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ 'ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ ਕੈਂਪ' ਲਾਉਣਗੇ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਸ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਲਾਡੀ ਮੁਲਤਾਨੀ ਨਾਲ ਫੋਨ 517-204-4171 ਜਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ ਨਾਲ ਫੋਨ 646-464-1818 ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਰੈਂਟਨ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਤਾ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਲੰਘੇ ਸੋਮਵਾਰ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰੋਪਾਓ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਗਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਨਮੋਲ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਵੁਕ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਮ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਿਣੀ ਰਹੇਗੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਜਾਰਾਂ ਬੇਗੁਨਾਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਾਤਲ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੰਬ ਬੰਨ ਕੇ ਫੀਤਾ ਫੀਤਾ ਕਰ ਕੇ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਸਿਆਟਲ ਫੇਰੀ ਭਾਈ ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰਾਣਾ) ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹੀ।

ਬੀ ਟੀ ਐਸ ਕੈਰੀਅਰ ਇੰਕ. ਨੂੰ ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

BTS Carrier Inc. Needs Owner Operators and Experience Drivers.

Long and Local Routes. Good pay.
ਲੌਂਗ ਅਤੇ ਲੋਕਲ ਰੂਟ, ਵਧੀਆ ਤਨਖਾਹ

For more information please contacts:
Rusty Singh Cell: 734-233-8464

ਫੰਡ ਰੇਜ਼ਰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਗਵਰਨਰ ਮਾਈਕ ਪੈਂਸ ਨਾਲ

ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਾਈਕ ਪੈਂਸ ਲਈ ਫੰਡ ਰੇਜ਼ਰ

ਸ਼ੈਰਿਲਵਿਲ, ਇੰਡੀਆਨਾ (ਬਿਊਰੋ): ਨਾਰਥ ਵੈਸਟ ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਬਿਜਨਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਮਾਈਕ ਪੈਂਸ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਇਕ ਫੰਡ ਰੇਜ਼ਰ ਡਿਨਰ ਲੰਘੀ 3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਥੇ ਤੰਦੂਰ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਾਈਕ ਪੈਂਸ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਮੁੜ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਦੱਸੀਆਂ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਵਲੋਂ ਵਾਅਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਗੈਸ ਉਪਰ ਸੇਲ ਟੈਕਸ ਐਡਵਾਂਸ ਲੈਣ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੰਬਾਕੂ ਵਸਤਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਡਵਾਂਸ ਲੈਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਟੈਕਸ ਚੋਰਾਂ ਤੋਂ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇੰਡੀਆਨਾ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਬਜਟ ਸਰਪਲੱਸ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਟੇਟਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਵਰਨਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੰਡੀਆਨਾ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸਰਪਲੱਸ ਸਟੇਟ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਹੈ।

ਇਸ ਫੰਡ ਰੇਜ਼ਰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕਰੀਬ 40 ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਤਾ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ, ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ, ਮਨਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤੋਤ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਓਮ ਨਰਾਲਾ, ਵਰਿੰਦਰ ਨਾਗਰਾ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੂਰ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੰਗ, ਰਾਣਾ ਵਿਰਕ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ (ਓਹਾਇਓ), ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ (ਓਹਾਇਓ), ਜਗਜੀਤ ਬਾਜਵਾ, ਸਨੀ ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਦੀਪਕ ਪਟੇਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਸੰਤ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਸਮਾਗਮ 3 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ

ਮਸਕੀਗਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਬਿਊਰੋ): ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ 66ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ (2018 ਸ਼ੈਟਲਰ ਰੋਡ, ਮਸਕੀਗਨ) ਵਿਖੇ ਆਉਂਦੀ 3 ਜੁਲਾਈ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਮਸਕੀਗਨ ਅਤੇ ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ ਇਕ ਵਜੇ ਤੱਕ ਭਾਈ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ ਵਾਲੇ, ਇਕ ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੋ ਵਜੇ ਤੱਕ ਕਥਾਵਾਚਕ ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ ਅਤੇ ਦੋ ਵਜੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਤੱਕ ਭਾਈ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਮਲ (ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦਾ ਜਥਾ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਜਲੇਬੀਆਂ, ਗੋਲ-ਗੱਪਿਆਂ ਅਤੇ ਛੋਲੇ-ਭਠੂਰਿਆਂ ਦੇ ਸਟਾਲ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਸਰੀਆ (231-670-9794), ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ (917-379-7221), ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (231-638-3152), ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ (231-670-5456), ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (616-283-3423) ਜਾਂ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ (231-780-5317) ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

--- ਮਾਲੇਗਾਓਂ ਧਮਾਕੇ ---

4 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ

ਮੁੰਬਈ: ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਅਦਾਲਤ ਨੇ 2006 ਮਾਲੇਗਾਓਂ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਕੇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ 'ਚ ਸਿੱਖ ਸਿੰਪੋਜ਼ੀਅਮ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਅਲਾਇੰਸ ਆਫ ਨਾਰਥ ਅਮੈਰਿਕਾ ਵਲੋਂ ਮਿਡਵੈਸਟ ਰਿਜਨਲ ਲੈਵਲ ਦਾ ਇਕ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਸਿੰਪੋਜ਼ੀਅਮ ਲੰਘੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ ਦੇ ਦੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਲੈਵਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਏ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਛਿਣ ਸੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ ਦਾ ਚਲੰਤ ਸੈਸ਼ਨ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਆਉਂਦੀ 12 ਜੂਨ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਐਸ ਆਰ ਐਸ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ ਆਉਂਦੀ 25 ਤੋਂ 29 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਲੱਗੇਗਾ। ਕੈਂਪ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਫਾਰਮ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਈਮੇਲ PrincipalSRSSchool@srschicago.org ਰਾਹੀਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜੇਤੂ ਬੱਚੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਨਾਲ

HADDAD LAW FIRM PLC

470 N. Old Woodward Ave Suite 250, Birmingham MI 48009

ਹਦਾਦ ਲਾਅ ਫਰਮ ਪੀ ਐਲ ਸੀ

ਮਨਮੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ

ਸਾਡੇ ਦਫਤਰ ਡਿਟਰਾਇਟ, ਲੈਨਸਿੰਗ ਅਤੇ ਪਲਿਮਥ ਵਿਚ ਵੀ ਹਨ।

SERVING THE GREAT STATE OF MICHIGAN IN MATERS OF:

- Criminal Defense
- Immigration law
- Civil Litigation
- Business Planning
- Family Law (Divorce & Child Custody)
- Traffic Offenses (Impaired Driving)
- Estate Planning (Wills, Trusts & Power of Attorneys)
- Personal Injury
- Fire Loss
- Wrongful Death

Contact Attorney Manmeet Singh Chahal

Today at: 1-844-237-3363 (Toll Free)

e-mail: mannychahal@haddlaw.com *www.haddlaw.com*

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਰਜੀਨੀਆ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਸਬੰਧਤ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਦੇ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਦਸ ਦਿਨ ਭਾਂਡੇ ਸਾਫ ਕਰਨ ਦੀ ਤਨਖ਼ਾਹ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਇਥੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੀਤ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਤਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਫਸੀਲ ਤੋਂ ਵਰਜੀਨੀਆ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪੰਜ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕਣ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਰੂਲਾ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 15 ਅਪਰੈਲ, 2016 ਨੂੰ ਵਰਜੀਨੀਆ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਖੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਭੇਜਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਵਜੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ, ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀਸੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਕੋਲੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੀ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਮੁਆਫੀਨਾਮਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਵੀ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਮਗਰੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 30 ਜੂਨ ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਾ ਆਉਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਦੇ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਤਨਖ਼ਾਹ ਲਾਈ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਇਕ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੁਣਨ, 10 ਦਿਨ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਭਾਂਡੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ 100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੀ ਦੇਗ ਕਰਾਉਣ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਸੌ ਰੁਪਏ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਉਣ। ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਗੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਜ਼ੁਰਗ ਰਾਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਲਾਈ ਗਈ ਤਨਖ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਗੇ।

ਹੁਣ ਚੋਣਵੇਂ ਅਮਰੀਕੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ ਸੁਖਾਲੀ ਕਲੀਅਰੈਂਸ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਰਮਿਆਨ ਇਕ ਸੰਧੀ ਸਹੀਬੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕੁਝ ਚੋਣਵੇਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਮਿਲਿਆ ਕਰੇਗੀ।

ਭਾਰਤ ਅਜਿਹਾ ਨੌਵਾਂ ਮੁਲਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਐਕਸਪੀਡੀਏਟਿਡ ਟਰੈਵਲਰ ਇਨੀਸ਼ੀਏਟਿਵ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਲੋਬਲ ਐਂਟਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਹੀਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਧ ਰਹੀ ਨੇੜਤਾ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ 'ਤੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਲੱਗਣਗੇ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੇ ਘੱਟ ਜੋਖ਼ਮ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚੋਣਵੇਂ ਅਮਰੀਕੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਮੌਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਅਰੁਣ ਕੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਤੇ ਬਾਰਡਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੇਵਿਨ ਕੇ ਮਕਲੀਨਨ ਨੇ ਸਹੀ ਪਾਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਰੁਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਅਮਰੀਕੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਆਮਦੋ-ਰਫ਼ਤ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਕਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਟੂਰਿਸਟ ਵੀਜ਼ਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੇ ਲੰਮ-ਚਿਰੇ ਵੀਜ਼ਿਆਂ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾਵਟ ਨੇ ਚਿੰਤਾ ਵਧਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਮਿਲਾਵਟ ਹੁਣ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦਾ ਪੱਧਰ ਡਿੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫੂਡ ਤੇ ਡਰੱਗ ਟੈਸਟਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸਟੇਟ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿਰਫ ਤੇਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਪਾਣੀ ਦੇ 103 ਸੈਂਪਲ ਭਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੈਂਪਲ ਫੇਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਸੈਂਪਲ ਸਿਰਫ ਫੇਲ੍ਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਬਲਕਿ ਕੁਝ ਬੋਤਲ ਬੰਦ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਤੇਲ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ੁੱਧ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਗਲਤ ਹੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਤੇਲ ਦੇ 618 ਸੈਂਪਲ ਭਰੇ ਸਨ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਵੋਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 34 ਫੀਸਦੀ ਸੈਂਪਲ ਫੇਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁੱਧ ਹੀ ਸ਼ੁੱਧ ਬਚਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਫਿਰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਏ ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਮਿਲਾਵਟ ਦਾ ਪੱਧਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2015 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ 36 ਫੀਸਦੀ ਦੁੱਧ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਫੇਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ 9936 ਸੈਂਪਲ ਭਰੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇਲ, ਦੁੱਧ, ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਬਣੇ ਪਦਾਰਥ, ਬੇਕਰੀ ਦੇ ਪਦਾਰਥ, ਗੁਟਕਾ-ਸੁਪਾਰੀ ਵਰਗੀਆਂ ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਤੇ ਕੁੱਲ ਸੈਂਪਲਾਂ ਵਿਚੋਂ 28 ਫੀਸਦੀ ਸੈਂਪਲ ਫੇਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਭੇਤਭਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੌਤ

ਮੁਹਾਲੀ: ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ (31 ਸਾਲ) ਦੀ ਭੇਤਭਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਤੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬਰਨਾਲਾ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਆਪਣੀ ਭੂਆ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਲਾਲ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਭੇਜ ਕੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਗੁਹਾਰ ਲਗਾਈ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਫੇਜ਼-4 ਸਥਿਤ ਮੁਹਾਲੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਯੋਜਨਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਬੀਬੀ ਅਮਨਜੋਤ ਕੌਰ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਮੌਤ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭੂਆ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਬੀਮੇ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਪੈਸੇ ਹੜੱਪਣ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਅੰਦਰੂਨੀ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਨੇ ਉਲਝਾਏ ਅਕਾਲੀ

ਜਲੰਧਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦਿਹਾਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਹਾੜ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ ਦੇ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਵਾਦ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੜਾਈ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਫਿਲੌਰ ਧੜੇ ਨੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਹਾੜ ਵਿਰੁੱਧ ਦਸਤਖ਼ਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਧੜੇ ਨੇ ਕੋਹਾੜ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਰਡਿੰਗ ਲਾ ਕੇ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਰਕਲ ਲਾਂਬੜਾ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ 300 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਕੋਹਾੜ ਵਿਰੁੱਧ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੇ। ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 33 ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ 27 ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਪੰਚਾਂ-ਸਰਪੰਚਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜਥੇਦਾਰ ਕੋਹਾੜ ਆਪਣੀਆ ਹਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਾ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਸਤਖ਼ਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਲਕਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬੀਤੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਹਾੜ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਕਲ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਧੜੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਧੜਿਆਂ 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਦੱਸਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹ ਧੜੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੁਕ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਲਾਂਬੜਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਦਮਨਬੀਰ ਵੱਲੋਂ ਲਗਵਾਏ ਗਏ ਹੋਰਡਿੰਗ ਬੋਰਡਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਲੜਾਈ ਹੋਰ ਵੀ ਤਿੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਹਾੜ ਨੇ ਮੁੜ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਆਗੂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਕੋਹਾੜ ਨੂੰ ਦਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦਮਨਬੀਰ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

ਕੋਹਾੜ ਤੇ ਫਿਲੌਰ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਵਾਦ ਭਖਿਆ

ਦਾਊਦ ਨਾਲ ਯਾਰੀ ਮਹਿੰਗੀ ਪਈ

ਮੁੰਬਈ: ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਏਕਨਾਥ ਖੜਸੇ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਏਕਨਾਥ ਖੜਸੇ 'ਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਡੀਲ ਤੇ ਅੰਡਰਵਰਲਡ ਡਾਨ ਦਾਊਦ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸਨ।

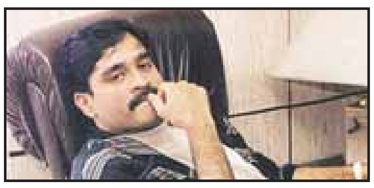

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਤੋਂ ਖੜਸੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੜਸੇ ਨੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਮੋਦੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾਅ ਉਤੇ ਹੈ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਗਲਤ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਖੜਸੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਲੋਕ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੋਦੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਚੁੱਪ ਤੋੜਨ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਮਰ ਸੰਧੂ ਦਾ ਕਤਲ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਰਿਚਮੰਡ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਭੀੜ ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਉਤੇ ਉਘੇ ਸਿੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ (50 ਸਾਲ) ਦਾ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਹੋਏ ਕਤਲ ਨੇ ਇਥੋਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸੰਧੂ ਆਪਣੇ ਪਿਕਅੱਪ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਸਟੀਵੈਸਟਨ ਹਾਈਵੇਅ ਕੋਲ ਟਿਮ ਹੌਰਟਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ 'ਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਹਨ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਬਾਅਦ ਭੀੜ ਭੜੱਕੇ ਵਾਲਾ ਪਲਾਜ਼ਾ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤੇ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਰੁਚੀ ਲੈਂਦੇ ਸਨ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Etihad, Air India, KLM, Lufthansa, Delta, Qatar Airlines.

For Emergency Call anytime at 847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares available

ਪੀਲੀਭੀਤ ਕਾਂਡ

ਸੱਚ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਰਾਜੋਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਆਰ.ਐਸ. ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਪੀਲੀਭੀਤ ਜੇਲ੍ਹ ਕਾਂਡ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਸੋਢੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀਲੀਭੀਤ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਾਰਨ ਸੱਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਦਰਜਨ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸੋਢੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਂਡ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਦਰਜ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ., ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਉਤੇ ਲਾਈ ਰੋਕ ਆਦਿ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤਲਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ. ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਇਸ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਕਾਰੇ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੌਮੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਸ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਕਾਰੇ ਦਾ ਆਪੇ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

Matrimonial

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Wanted US citizen beautiful educated girl for a Jatt Sikh clean-shaven handsome boy, B-Tech, MBA, 25 years, 5'-10" on 10 years USA visitor visa, only son. Family has huge urban/rural property. Contact, Ph:209-642-0642 or E-mail: Tarans1981@yahoo.com 21-24

ਰਵਿਦਾਸੀਏ ਸਿੱਖ, ਚੰਗੀ ਜੌਬ ਕਰਦੇ, ਕਲੀਨ ਸ਼ੇਵਨ, ਵੈਸ਼ਨੂੰ, ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲੜਕੇ 40 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-7" ਲਈ ਅਮਰੀਕਨ ਇੰਮੀਗ੍ਰਾਂਟ ਜਾਂ ਵਿਜ਼ਟਰ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਈ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫੋਨ: 916-730-8029 21-24

Wanted professional match for Ahluwalia Sikh boy, 42 yrs, 5'-6", never married, teetotaler, top 5 MBA, working with a Fortune 50 firm, belongs to a highly educated and well settled family from Ludhiana. Please contact with basic information & photo at abcnc08@gmail.com 23-26

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Wanted suitable US/Canadian citizen boy for a good looking Jatt Sikh Badesha girl 27 years, 5'-3", B.D.S, working in India with a reputed company as a B.D.S doctor. Contact: 91-93163-01328 23-

Wanted suitable professional, well settled match sought for Canadian Citizen Sikh beautiful, slim girl 35 yrs, 5'-7". Divorced with one child, modern & traditional, comes from very good family Jat sikh is preference. Contact: Ph.1-604-716-1919

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 847-359-0746

e-mail: punjabtimes1@gmail.com

ਗਰੀਸ ਕਿਸ਼ਤੀ ਹਾਦਸਾ, 117 ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਤਟ 'ਤੇ ਆਈਆਂ

ਏਥਨਜ਼: ਗਰੀਸ ਦੇ ਕਰੇਟ ਟਾਪੂ ਦੇ ਤੱਟ ਨੇੜੇ ਕਿਸ਼ਤੀ ਉਲਟਣ ਨਾਲ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 117 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਕਾਸਟ ਗਾਰਡ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨਿਕੋਸ ਲਾਗਾਡਿਆਨੋ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 340 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ਼ਤੀ ਸ਼ਾਇਦ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਪਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 700 ਵਿਅਕਤੀ ਸਵਾਰ ਸਨ। ਗਰੀਸ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਭੂਮੱਧ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਵਾਪਰੇ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੁਖਾਂਤ ਵਿਚ 117 ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਲਿਬੀਆ ਤਟ 'ਤੇ ਵਹਿ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਬਚਾਅ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਗਰੀਸ ਨੇ ਦੋ ਗਸ਼ਤੀ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ, ਇਕ ਸੈਨਿਕ ਜਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਭੇਜੇ ਜਦਕਿ ਉਥੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਪੰਜ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਬਚਾਅ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

Royal India Of Corpus Christi, TX

ਕੱਰੀ ਸ਼ੈਫ ਤੇ ਤੰਦੂਰੀ ਸ਼ੈਫ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਕੌਰਪਸ ਕ੍ਰਿਸਟੀ, ਟੈਕਸਸ 'ਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਕੱਰੀ ਸ਼ੈਫ ਤੇ ਤੰਦੂਰੀ ਸ਼ੈਫ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਵਧੀਆ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 361-510-6419

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੰਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਹਾਰਡਵੁੱਡ ਫਲੋਰ, ਕਿਚਨ ਕੈਬਨਿਟ
ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲੋਰ ਉਪਲਬਧ

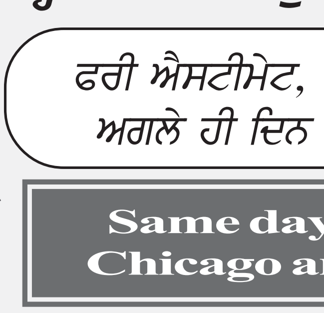

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੈਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253,773-507-8043, Fax: 773-508-5249

ਮੋਦੀ ਤੇ ਓਬਾਮਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝ ਵਧਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਦਰ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਇਥੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਦੁਵੱਲੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਉਤੇ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਹਿਦ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਦੁਵੱਲੇ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਪਰਮਾਣੂ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਛੇਵੇਂ ਪਰਮਾਣੂ ਰਿਐਕਟਰ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜੋ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਗ਼ੈਰ-ਫ਼ੌਜੀ ਪਰਮਾਣੂ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਪੱਖੋਂ ਅਹਿਮ ਕਦਮ ਹੈ।

ਦੋਵੇਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਵਿੱਤੀ ਪੈਕੇਜ ਲਈ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਬਰਾਮਦ-ਦਰਾਮਦ ਬੈਂਕ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਜੂਨ 2017 ਤੱਕ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋਵੇਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਹੋਏ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤਬਦੀਲੀ ਰੋਕਣ ਸਬੰਧੀ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਰਮਾਣੂ ਸਪਲਾਇਰ ਗਰੁੱਪ (ਐਨਐਸਜੀ) ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਦੀ ਵੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਅਪਸਾਰ ਗਰੁੱਪ ਮਿਜ਼ਾਇਲ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਕੰਟਰੋਲ ਰਿਜੀਮ (ਐਮ.ਟੀ.ਸੀ.ਆਰ.) ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਰਾਹ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ 34-ਮੁਲਕੀ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਸਬੰਧੀ ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਹਿਮ ਤੇ ਆਖ਼ਰੀ ਅੜਿੱਕਾ ਪਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਫ਼ਾਰਤੀ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰੀ ਸਬੰਧੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਖ਼ਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਮਿਆਦ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਗ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਅਮਰੀਕੀ ਉਪ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਰੋਡਜ਼ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਐਨ.ਐਸ.ਜੀ. ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਆਰਮਜ਼ ਕੰਟਰੋਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਗ਼ੈਰ-ਫ਼ੌਜੀ ਪਰਮਾਣੂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਰਾਹ ਉਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਰਮਾਣੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ।"

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜ ਮੁਲਕੀ ਦੌਰੇ ਦੇ ਚੌਥੇ ਪੜਾਅ ਉਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਪੁਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਅਮਰੀਕੀ ਦੌਰੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਮਰੀਕੀ ਨੀਤੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁ-ਪਾਸਾਰੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਰਲਿੰਗਟਨ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ। ਯਾਦਗਾਰ ਵਿਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਹ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਤੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਤੀਜੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੇਸ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਵਿਖੇ ਕੋਲੰਬੀਆ ਪੁਲਾੜ ਵਾਹਨ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਮਾਰੀ ਗਈ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਪੁਲਾੜ ਵਿਗਿਆਨੀ ਕਲਪਨਾ ਚਾਵਲਾ ਤੇ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਹੋਰ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਐਨ ਐਸ ਜੀ: ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਮਾਇਤ

ਜਨੇਵਾ: ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਐਨ.ਐਸ.ਜੀ. (ਨਿਊਕਲੀਅਰ ਸਪਲਾਇਰ ਗਰੁੱਪ) ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਮ ਹਮਾਇਤ 48 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਮੂਹ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਸਵਿਸ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਵਧਾਉਣ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਵੀ ਜਤਾਈ ਹੈ। ਸਵਿਸ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਹਾਨ ਸ਼ਨਾਈਡਰ ਅੰਮਾਨ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਦੋ-ਪੱਖੀ ਤੇ ਆਲਮੀ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਐਨ.ਐਸ.ਜੀ. ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਪਾਕਿਸਤਾਨ

ਰਬਾਤ (ਮੋਰਾਕੋ): ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਾਮਿਦ ਅੰਸਾਰੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਲੱਗੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਬੈਨਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਗਲਤ ਨਕਸ਼ਾ ਛਪ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੋਰਾਕੋ ਵਿਚ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੁਰਤ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ।

ਫਿਲਮ 'ਉੜਤਾ ਪੰਜਾਬ' ਉਤੇ ਸਿਆਸਤ ਭਖੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਫਿਲਮ 'ਉੜਤਾ ਪੰਜਾਬ' ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਗਰਮਾ ਗਈ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਉਤਰ ਆਏ ਹਨ। ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਮੰਨਣੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੇ 'ਉੜਤਾ ਪੰਜਾਬ' ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚੋਂ 'ਪੰਜਾਬ' ਸ਼ਬਦ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਵੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ 'ਉੜਤਾ ਪੰਜਾਬ' ਫਿਲਮ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਉਤੇ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ।

ਸੂਬਾਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਫਿਲਮ ਉਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰੀ ਫਿਲਮ ਪ੍ਰਮਾਣਨ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਮੁੜ ਨਿਰੀਖਣ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ 17 ਜੂਨ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਉਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਨੁਰਾਗ ਕਸ਼ਯਪ ਨੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਸਨ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਕਸ਼ਿਅਪ ਨੇ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪਹਿਲਾਜ ਨਿਹਲਾਨੀ ਨੂੰ 'ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ' ਤੇ 'ਕੁਲੀਨਤੰਤਰ' ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੇ 'ਉੜਤਾ ਪੰਜਾਬ' ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬ' ਲਫ਼ਜ਼ ਅਤੇ 89 ਦ੍ਰਿਸ਼ (ਸੀਨ) ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸੰਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਏ ਹਨ।

ਸਾਕਾ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਰੋਹ ਜੱਗ-ਜ਼ਾਹਿਰ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸੀਏ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਧਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਹੈ।

ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਸ ਸਭ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੱਸ ਕੇ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਸਤਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬੰਦ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਣਹੋਣੀ ਟਾਲਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੂੰਦੜ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ, ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ, ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਆਂਵਿੰਡ ਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਭੀੜ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਵਲਟੋਹਾ ਦੁਆਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘੇਰਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਉਤੇ ਹੀ ਰੋਕ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸਥਿਤੀ ਕੁਝ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘੇਰੇ ਹੇਠ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰਸਤੇ ਬਾਹਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਨਾਅਰੇ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਲਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਟਕਸਾਲ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਤੀਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਮੰਗੇ: ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕਰਾਏ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ 32 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ 14ਵੇਂ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਤੀਰ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਫੁੱਟੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਟਕਸਾਲ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਮੇਂ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲਈ ਗਈ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਅਣਮੁੱਲੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਸਨਮਾਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ: ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਹੱਥੋਂ ਸਨਮਾਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਗਏ ਸਨ। ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੋ ਰਹੀ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਹੰਗਾਮੇ ਦੇ ਚੱਲਦੇ ਹੀ ਉਹ ਉਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਥਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ

Punjab Times
Established in 2000
17th Year in Publication

Published every Saturday by **A B Publication Inc.**

20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular
Corrspondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send address changes to Punjab Times, 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio, Michigan, Wisconsin, Missisipi, Iowa, Arkansas, Texas, Virginia, Nevada, Washington, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, New York, New Jersey, Connecticut, Oklahoma, Pennsylvania, Missouri, Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਸਿਰੋਪਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਬਾਦਲ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੇ ਮੱਕੜ ਨੂੰ ਕਸੂਤਾ ਫਸਾਇਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਿਰੋਪਾ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭਖਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਰਦਾਸੀਏ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਸਿਰੋਪਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸੀਏ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਰੋਪਾ ਲਈ ਮਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਲੰਬੀ ਵਿਖੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ਼ਰਧਾ ਵਜੋਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਗਏ ਸਨ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰੋਪਾ ਲੈਣ ਲਈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਿਰੋਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਾਬਲੇਗੌਰ ਹੈ ਕਿ ਅਰਦਾਸੀਏ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਦਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਖੁਦ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਰਦਾਸੀਏ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਦੋ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੇ ਤੁਰਤ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਰੋਸ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਨਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਇਸ ਰੋਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਕੁਤਾਹੀ ਵਰਤਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਦੋ ਅਰਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਕ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਅਰਦਾਸੀਏ ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਦੇਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਣਦੇਖਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪੇ ਲਈ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕੀਤੇ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਪਤਾਸਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਹੀ ਦਿੱਤਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰੋਪੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਮੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉਤੇ ਸਿਰੋਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਗਈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਕਾਰਨ ਇਹ ਅਰਦਾਸੀਆ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਤੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੁਰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਕੁਤਾਹੀ ਵਰਤਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਅਰਦਾਸੀਆ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸੀਆ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਰਦਾਸੀਏ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਵਾਈ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਲਾਜਵਾਬ

ਵਿਧਾਇਕ ਰੰਧਾਵਾ ਵੱਲੋਂ ਅਰਦਾਸੀਏ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਭੇਟ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਰਦਾਸੀਏ ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਅਰਦਾਸੀਏ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਡਟ ਗਏ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਜਿਥੇ ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਭੇਟ ਕੀਤੀ, ਉਥੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਰਦਾਸੀਏ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਉਤਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਅਰਦਾਸੀਏ ਨੇ ਹੁਕਮਅਦੂਲੀ ਕੀਤੀ: ਮੱਕੜ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੀਤ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਅਰਦਾਸੀਏ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਿਰੋਪੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਰੋਪਾ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੁਕਮਅਦੂਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਦਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਾਹਿਬ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ 10 ਦਿਨ ਵਿਚ ਡਿਊਟੀ ਉਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਅਰਦਾਸੀਏ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਮੱਕੜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਰਦਾਸੀਏ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਬਾਦਲੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਵਿਖੇ 10 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੈ।

ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ ਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਭੂੰਦੜ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੁੜ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੂੰਦੜ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਨਿਰਵਿਰੋਧ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭੂੰਦੜ ਤੀਜੀ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਇਥੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਸ਼ੀ ਲਖਨਪਾਲ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜੋ ਰਾਜ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲਈ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਛੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਛੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਚੁਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 2017 ਵਿਚ ਗਠਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਚੋਣ ਸਾਲ 2022 ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ 2022 ਵਿਚ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2017 ਵਿਚ ਚੁਣੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਫਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਯੂ.ਐਨ. ਚਿੰਤਤ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਾਂਗੋ ਦੇ ਇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਕਤਲ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਅਫਰੀਕੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗੋ ਦੇ ਮਸੌਂਦਾ ਕੇਤਾਦਾ ਓਲਿਵਰ (29) ਦੇ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਉਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਾਨ ਕੀ ਮੂਨ ਦੇ ਉੱਪ ਬੁਲਾਰੇ ਫਰਹਾਨ ਹੱਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਹਰ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੋਣਗੇ। ਪਰ ਉਹ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੀ ਦੇਣਗੇ।

ਜੇਤਲੀ 19 ਨੂੰ ਆਉਣਗੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਗਰੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ 19 ਜੂਨ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਉਣਗੇ। ਉਹ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਨੇੜੇ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਆਈ.ਆਈ.ਐਮ. ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣਗੇ। ਇਸ ਖੁਲਾਸਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਈ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠਕ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ 60 ਕਿੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਆਈ.ਆਈ.ਐਮ. ਦੇ ਨਾਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਵਾਸਤੇ ਪੁੱਡਾ ਨੂੰ ਰਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਦਾ ਡਰੀਮ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੀਟ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉੱਤਰੇ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਆਈ.ਆਈ.ਐਮ. ਜ਼ਰੂਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਕਸੂਤਾ ਘਿਰਿਆ

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇੰਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਣਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੇਮਾ (ਫੋਰਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਐਕਟ) ਤਹਿਤ ਗੜਬੜੀਆਂ ਦੇ ਚੱਲਦੇ ਸੰਮਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਈ.ਡੀ. ਦੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਜੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਣਇੰਦਰ ਖਿਲਾਫ 16 ਜੂਨ ਦੇ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਈ.ਡੀ. ਵੱਲੋਂ ਰਣਇੰਦਰ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਲੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਹਵਾਲਾ ਰਾਹੀਂ ਹੋਈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜੀਸਟ੍ਰੇਟ ਰਣਜੀਤ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੇ ਰਣਇੰਦਰ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਰਣਇੰਦਰ ਨੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਮਾਲਕੀਅਤ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਵਿਸ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਅਕਾਊਂਟ ਬਾਰੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿਚ ਝੂਠ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਮਾਰੀਆਂ ਮੱਲਾਂ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਦਮ 'ਤੇ ਉੱਦਮ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ 60 ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਸਫਲ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸੂਚੀ ਫੋਰਬਸ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜੰਮੀ ਨੀਰਜਾ ਸੇਠੀ ਦਾ ਨਾਂ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ 16ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ।

ਨੀਰਜਾ ਸੇਠੀ (61) ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਭਾਰਤ ਦੇਸਾਈ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਆਈ.ਟੀ. ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਤੇ ਆਊਟਸੋਰਸਿੰਗ ਕੰਪਨੀ 'ਸਿੰਟੇਲ' ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੀ ਮਹਿਲਾ ਅਰਿਸਤਾ ਨੈਟਵਰਕਸ ਦੀ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਜੈ ਸ੍ਰੀ ਉਲਾਲ ਨੂੰ 30ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਨੀਰਜਾ ਸੇਠੀ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਜਾਇਦਾਦ 1.1 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ 25,000 ਲੋਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 3.6 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਹੀ ਜੈ ਸ੍ਰੀ ਉਲਾਲ (55) ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਨੈਟਵਰਥ 47 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦੀ ਹੈ। ਉਹ 2008 ਵਿਚ ਅਰਿਸਤਾ ਨੈਟਵਰਕਸ ਦੀ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਬਣੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਕਮਾਈ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਕੋਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ 50 ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। 2015 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 83.80 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪਣੇ ਬਲ 'ਤੇ ਉਚਾਈਆਂ ਤੱਕ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਮੀਰ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸਰਬੋਤਮ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਡੇਅਨੇ ਹਾਡ੍ਰਿਕ ਹੈ। ਉਹ ਏ.ਬੀ.ਸੀ. ਸਪਲਾਈ ਦੀ ਮਾਲਿਕ ਹੈ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਛੱਤ ਅਤੇ ਸਾਈਡਿੰਗ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨਿਰਮਾਣ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਥੋਕ ਵੰਡ ਕੰਪਨੀ ਹੈ।

ਮਿਸਾਲੀ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦੀ ਆਖਰੀ ਅਲਵਿਦਾ

ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਮਹਾਨ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਐਰੀਜ਼ੋਨਾ ਵਿਚ ਫੀਨਿਕਸ ਦੇ ਇਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਚੱਲ ਵੱਸਿਆ। 74 ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਢੁੱਕਿਆ ਅਲੀ ਪਿਛਲੇ 32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਾਰਕਿਨਸਨ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਹੈਵੀਵੇਟ ਵਰਗ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਚੈਂਪੀਅਨ ਇਸ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਨੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਮਾਂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਟੋਰੀਆਂ। ਅਲੀ ਨੂੰ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਿਚ ਤਕਲੀਫ਼ ਕਰ ਕੇ ਇਸੇ ਹਫਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮਹਾਨ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਕਾਫੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨਿਊ ਯਾਰਕ : ਹੈਵੀਵੇਟ ਚੈਂਪੀਅਨ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਰੋਮਾਂਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਪੁਗਾਉਣ ਵਿਚ ਉਹ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਫਲ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਮਧਰੇ ਕੱਦ ਵਾਲੇ ਅਲੀ ਨੇ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੈਵੀਵੇਟ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਜਿੱਤੀ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਖਿਤਾਬ ਦਾ ਬਚਾਅ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਉਸ ਨੇ ਸਿਆਹਫਾਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਵੀਅਤਨਾਮ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 17 ਜਨਵਰੀ 1942 ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਲੀ ਨੇ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸਾਈਕਲ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਅਲੀ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਾਰਟਿਨ ਜੋਅ ਅੱਗੇ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੱਡ ਆਪਣੇ ਘਸੁੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕਸਮ ਖਾਧੀ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਜੋਅ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਛੇ ਸਾਲ ਦੇ ਐਮੇਚਿਓਰ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤ 1960 ਵਿਚ ਹੈਵੀਵੇਟ ਉਲੰਪਿਕ ਸੋਨ ਤਗਮੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਅਲੀ ਨੇ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਕੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਆਤਮਕਥਾ 'ਦਿ ਗ੍ਰੇਟੈਸਟ' ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਅਲੀ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂ ਕੈਸੀਅਸ ਮਾਰਸੇਲਸ ਕਲੇਅ ਸੀ, ਪਰ 1964 ਵਿਚ ਲਿਸਟਨ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਹੈਵੀਵੇਟ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਣ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿਆਹਫਾਮ 'ਨੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇਸਲਾਮ' ਫਿਰਕੇ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਅਲੀ ਨੇ ਕੁਲ ਚਾਰ ਵਿਆਹ ਕਰਾਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਸੱਤ ਕੁੜੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋ ਲੜਕੇ ਹੋਏ। ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਕੁੜੀ ਲੈਲਾ ਵੀ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਹੈ।

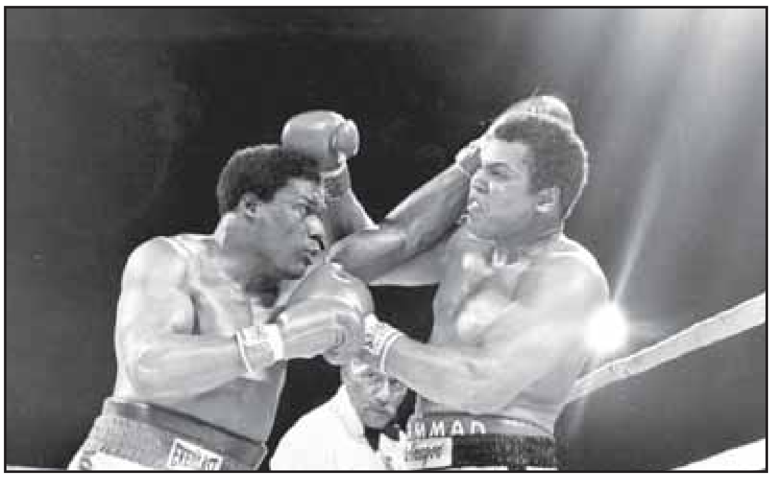

ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦਾ ਬਚਪਨ ਵਾਲਾ ਘਰ ਵੇਚਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਲੰਡਨ: ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੀਰੋ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦੇ ਬਚਪਨ ਵਾਲੇ ਘਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਨਿਲਾਮੀ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਘਰ ਕੈਂਟੱਕੀ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 50,000 ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖਸਤਾ ਹੈ।

ਡੇਅਲੀ ਮੇਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਟੀਵ ਸਟੀਫਨਸਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਛੋਟੇ ਵਾਈਟਹਾਊਸ ਜਿਸ ਦੇ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਉਪਰਲੀ ਛੱਤ ਉਤੇ ਵਰਾਂਡਾ ਹੈ, ਦੀ ਕੀਮਤ 50,000 ਡਾਲਰ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਉਹ ਇਥੇ ਹੀ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਕੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਹੈ। ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸਰਕਾਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲੂਸੀਵਿਲੈ ਦੇ ਮੇਅਰ ਗਰੈੱਗ ਫਿਸ਼ਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਰ ਨੂੰ ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਥੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਘਰ ਉਭਰਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਜਦੋਂ ਅਲੀ ਦੀ ਫੁਰਤੀ ਦਾ ਕਾਇਲ ਹੋਇਆ ਕੌਰ ਸਿੰਘ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੀਜੈਂਡ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੌਰਾਨ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਰ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਹੈ। 1980 ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ ਉਤੇ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਖੇਪ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਅਲੀ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨੁਮਾਇਸ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਖੇਡੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੈਵੀਵੇਟ ਵਰਗ ਵਿਚ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੌਰ ਨੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਤੇ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ (1982) ਵਿਚ ਮੁਲਕ ਲਈ ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। 60 ਨੂੰ ਢੁੱਕਿਆ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਖਨਾਰ ਖੁਰਦ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅਲੀ ਨਾਲ ਖੇਡੇ ਨੁਮਾਇਸ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਧੁੰਦਲੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਹਿਨ ਵਿਚ ਤਾਜ਼ਾ ਹਨ। ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਨੂੰ ਅਲੀ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਯਾਦ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇੰਨੀ ਕੁ ਸੁਰਤ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ 6 ਫੁੱਟ 3 ਇੰਚ ਕੱਦ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਂ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਮਧਰਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਰਿੰਗ ਅੰਦਰਲੀ ਖੇਡਣ ਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਫੁਰਤੀ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਬਿਹਤਰ ਸੀ।' ਅਲੀ ਦੀ ਇਸ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਦੋ-ਦੋ ਹੱਥ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੈਵੀਵੇਟ ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬ੍ਰਿਜ ਮੋਹਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਮਹਾਨ ਸੀ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ: ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਿਸ਼ੇਲ ਨੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਨ ਸੀ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਚੈਂਪੀਅਨ ਸੀ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੱਚ ਲਈ ਲੜਿਆ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਜੋੜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਇਆ।' ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਸਟੱਡੀ ਵਿਚ ਅਲੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਗਲੱਵਜ਼ ਦਾ ਉਹ ਜੋੜਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਨੇ 22 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸੋਨੀ ਲਿਸਟਰ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਮੌਕੇ ਪਾਇਆ ਸੀ।

ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਲਈ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਜਾਟ ਮੁੜ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਰਾਹ

ਜੀਂਦ: ਜਾਟਾਂ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਜਾਟ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਮਿਤੀ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਧਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਾਟ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਰਨੇ 14 ਜੂਨ ਤੱਕ ਚੱਲਣਗੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 16 ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਰੋਕੇ ਜਾਣਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਫਿਰ ਵੀ ਮੰਗਾਂ ਨਾ ਮੰਨੀਆਂ ਤਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਵੀ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਾਟ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਾਟਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 4800 ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ।

ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਦੀ 55 ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਾਇਨਾਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 144 ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਹਾਈ ਅਲਰਟ ਉਤੇ ਹੈ। ਜਾਟ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਨਾ ਰੇਲ ਗੱਡਿਆਂ ਰੋਕੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜਮਾਰਗਾਂ 'ਤੇ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਚੀਫ ਸੈਕਟਰੀ (ਗ੍ਰਹਿ) ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ 15 ਹੋਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੋਨੀਪਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਯਮੁਨਾ ਨਹਿਰ ਕਿਨਾਰੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮੂਨਕ ਨਹਿਰ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਛੁੱਟੀਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਸੂਬੇ ਦੇ ਸੱਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 144 ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਏ.ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਮੁਹੰਮਦ ਅਕੀਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ 2000 ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜਾਟ ਆਗੂਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਅੰਦੋਲਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਜਾਟ ਅ੍ਰਕਰਸ਼ਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਮਿਤੀ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਹੀ ਸਵਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਜਾਟ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਮੂਰਥਲ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਕਮੇਟੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਅਨਿਲ ਵਿੱਜ ਨੇ ਤਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੋਈ ਗੀਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸਭ ਕੁਝ ਸੱਚ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਇਹ ਕੋਈ ਅੰਤਿਮ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨੇ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜਾਟ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਬਾਰੇ 451 ਸਫਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਅਫਸਰਾਂ ਉਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇਖੇਗੀ ਕਿ ਕਿਸ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਰਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੈਸੇ ਵੀ ਇਕ ਜਾਂਚ ਪੈਨਲ 'ਚ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਹਿੰਸਾ ਰੋਕਣ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ 30 ਲੋਕ ਮਰ ਗਏ ਸਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 90 ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਸਹੀ ਡਿਊਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਟਰੂਡੋ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਕੈਂਪ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵੱਲੋਂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਪੱਕਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ ਤੇ ਉਹ 1995 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਆਇਆ ਸੀ।

ਨਿੱਝਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ ਤੇ ਰੈਫਰੈਂਡਮ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਹਮਾਇਤੀ ਹੈ।'''ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ 'ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ' ਆਖ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।''ਨਿੱਝਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰੈਲ 2015 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਭਰਾ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬੰਦ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਨਿੱਝਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੇਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ਾਂਤਮਈ, ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਧਮੱਚੜ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਗਲੇ ਸਾਲ 18 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮਸਾਂ ਸਾਢੇ ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤੇ ਨੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ। ਇੰਜ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਹਿਸਾਬ ਇਹ ਚੋਣ ਅਗੇਤੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਏਦਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਬੇਮੌਕਾ ਮਾਅਰਕੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸੋਚੀਏ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਿਨ ਲਗਾਤਾਰ ਕਿਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਗਲੀ ਚੋਣ ਦਾ ਚੱਕਾ ਰਿੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਰਾਜਸੀ ਪਿੜ 'ਚ ਖਿਲਾਰਾ ਬੇਤਰਤੀਬਾ ਜਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿਆਸੀ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਆਧਾਰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਪਿਤਾ-ਪੁੱਤਰ ਬਾਰੇ ਭਾਵੇਂ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਰੋਸ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਰਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਸੱਜਣ ਹੀ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਮਦਦਗਾਰ ਬਣਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਵਿਰੋਧੀ ਗਿਣੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਸਨ, ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਬੰਦੇ ਉਹੀ ਅੱਗੇ ਲੱਗੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਓਦਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਹੀ ਤੇ ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਬਾਪ-ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਜਤਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਹੁਣ ਤੱਕ ਭਾਵੇਂ ਮੰਨਣੀ ਔਖੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਏ ਦਿਨ ਪੁਲਿਸ ਫੜ੍ਹਦੀ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਦਲ ਬਾਪ-ਬੇਟੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਰੱਖਣਗੇ। ਹੁਣ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਰੌਣਕ ਵਾਲੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਬਾਦਲ ਬਾਪ-ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਨਿੰਦਣ-ਨੌਲਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਬੀਤੇ ਹਫਤੇ ਬਾਦਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਪੰਥਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਾਂ। ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਲਈ ਬਾਦਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚਲੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਡਿਉਢੀ ਲੰਘਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਤੇ ਕਥਾ ਵਾਚਕ ਹਉਮੈ ਦੇ ਉਬਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਰੋਸ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਯੋਗ ਆਗੂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਤਿੰਨ-ਲੱਖੀਏ ਅਫਸਰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਰਥਵਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਮੁੱਦਾ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਰਤ ਕਰ ਕੇ ਦੋ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਮਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ। ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਨਾ ਮਿਲੇ। ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਪਰਾਗਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੇਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕੱਟਣ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਵੀ ਲਿਖ ਦੇਵੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਕੈਦ ਕੱਟੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਈ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚੋਂ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਦੀ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਪਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੱਗੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕੇਸ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰੀ ਫੜੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਸਰਪੰਚਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਘਰ ਧੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੰਮੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਗਨ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕੰਮ ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਕੌਂਸਲਰ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਸਮਝਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਫਿਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਜਿੱਤੀ ਹੋਈ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਜੁੰਡਲੀ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਮਾਰ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਚੋਣ ਲੜਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਫੋਨ ਵੀ ਆਵੇ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਏਨਾ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, "ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਬਿਜ਼ੀ ਹਨ।" ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਆਣਾ ਆਗੂ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਜੁੰਡਲੀ ਦੀ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੂਸਰੇ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਾਲ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਾ ਫੜੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਛੱਡਣ ਦੀ ਰਾਏ ਬਣੀ ਤਾਂ ਕਾਗਜ਼ ਭਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਪੁਰਦਦਾਰੀ ਭਰਨੀ ਪੈਣੀ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਅਫਸਰ ਫੜਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ 'ਹਵਾਲੇ' ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਭਰੇ ਗਏ ਤੇ ਔਰਤ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਧੋਬੀ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸਪੁਰਦਦਾਰੀ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਬਣਾਏ ਸਨ। ਇਹ ਛਾਪਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਨਹੀਂ, ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਜੁੰਡਲੀ ਨੇ ਆਪਸੀ ਖਹਿਬੜ ਵਿਚ ਪਵਾਇਆ ਸੀ, ਬਦਨਾਮੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਹਾਰ ਮਗਰੋਂ ਦੂਰ ਚਲੇ ਗਏ ਉਸ ਜੁੰਡਲੀ ਦੇ ਮੋਹਰੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਫਿਰ 'ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਬਣਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਇੱਕ ਗੱਲ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜਸੀ ਪੈਂਤੜੇ ਲੈਣ ਪੱਖੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜੜ੍ਹੀਂ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਹਫਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਾਟ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਾਂਗ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਇਹ ਗੱਲ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗੇਗੀ, ਓਨੀ ਹੀ ਗੈਰ-ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਮਾੜੀ ਲੱਗਣੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੀ ਬੰਦੇ ਨੇ ਇਹ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਜਾਟ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਕੁਚੱਜ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਲਾਹਨਤਾਂ ਪੈਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਟਾਂ ਦੇ ਨਵੀਂ ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਦਬਕੜੇ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਖਤੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ, ਓਦੋਂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਟ ਤੇ ਜੱਟ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਕੱਢ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸਾਂਝਾ ਮੋਰਚਾ ਸਾਂਭਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਏਦਾਂ ਕਰਨ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਗਾਰਾ ਕੁੱਟਣ ਨੂੰ ਉਠ ਖੜੋਤਾ ਹੈ। ਸਵਰਾਜ ਅਭਿਆਨ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਸਵਰਾਜ ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਲਖਨਊ ਵਿਚਾਲੇ ਤੇਜ਼ ਚਾਲ ਘੁੰਮਦੀ ਉਸ ਭੈਣ ਜੀ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ ਪਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਮੁੱਖ ਲੜਾਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਚੋਣ ਦੋਵੇਂ ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਰੇ ਬੁੜ ਬੁੜ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਬਹੁਤਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਜਾਪਦਾ।

ਫਰਕ ਪੈਣ ਦੀ ਝਾਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮਾਹਰ ਅਜੇ ਬਹੁਤੀ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਰਹੇ। ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਨ ਕੰਢੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਲਟ-ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਕੋਈ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਿਆ ਤੇ ਕੋਈ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਜਾ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਇਸ ਨਵੀਂ ਧਿਰ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਭਿਜਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਾਰਾ ਵਰਤਾਰਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਛੱਡਿਆ, ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਲਈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕਾਗਜ਼ ਭਰਨ ਵਾਲਾ ਵਕਤ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਤੇ ਕਾਰ ਭਜਾਉਂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਦੇ ਗੋਡੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜਾ ਵੜਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਕਈ ਏਦਾਂ ਦੇ ਸੱਜਣ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਇੱਕ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਆਪੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਜਿੰਨੀ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ: ਬਾਬਾ ਜੀ, ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਚੇਲੇ ਬੜੇ ਹੋ ਗਏ ਨੇ। ਸਾਧ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ: ਜਦੋਂ ਭੁੱਖੇ ਮਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਆਪੇ ਭੱਜ ਜਾਣਗੇ। ਹਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਅਣਕਿਆਸੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਉਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੁਣੇ ਹੀ ਸਿਰਜ ਛੱਡਿਆ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ 'ਜਿਨ ਲਾਈ ਗੱਲੀਂ, ਉਸੇ ਨਾਲ ਤੁਰ ਚੱਲੀ' ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਅਕਲ ਨਾਲ ਚੱਲਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਜਾ ਆਉਂਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਦਾ। ਹੁਣ ਲੋਕ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਧ ਦੇ ਡੇਰੇ ਇਸ ਲਈ ਗਿਆ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਝਾਕ ਸੀ। ਇਹ ਗਲਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਅਕਲ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਕਰਾਈ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਚ ਕੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਣੇ-ਖਣੇ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਏਦਾਂ ਹੀ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖਰਾਬ ਕਰਵਾ ਬੈਠੇਗਾ।

ਜਿਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਵਿਰੋਧ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉਕਾ-ਪੁੱਕਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਮਾੜੀ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਚਾਲੇ ਠੀਕ ਸੇਧ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸਾਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਫੀਸਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਜਿਹੜਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਕੁ ਕੰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਸਿਰੜੀ ਬੰਦੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕੁਝ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕੋ ਬੰਦਾ ਐਚ ਸੀ ਅਰੋੜਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੰਮ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਹੁਣ 'ਫਲਾਣਾ ਬੰਦਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆਣ ਰਲਿਆ' ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਚੋਣ ਦੀ ਭਾਜੜ ਤਾਂ ਦਿਸਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਰਾਥਨ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਕੌਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਕੋਈ ਮਾਹਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦਾ।

'ਆਪ' ਵਲੋਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਝੜੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਗਠਨਾਤਮਿਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜ ਵਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ (ਸੀ.ਵਾਈ.ਐਸ.ਐਸ.) ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੰਗ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਲਚਰਲ ਵਿੰਗ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੰਗ, ਖੇਡ ਵਿੰਗ, ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਰਿਵੀਊ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਿੰਗ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।'ਆਪ' ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰਿਵੀਊ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਸੇਖੋਂ, ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਾਕਾ ਬਰਾੜ, ਕਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਮਿੱਤਲ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂ ਪਰਮਿੰਦਰ ਜੈਸਵਾਲ (ਗੋਲਡੀ) ਨੂੰ ਸੀ.ਵਾਈ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਿੰਗ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੀ.ਵਾਈ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਿੰਗ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭਰਾਜ (ਸੰਗਰੂਰ), ਪੁਸੂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਰਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿਲ (ਮੁਹਾਲੀ), ਅਜੇ ਮਲਹੋਤਰਾ (ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ), ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਵਾ (ਰਾਏਕੋਟ), ਸ਼ੁਭਮ ਪੁਰੀ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), ਹਰਨੀਤ ਸਿੰਘ (ਲੁਧਿਆਣਾ), ਲਵਲੀ ਛਾਬੜਾ (ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ), ਗੁਰਨੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ (ਲੁਧਿਆਣਾ), ਗਿਆਨ ਚੰਦ (ਪਟਿਆਲਾ), ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ (ਬਟਾਲਾ), ਹਰਮਨ ਕੰਗ (ਲੁਧਿਆਣਾ), ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੁੜ (ਜਗਰਾਵਾਂ), ਵਿਰਸ਼ਾਦ ਖੁਨੇਜਾ (ਪੀ.ਯੂ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ), ਮਾਨਵ ਰੰਧਾਵਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪਟਿਆਲਾ), ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਲੁਧਿਆਣਾ), ਨਵਰੀਤ ਕੌਰ ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਅਮਰਵੀਰ ਬਾਜਵਾ (ਧੂਰੀ) ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। 'ਆਪ' ਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੀਤਕਾਰ ਬਚਨ ਬੇਦਿਲ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਲਚਰਲ ਵਿੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਬਲਜੀਤ ਸਾਗਰ, ਗੁਰਚੇਤ ਚਿੱਤਰਕਾਰ, ਅਰਸ਼ਦ ਡੌਲੀ ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਕਪੂਰਥਲਾ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

'ਆਪ' ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੰਗ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਯਾਲੂ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਦਰਪੁਰਾ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਤੇ ਅਨੂਪ ਰਾਜ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਖਿਡਾਰੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੂੰ 'ਆਪ' ਦੇ ਖੇਡ ਵਿੰਗ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਵਾਨ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੱਡਾ ਤੇ ਅਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਲੋਕ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਲਈ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ (ਨਾਟੀ ਸਰਪੰਚ) ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਜੋਨਲ ਕੋ-ਆਰਡੀਨੇਟਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਟੀ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋਨਲ ਕੋ-ਆਰਡੀਨੇਟਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਭਾਗੋਵਾਲਿਆ ਦੀ ਥਾਂ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਵਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਦ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਿੰਗ ਦਾ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਰਨਲ ਸੀਡੀ ਸਿੰਘ ਕੰਬੋਜ ਨੂੰ ਕੋ-ਆਰਡੀਨੇਟਰ ਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ,
ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ
Call Raju
Tel: 773-973-0200
Fax: 773-973-0557
2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

INDIAN BAZAAR
334 S. Emerson Ave., GREENWOOD, IN 46143
ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਗਰੌਸਰੀ ਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ
■ਖਾਣਾ ਸ਼ੁੱਧ ਵੈਸ਼ਨੋ, ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੋਸੇ, ਚਾਟ, ਥਾਲੀ
■ਕੈਟਰਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
■ਵੱਡੇ ਆਰਡਰ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੇਟ
■ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ
ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਗਰੌਸਰੀ ਸਟੋਰ
ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਆਓਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ 'ਚ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਰੇਟ 'ਤੇ ਮਿਲੇਗੀ।
ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ

Ph: 317-534-5151, 916-524-0045

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 11 ਜੂਨ 2016

ਰੁੜ੍ਹਦਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਉੜਤਾ ਪੰਜਾਬ' ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ ਚਰਚਾ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਆ ਰਹੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਕਰ ਕੇ ਵਧੇਰੇ ਤਿੱਖੀ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਹੋ ਨਿਬੜੀ ਹੈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਫਿਲਮ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭੁਗਤ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਹੀ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਨਸ਼ਿਆਂ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਢੱਡਰੀਆਂਵਾਲਾ-ਧੁੰਮਾ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਨਾਕਸ ਪਹੁੰਚ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਰੋਹ ਅਤੇ ਰੋਸੇ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਹ ਰੋਹ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਗਏ ਸਨ। ਉਥੇ ਅਰਦਾਸੀਏ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਰੋਹ ਅਤੇ ਰੋਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਉਲਟਾ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਉਸ ਅਰਦਾਸੀਏ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਦਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਅੰਦਰ ਮੱਚੀ ਇਸ ਤਫਰਾ-ਤਫਰੀ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਮਿਸਾਲ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ। ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਵਾਪਸ ਲੈਣੀ ਪੈ ਗਈ।

ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿਲਮ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਫਿਲਮ ਕਿਸ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਦਰਸ਼ਕ ਵਰਗ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸ਼ਿਆਮ ਬੈਨੇਗਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣਾਈ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਵੀ ਆਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ 26 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕੋਲ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਭਾਫ ਤਕ ਨਹੀਂ ਕੱਢੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ, ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਸਿਰਫ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਡੱਕ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਜੇ ਫਿਲਮ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਾਣਹਾਨੀ ਵਾਲੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਦੂਜੇ, ਜੇ ਫਿਲਮ ਮਿਥੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ 'ਉੜਤਾ ਪੰਜਾਬ' ਬਾਰੇ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਸੁਣੋ! ਬੋਰਡ ਨੇ ਫਿਲਮ ਲਈ 89 ਕੱਟ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਵੇਰਵਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਉੜਤਾ ਪੰਜਾਬ' ਵਿਚੋਂ 'ਪੰਜਾਬ' ਸ਼ਬਦ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਸਹਿ-ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਤੇ ਉਘੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਨੁਰਾਗ ਕਸ਼ਯਪ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਹਮਾਇਤ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਅਨੁਰਾਗ ਇਸ ਲੜਾਈ ਬਾਰੇ ਐਨ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਇਸ 'ਸਿਆਸੀ ਵਧੀਕੀ' ਖਿਲਾਫ ਤਾਂ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੀ ਹੈ, ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਉਤੇ ਵੀ ਸਖਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਇਉਂ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗਤ ਨਾ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਲੜਾਈ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੈ।

ਠੀਕ ਹੀ ਇਹ ਲੜਾਈ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਇਸ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਇਕ ਖਾਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਲਾ ਦਾ ਖੇਤਰ ਇਸ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਉਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਾਰੀ ਕਵਾਇਦ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਪਹਿਲਾਜ ਨਿਹਲਾਨੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮੁਲਕ ਦੇ ਆਵਾਮ ਉਤੇ ਥੋਪੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਲਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ, ਜਾਂ ਇਹ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਇਹ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਥੱਕਦੇ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਰੇ-ਨਿਆਰੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਹ ਹਾਕਮ ਅਜੇ ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਾਲੀ ਇਕ ਵੀ ਮੰਗ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਮੰਨਵਾ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਹਨ। ਉਧਰ, ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਦੁਫੇੜ ਪੈ ਗਏ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕ 'ਚ ਹਨ, ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸੂਬੇ ਲਈ ਖਾਸ ਬਣ ਜਾਣਗੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਤ 'ਚ ਆਵਾਮ ਨੂੰ ਸੋਘੇ ਹੋ ਕੇ, ਫੂਕ-ਫੂਕ ਪੱਬ ਧਰਨੇ ਪੈਣਗੇ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਸਾਕਾ ਤੇ ਘਰ ਦੇ ਭੇਤੀ!

ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੀਕ ਵੀ ਰਹਿਣਗੇ ਯਾਦ ਸਾਨੂੰ, ਲੱਗੇ ਜੂਨ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਸੱਲ੍ਹ ਯਾਰੋ।
ਵਰ੍ਹੇ ਬੀਤ ਗਏ ਫੇਰ ਵੀ ਜਾਪਦਾ ਏ, ਹੋਇਆ ਜ਼ੁਲਮ ਇਹ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਯਾਰੋ।
ਲੰਕਾ ਢਾਹੁਣ ਵਿਚ ਹੱਥ ਸੀ ਭੇਤੀਆਂ ਦਾ, ਮਗਰੋਂ ਬਹਿ ਗਏ ਜੋ ਗੱਦੀਆਂ ਮੱਲ ਯਾਰੋ।
ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕਾ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਸੋਚੀਏ ਵੀ, ਮਸਲੇ ਕੌਮ ਦੇ ਕਰਨੇ ਕਿਨ ਹੱਲ ਯਾਰੋ।
ਤੋੜੇ 'ਯਮ ਪੂਰੀ' ਤਖਤ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲੇ, ਆਉਂਦੇ ਆਏ ਹਾਂ ਭਾਜੀਆਂ ਮੋੜਦੇ ਜੀ।
ਸਜ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਵੀ ਸੋਚਿਆ ਐ, ਜਿਹੜੇ ਤਖਤ ਦੀ ਅਜ਼ਮਤ ਨੂੰ ਖੋਰਦੇ ਜੀ?

ਠੇਸ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਜੱਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ

ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਦੀ 32ਵੀਂ ਵਰਸੀ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਮੀਡੀਆ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਤਰੱਦਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਹਿਲ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ। ਪਸ਼ੇਮਾਨ ਹੋਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਲਿਆ। ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਬਾਬਤ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ 'ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਟਕਾਹਟ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ' ਇਹ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਦਲੀਲ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਤੋਂ ਪਸ਼ੇਮਾਨ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਧਿਰਾਂ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਇਹੋ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪਾਬੰਦੀ ਰਾਹੀਂ 'ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ' ਲਗਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ
ਫੋਨ: +91-97811-21873

ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਅਰਦਾਸੀਏ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਠੇਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ' ਅਤੇ 'ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ' ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਰ ਧਿਰ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ 'ਪੰਥ ਦੀ ਠੇਸ' ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਬਾਬਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਰੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਰਾਹੀਂ ਥਾਪੇ ਗਏ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੱਡਰੀਆਂਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਧੁੰਮਾ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਤਣਾਅ ਇਸ ਮੌਕੇ ਟਕਰਾਅ ਵਜੋਂ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਦਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇ ਕੋਈ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਘਟਨਾ ਉਸ ਮੌਕੇ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਹਰ ਧਿਰ ਕੋਲ ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਈ ਹੈ। ਨਾਵਾਂ, ਤਰੀਕਾਂ ਅਤੇ ਥਾਂ ਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਿਸ ਨੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਖ਼ਰਾਬ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੇ ਮਰਿਆਦਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੀਡੀਆ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਸਫ਼ਾਈਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਰਗੇ ਅਦਾਰੇ ਮੀਡੀਆ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਬਾਬਤ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਇਹ ਸੋਚ ਕਿਸੇ ਵਡੇਰੇ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਗੁਮਾਨ ਹੈ? ਇਹ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿਆਸੀ ਏਕਾ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤਹਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਲਚਕ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਜਤਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਉਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਬਾਹਰੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਖਰੇਵਾਂ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਕਦੋਂ ਸਰਕਾਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ; ਕਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਜੀਅ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖ਼ਾਤੇ ਵਿਚੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਕਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕਾਇਦਾ-ਕਾਨੂੰਨ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰ ਕੇ ਨਵੇਂ ਅਹੁਦੇ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ ਬਿਠਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਗ਼ਜ਼ੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਸ ਤਿਕੜੀ ਦੀ ਅੱਚਵੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

> ***ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉਤੇ ਕਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਉਲੰਘਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ, ਪਰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਕਿਸੇ ਲੇਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।***

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਚ ਚੱਲਦੇ 'ਨਿੱਜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਚੈਨਲ' ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵਧਾਰੇ-ਪਸਾਰੇ ਲਈ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮਹਿਕਮੇ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਫ਼ੌਜ, ਸਰਕਾਰੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਸ਼ਰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਸ਼ਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮਹਿਕਮੇ ਵਾਲੇ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਪੈਸੇ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ ਤੋਂ ਕਾਗ਼ਜ਼ਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤਬਕਾ 1980ਵਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਫਾਂਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ 'ਚਿੱਟੀ' ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 'ਪੀਲੀ' ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾ ਦਖ਼ਲ ਕਿਸੇ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਾ ਮੁਹਤਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨੂੰ 'ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ' ਵਾਲੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰਾ ਤਜਰਬੇ ਵਾਲੇ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਹ ਤਵੱਕੋ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂ ਤਫ਼ਸੀਲ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਣ। ਉਂਜ, ਇਸ ਸੁਆਲ ਦੇ ਜੁਆਬ ਦੀ ਉਡੀਕ ਅਕਾਰਥ ਹੈ। ਸੁਆਲ ਇਹ ਬਣਦਾ ਹੈ- ਕੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜਨਤਕ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਅਕੀਦਾ ਸਭ ਦੀ ਆਮਦ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਾਲੇ ਨਿੱਜੀ ਚੈਨਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਨੂੰ ਨਿਵੇਕਲਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਵੀਡੀਓ ਕੈਮਰੇ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਛੱਤ ਉਤੇ ਟਰਾਈਪੌਡ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਸਦਾ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ/ਵਾਲੀ ਜਾਂ ਮੌਕੇ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਵਾਲਾ/ਵਾਲੀ ਪੇਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਕੀਦੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਤਰੱਦਦ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਨੈਤਿਕ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਿਸ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਉਪਜਦਾ ਹੈ?

ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਘੇਰਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਉਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੀਡੀਆ ਉਤੇ ਸਨਸਨੀ ਫ਼ੈਲਾਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਚਾਕਰੀ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੇ ਅਸਰ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਔਖ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਹਰਿਆਣੇ ਤੋਂ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਲਾ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਕੋਈ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲੜ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਸੁਆਲ 'ਅਜੀਤ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਹਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ ਖ਼ਬਰੀਆ/ਪ੍ਰਚਾਰ ਚੈਨਲ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ/ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮੀਆ ਦੀ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਗਾਤਾਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। 'ਤਹਿਲਕਾ' ਦੀ ਖੋਜੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਰਾਣਾ ਅਯੂਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਆਪ ਛਾਪਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦਾ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀਆਂ ਸੰਪਾਦਕੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚੋਖਾ ਹੁਨਰ ਦਰਕਾਰ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉਤੇ ਕਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਉਲੰਘਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ, ਪਰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਕਿਸੇ ਲੇਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਉਤੇ ਗ਼ਲਬਾ ਕਾਇਮ ਹੈ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਪੱਤਰਾਕਾਰਾ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਸੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਮਸ਼ਕ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਪੈਂਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਦਰਅਸਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਏਕੇ ਅੰਦਰਲੀ ਅਚਵੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਾਹਰ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਮਸ਼ਕ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਕ ਕੌਣ ਹੈ!

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾ ਤਬਕੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਾਬੰਦੀ ਨਾਲ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਉਤੇ ਫ਼ਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਦਾਰੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾ ਲੋਕਧਾਰਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਫਿਹਰਿਸਤ ਹੈ ਜੋ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪੇ ਬਣਾਏ 'ਜ਼ਾਬਤੇ' ਤਹਿਤ ਨਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਤਬਕਾ ਆਪ ਹੀ 'ਜ਼ਾਬਤੇ' ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਔਖ ਕਿਉਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ? ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭੜਕਾਹਟ ਵਾਲੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਇਹ ਮੀਡੀਆ ਬੇਨਾਮ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਿਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜਾਂ ਬੰਦੇ ਜਾਂ ਅਦਾਰੇ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ- ਕੀ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਾਲੇ ਨਿੱਜੀ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਜੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿੱਜੀ ਚੈਨਲ ਨੇ ਉਸ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਸੀਲ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਾਮਨੀ ਭਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ? ਉਂਝ ਸੁਆਲ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ- ਕੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਇਹ ਸੋਚ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਅਹੁਦੇ ਉਤੇ ਮਿਲਦੀ ਵੱਡੀ ਤਨਖ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਮਸ਼ਕ ਹੈ? ਜਿਵੇਂ ਨਵੇਂ ਅਹੁਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਵੇਂ ਮੁੱਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮੁਨਾਸਬ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਇਸ ਸੋਚ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧੜਕਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਤਵਾਜ਼ਨ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਠੇਸ ਦੀ ਜੱਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਧਿਰ ਦਾ ਬਿਆਨ ਨਵੇਂ ਮੌਕੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਜਰਾਤ ਫਾਈਲਜ਼

ਮੋਦੀ ਦਾ ਦੋ ਸਾਲਾ ਜਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਮੀਡੀਆ

ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜਦੋਂ ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ ਉਪਰ ਆਪਣੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹੈਬੀਟੈਟ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਉਪਰ 'ਤਹਿਲਕਾ' ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਰਾਣਾ ਅਯੂਬ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੀਡੀਆ ਲਈ ਇਹ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣੀ। ਸੱਤਾ ਦੇ ਤਾਬਿਆਦਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਵੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੋਦੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੁਝ ਲਿਖ-ਬੋਲ ਸਕੇ। ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਖ਼ੂਬ ਲਿਖ-ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਉਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ, ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਵਿਚ ਹੀ ਭਲਾਈ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਰਾਣਾ ਅਯੂਬ ਨੇ ਜਿਸ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਤਮਾਮ ਦਬਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਛਾਪਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਬਲੇ-ਤਾਰੀਫ਼ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਖੋਜੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

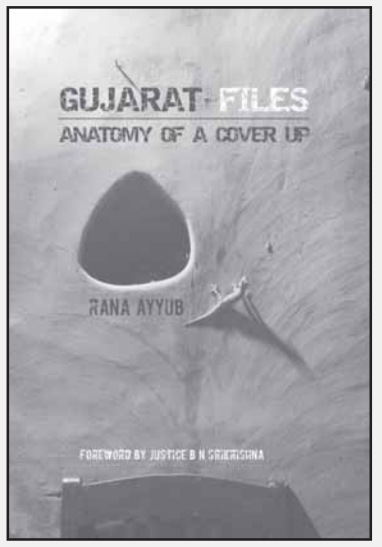

'ਗੁਜਰਾਤ ਫਾਈਲਜ਼' ਦਾ ਟਾਈਟਲ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਪੱਤਰਕਾਰ ਰਾਣਾ ਅਯੂਬ।

ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵ
ਤਰਜਮਾ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਆਪਣੇ ਮੀਡੀਆ ਅੰਕ ਲਈ ਅਰਨਬ ਗੋਸਵਾਮੀ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ 'ਕਾਰਵਾਂ' ਰਸਾਲੇ ਨੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵਕਤ ਅਰਨਬ ਨੇ ਜੋ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਅਜੇ ਤਕ ਚੇਤੇ ਹੈ- ਜਰਨਲਿਸਟਸ ਆਰ ਨਾਟ ਸਟੋਰੀਜ਼, ਯਾਨੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਖ਼ੁਦ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਅਰਨਬ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਉਪਰ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਸਵਾਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਲੇਕਿਨ ਐਸਾ ਸਵੈ-ਸੰਜਮ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਲਈ ਖ਼ਬਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਇੰਡੀਆ ਹੈਬੀਟੈਟ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰ ਰਾਣਾ ਅਯੂਬ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਗੁਜਰਾਤ ਫਾਈਲਜ਼' ਦਾ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ ਅਰਨਬ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੀਡੀਆ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਚ ਉਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੰਨੀ ਰਾਣਾ ਅਯੂਬ ਦੀ 'ਰਚਨਾਕਾਰੀ' ਜਾਂ ਸਿਰਜਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਹ ਦੌਰ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਹਸੀ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਦੋ ਪਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਇਹੀ ਕੰਮ ਅਰਨਬ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਕ ਹੋਰ ਕੰਢੇ ਉਪਰ ਖੜ੍ਹੀ ਰਾਣਾ ਅਯੂਬ ਵੀ ਇਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਉਂ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਸਿਰੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰੂਪ 'ਚ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਕੀ ਸੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਝੂਠ, ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਇਨਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਰਾਣਾ ਅਯੂਬ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ ਨੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕੁਲੀਨ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਤਬਕੇ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਰਾਣਾ ਦੀ ਕਥਾ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਛਾਪਣ ਵਾਲੇ ਤਰੁਣ ਤੇਜਪਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ੋਮਾ ਚੌਧਰੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 12 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਉਸ ਦਾ ਸਟਿੰਗ ਪ੍ਰਸਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਰ ਮੀਡੀਆ ਸੰਸਥਾ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਕੇ ਆਖ਼ਰੀ ਵਕਤ ਛੁੱਟੀ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ (ਅਤੇ ਸਬਾ ਨਕਵੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉਪਰ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜਦੀਪ ਸਰਦੇਸਾਈ ਵੀ) 'ਐਂਟੈਗੋਨਿਸਟ' ਯਾਨੀ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਜਦੋਂ ਰਾਣਾ ਰੋਂਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਨਾ ਕੇਵਲ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਵਿਆਪਕ ਲਿਬਰਲ ਸਮਾਜ ਦੀ ਪਾਲਾਬੰਦੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਗੁਜਰਾਤ-2002 ਬਾਰੇ ਧਾਰਨਾ ਉਸ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਪੱਤਰਕਾਰ ਖ਼ਬਰ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਉਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਰਾਜਦੀਪ ਸਰਦੇਸਾਈ ਇਸ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਨਾਂ ਲੈਣ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਮਿਸਟਰ ਨਾ... ਬੋਲ ਕੇ ਉਹ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਜਨਤਾ ਸਮਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲ 1984 ਅਤੇ 2002 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ (ਕਤਲੇਆਮ) ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਬਣੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਸਟਿਸ ਨਾਨਾਵਤੀ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਜਦੀਪ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ 2002 ਬਾਬਤ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ ਹੀ ਐਸੇ... ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ" ਤੇ ਰਾਜਦੀਪ ਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਸੀ ਕਿ 'ਕਾਸ਼, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਉਸ ਵਕਤ ਸਟਿੰਗ ਕੈਮਰਾ ਹੁੰਦਾ'। ਐਨ ਇਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਉਹ ਸਬਾ ਨਕਵੀ ਦੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਬਚਾਓ ਕਰਦਾ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਕੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੰਸਥਾ ਇੰਡੀਆ ਟੂਡੇ ਵਿਚ ਰਾਣਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਸਟਿੰਗ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਗੇ। ਰਾਜਦੀਪ ਬੁੱਧ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਸਬਾ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਇੰਡਵਿਜੂਅਲ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਹੈ।"

'ਗੁਜਰਾਤ ਫਾਈਲਜ਼' ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਰਾਣਾ ਅਯੂਬ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਸੰਪਾਦਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤਕ ਚੇਤੇ ਹੈ, "ਇਕ ਚੰਗੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਟੋਰੀ ਤੋਂ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਨਿਰਲੇਪ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕਲਾ ਸਿੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।" ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਮੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਤਕ ਮੈਂ ਇਹ ਕਲਾ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸਕੀ' ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਹੀ ਸਤਰ ਵਿਚ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਪਾਸਾਰ ਖੋਜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਅਕਸਰ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਖ਼ਬਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।' ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ, ਮਾਮਲਾ ਸਿੱਖ ਨਾ ਸਕਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਕਥਨ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਮੱਤਭੇਦ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਆਤਮ-ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਬਦਲੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਕਰਾਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ 'ਵੇਟਿੰਗ' ਤਕ ਫੈਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬਦਲਾਓ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ 'ਏਜੰਟ' ਦਾ ਇਹ ਆਤਮ-ਸੰਘਰਸ਼ ਤੁਸੀ ਖ਼ੁਦ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਸੰਕਟ ਇਕੱਲੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਕਟ ਸੱਚ ਕਹੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਜੂਦ ਸਮੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਸਲਨ, ਅਨੂ ਮੈਨਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਵੇਟਿੰਗ' ਵਿਚ ਸੀਨੀਅਰ ਡਾਕਟਰ (ਰਜਤ ਕਪੂਰ) ਆਪਣੇ ਜੂਨੀਅਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਸਹਿਭਾਗੀ ਬਣਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਫਿਰ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਕਿਵੇਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ- ਉਸ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਅਭਿਨੈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਿੰਨਾ ਸੱਚ।

> ***ਬੀਤੇ ਚੌਦਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸੱਚ ਇਕਤਰਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸੱਚ ਦਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਅੰਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਰਾਣਾ ਅਯੂਬ ਦੇ ਸਟਿੰਗ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰ ਆਧਾਰਤ ਉਸ ਦੀ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਛਪਵਾਈ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਅੰਤਮ ਸੱਚ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਅਣਥੱਕ ਇਨਸਾਨੀ ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿੱਦਤ ਦੇ ਲਈ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਦਲੇਰੀ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ।***

ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਰਤੋਸ਼ (ਬੱਲ) ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖ਼ਰਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸਾਨੂੰ ਨਾਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਕਤਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ'। ਤਰੁਣ ਤੇਜਪਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ੋਮਾ ਚੌਧਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਉਹ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਹੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਰਾਣਾ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਰਤੋਸ਼ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹਰ ਵਾਰ ਉਹ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਦਰਮਿਆਨ ਦਿੱਲੀ-1984 ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਮੌਕੇ ਤਾਂ ਹਰਤੋਸ਼ ਦੇ 1984 ਬੋਲਦੇ ਹੀ ਰਾਜਦੀਪ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਦੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਜੈਸਿੰਘ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਵੰਦ-ਰਹਿਤ ਦਿਸਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਇਕ (ਕਾਨੂੰਨੀ) ਸਾਂਚਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਜਾਣੂ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਇੰਦਰਾ ਜੈਸਿੰਘ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਸੀ ਕਿ "ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨਿਆਂ ਪਾਲਿਕਾ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਕੇ ਅਗਲੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਬੇਫ਼ਿਕਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਗਾਂਹ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਨਾ ਰਹੇ, ਉਸ ਦਾ (ਸੰਘ) ਕੰਮ ਚਲਦਾ ਰਹੇ।"

ਰਾਣਾ ਅਯੂਬ ਦੀ 'ਗੁਜਰਾਤ ਫਾਈਲਜ਼' ਦਰਅਸਲ ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਅਤੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਵਾਲ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਕੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚ ਕੀ ਹੈ? ਕੀ ਰਾਣਾ ਦੇ ਲਿਖੇ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖਬੰਦ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਜਸਟਿਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੇ ਉਸ ਵਾਕ ਵਿਚ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, "ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਵੈਲੀਡੇਟ ਕਰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਵੋ, ਲੇਕਿਨ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿੱਦਤ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਇਸ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪ ਸੱਚ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਹੋਈ ਬੇਈਮਾਨੀ, ਛਲ-ਕਪਟ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਹੱਥਕੰਡਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਖੋਜੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਯਤਨ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲਾਮ, ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।"

ਬੀਤੇ ਚੌਦਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸੱਚ ਇਕਤਰਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸੱਚ ਦਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਅੰਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਰਾਣਾ ਅਯੂਬ ਦੇ ਸਟਿੰਗ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰ ਆਧਾਰਤ ਉਸ ਦੀ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਛਪਵਾਈ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਅੰਤਮ ਸੱਚ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਅਣਥੱਕ ਇਨਸਾਨੀ ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿੱਦਤ ਦੇ ਲਈ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਦਲੇਰੀ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ। ਜਿਉਂਦੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸਦਾ ਦਲੇਰੀ ਦੇ ਕਾਇਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੋ ਸੱਤਾ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਲੇਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਤਾਕਤਵਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਾਵਰ ਸੈਂਟਰ ਰਚਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਦੋ ਸੱਤਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮਹਿਦੂਦ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚ ਪਾਵਰ-ਡਿਸਕੋਰਸ, ਭਾਵ ਸੱਤਾ-ਪ੍ਰਵਚਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਜੋ ਸੱਚ ਸੜਕਾਂ ਉਪਰ ਖਿਲਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਨਿਆਂ ਦੀ ਛਾਨਣੀ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਚਾਨਕ ਸੱਤਾ-ਪ੍ਰਵਚਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਵਚਨ ਮੋਦੀ ਬਨਾਮ ਕਨ੍ਹੱਈਆ ਜਾਂ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਰਾਣਾ ਵਰਗੀਆਂ ਕੈਟੇਗਰੀ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਧਰੁਵਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਆਮ ਲੋਕ ਕਿਤੇ ਆਉਂਦੇ ਵੀ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਅਮਲਤਾਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੰਦੀਪ ਦੀਕਸ਼ਤ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਚਵਾਨ, ਅਹਿਮਦ ਪਟੇਲ, ਮਣੀਸ਼ੰਕਰ ਆਇਰ ਵਰਗੇ ਚਿਹਰੇ ਇਸ ਸੱਤਾ-ਪ੍ਰਵਚਨ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਰਾਣਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਮੋਢੇ ਉਪਰ ਰੱਖ ਕੇ ਬੰਦੂਕ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਕੌਣ ਕਿਸ ਦੇ ਮੋਢੇ ਉਪਰ ਬੰਦੂਕ ਰੱਖ ਕੇ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਉਜਾੜੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਭੋਰਾ ਵੀ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਮੋਢਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਆਮ ਲੋਕ ਹੋਣ ਜਾਂ ਰਾਣਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮੁੱਚਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਬਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 'ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਰੁਤਬੇ' ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਹਲੀਮੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਨੁਕਰਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਮਹਾਂਨਗਰਾਂ ਵਿਚ ਈ.ਐਮ.ਆਈ. (ਮਾਸਿਕ ਕਿਸ਼ਤਾਂ) ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਪਿਸ ਰਹੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਬਾਬਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦਲੇਰ ਵਾਕ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੂੜ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ ਵਿਚ ਦਲੇਰੀ ਵਾਲੀ ਇਹ ਹਲੀਮੀ ਬਚੀ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। -0-

---

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਸਿਆਸਤ

ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਭਾਰੂ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਖਿੰਡਾਅ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਫ਼ਗਾਨ-ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮੁੱਲਾ ਅਖ਼ਤਰ ਮਨਸੂਰ ਦੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਰਾਹੀਂ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਫ਼ੌਜੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਭਾਰੂ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹਾਂ ਮਿਥਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਬੇਹੱਦ ਮਾੜੇ ਹਨ। ਚੀਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ-ਭਾਰਤ ਗੱਲਬਾਤ ਪਠਾਨਕੋਟ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਤੰਬਰ 2014 ਵਿਚ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਗਨੀ ਨੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚਕਾਰ ਵੱਡੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉੱਡ-ਪੁੱਡ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਨਾਬ ਗਨੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗੜਬੜ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਤਹਿਰਾਨ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਇਰਾਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਸਨ ਰੂਹਾਨੀ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਆਏ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਥਾਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਚੋਣ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਰਾਨ 'ਰਾਅ' ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਇਰਾਨ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ, ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਚਾਬਹਾਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਸਬੰਧੀ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਗਵਾਦਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਵੱਲੋਂ ਕਾਬਲ ਤੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਲਾਂਘਾ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਰੂਸ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸੁਧਾਰਨ ਦੇ ਵੀ ਅੱਧੇ-ਅਧੂਰੇ ਯਤਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅਰਧ-ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਅਮਰੀਕਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੋਸਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ, ਦੋਸਤ ਵਰਗੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਜੋਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਐਬਟਾਬਾਦ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਮੁੱਲਾ ਅਖ਼ਤਰ ਮਨਸੂਰ ਨੂੰ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਰਾਹੀਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਏ ਬਗੈਰ ਹੋਈਆਂ। ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਅਤੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਸੀ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਘਾਟ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼ ਬੁਗਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਅਫ਼ਗਾਨ ਸੂਹੀਆ ਏਜੰਸੀ ਦੇ 6 ਜਾਸੂਸ ਫੜੇ ਗਏ ਹਨ। ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ 'ਰਾਅ' ਅਤੇ 'ਐਨ.ਡੀ.ਐਸ.' ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਅਫ਼ਗਾਨ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਘਰ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਮਲਿਕ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵੇਲੇ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.(ਐਨ.) ਦੇ ਸਨਾਉਲਾ ਜ਼ਿਹਰੀ ਅਧੀਨ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

'ਖਰਗੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਦੌੜਨ ਅਤੇ ਬਘਿਆੜਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ' ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਨੀਤੀ ਨੇ ਹੀ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਆਧਾਰਿਤ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨ ਆਧਾਰਿਤ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਅਤਿਵਾਦ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਨਰਲ ਰਹੀਲ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੇ ਮੁੱਲਾ ਮਨਸੂਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਦੂਤ ਕੋਲ ਉਠਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਈ ਹੈ? ਅਮਰੀਕੀ ਡਰੋਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਮੱਸਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧੇਰੇ ਡੂੰਘੀ ਹੈ।

-ਆਰਿਫ ਨਿਜ਼ਾਮੀ

ਦੇਖੀਆਂ-ਸੁਣੀਆਂ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀਆਂ

ਲਿਖਤੁਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-915-1268

ਵਾਰ-ਵਾਰ 'ਮਰਨ ਵਰਤ' ਰੱਖ ਕੇ ਕੌਮ ਦਾ ਜਲੂਸ ਕਢਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਾਇਆ ਕਲੰਕ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਕੇ ਧੋ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਰਨ ਵਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਕਿੱਸੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਵਰਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਟੱਪ ਕੇ ਅਗਨ-ਕੁੰਡ ਵਿਚ ਸੜ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਤਤਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਤਰਥੱਲੀ ਮੱਚ ਗਈ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸੜ ਮਰਨ ਦੀ ਤਰੀਕ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਅਗਨ-ਕੁੰਡ ਵੀ ਬਣਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਬਾਲਣ ਵੀ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਹਿਮ ਛਾ ਗਿਆ। ਚੋਟੀ ਦੇ ਪੰਥਕ ਲੀਡਰ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਦੀ 'ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ' ਦੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਵਜੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਸਾਧਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਅਗਨ-ਕੁੰਡ ਪਾਸ 'ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ' ਵੇਲੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਲਈ ਘਿਓ ਦੇ ਪੀਪੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਤੇ ਮਿਥੀ ਤਰੀਕ ਵੀ ਨੇੜੇ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸੰਨਾਟਾ ਛਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਕਰੁਣਾਮਈ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਫਿਕਰਮੰਦ ਆਗੂ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ 'ਬਚਾਉਣ' ਲਈ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਵਰਤਣ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਕੀਤੀ, "ਸਿੰਘੋ ਘਬਰਾਉ ਨਾ, ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਿਉ, ਇਹ ਸਾਧ 'ਸੜ ਕਰ' ਨਹੀਂ ਮਰੇਗਾ, 'ਮਰ ਕਰ' ਹੀ ਸੜੇਗਾ।"

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਭਰ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਖਬਾਰਾਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਘੱਟ-ਵੱਧ ਹੀ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪੰਥਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ 'ਅੱਡਾ' ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਾਡਲੇ ਦੀ ਇਕ ਦੁਕਾਨ। ਚਾਹ-ਦੁੱਧ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੀ ਇਸ ਦੁਕਾਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੋ, ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਇਹ ਦੁਕਾਨ ਹੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਥੇ ਬੈਂਚਾਂ ਉਪਰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਅਖਬਾਰਾਂ ਪਈਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਅਕਸਰ ਚਾਹ ਦੀਆਂ ਚੁਸਕੀਆਂ ਭਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਨਾਲ ਹੀ ਰੋਜ਼-ਮਰ੍ਹਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ 'ਜਾਭਾਂ ਦੇ ਭੇੜ' ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਬਾਰੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੇਖ ਵੀ ਧੜਾ-ਧੜ ਛਪਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹਰ ਛੋਟੇ-ਬੜੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸੇ 'ਮਤੇ' ਦੀ 'ਹਰ ਹਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ' ਦੇ ਦਾਅਵੇ-ਵਾਅਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਥੋਂ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਇਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ, ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹੋਇਆ! ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ 'ਮਤਾ ਮਤਾ' ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ।

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਨੇ ਉਹ ਪਲ, ਜਦ ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰ ਇਸ ਮਹਿਫਿਲ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਠਹਾਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਉਚੀ-ਉਚੀ ਹੱਸਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ 'ਆਹ ਸੁਣੋ ਬਈ ਸੁਣੋ!' ਕਹਿ ਕੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਅਖਬਾਰੀ ਸਫ਼ਾ 'ਤਾਂਹ ਨੂੰ ਲਹਿਰਾਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਪੈ ਗਈ ਸੀ 'ਜੱਗ ਬਾਣੀ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਪੰਨੇ ਉਤੇ, ਜਿਥੇ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ (ਉਸ ਵੇਲੇ 'ਜੱਗ ਬਾਣੀ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ) ਨੇ ਕੁਝ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ 'ਲਾਲੇ ਦੀਆਂ ਝੱਲ-ਵਲੱਲੀਆਂ' ਕਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਸੱਥ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੂਬ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖਦਿਆਂ, ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਦੋ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, "ਅੱਜ ਜਿਸ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਇਕ ਦਿਨ 'ਭੁੱਲੀ ਵਿਸਰੀ ਯਾਦ' ਹੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ।... ਆਹ ਸਾਡੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਫਿਰਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ, ਇਕ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਲੋਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।"

ਜੂਨ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਮਨਹੂਸ ਖਬਰਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਫਿਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਫੌਜ ਵੜ ਜਾਣ ਅਤੇ ਘਮਸਾਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮਾਚਾਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਪਿੰਡਾਂ-ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਰਫਿਊ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਡਰੇ ਸਹਿਮੇ ਕਈ ਸਿੱਖ ਭਰਾ, ਸਾਡੀ ਨਿੰਮ ਥੱਲੇ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਆ ਜੁੜਦੇ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅੰਸ-ਵੰਸ ਵਿਚੋਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਬਾਬਾ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਵੀ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੇ। ਅਸੀਂ ਰੇਡੀਓ ਦਾ ਐਨਟੀਨਾ ਖਿੱਚ-ਖਿੱਚ ਕੇ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਖਬਰਾਂ ਸੁਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ।

ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਦੀਆਂ ਅਤਿ ਦੁਖਦਾਈ ਖਬਰਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕੱਟੜ ਅਕਾਲੀ ਰਹੇ ਮੇਰੇ ਭਾਈਆ ਜੀ ਭੋਲੇ-ਭਾਅ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਬ ਤੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਬ ਵੀ ਜਿਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇ ਹੋਣੇ ਐਸੇ ਹਿਸਾਬ ਤਾਂ? ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਦਾਸ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨਾਲ ਭਾਈਆ ਜੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪ੍ਰਤੀ 'ਹਾਂ' ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬ ਗੰਭੀਰ ਜਿਹੇ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਸੁਰ ਵਿਚ ਬੋਲੇ, "ਗਿਆਨੀ ਜੀ, ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ... ਕੁਝ ਨੀ ਹੋਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਦਲਾਂ-ਸ਼ਾਦਲਾਂ ਨੂੰ।... ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚੋਂ ਰੋੜਾ ਹਟਾਉਣਾ ਸੀ, ਅਗਲਿਆਂ ਨੇ ਹਟਾ'ਤਾ!... ਕਿਸੇ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਕੋਕਾ ਕੋਲਾ ਪਿਲਾ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ!... ਆ ਜਾਣੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਹੱਥ ਜੋੜ ਜੋੜ ਫਿਰਨਗੇ, ਕਰ ਲਿਓ 'ਦਰਸ਼ਨ' ਬਾਦਲ ਸਾਹਬ ਦੇ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਾਦਲ-ਟੌਹੜੇ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਬਾਕ ਹੋ ਕੇ ਬੁਰਾ-ਭਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਸਾਨੂੰ ਉਦੋਂ ਕੌੜੀ ਵੀ ਲੱਗੀ ਸੀ ਤੇ ਚੁਭਵੀਂ ਜਾਂ ਝੂਠੀ ਵੀ; ਪਰ...?

ਸੰਨ 1998 ਦੀ 27 ਤੋਂ 29 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੱਠਵੀਂ ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਅਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਾਡੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਢਾਹਾਂ ਕਲੇਰਾਂ ਹਸਪਤਾਲ (ਨੇੜੇ ਬੰਗਾ) ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸੀ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਮੈਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੋਵੀਨਾਰ ਛਾਪਣ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੇਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ, ਮੈਂ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ। ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਢਾਹਾਂ ਕਲੇਰਾਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਹੇ) ਸਮੇਤ ਚੀਫ਼ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਸਰਕਰਦਾ ਆਗੂ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 'ਸੇਠੀ' ਉਪ ਨਾਮ ਵਾਲੇ ਇਕ ਐਸੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵਰਗਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਗੜੀ ਵੀ ਚਿਤ-ਕਬਰੇ ਜਿਹੇ ਰੰਗ ਵਾਲੀ ਸ਼ੁੱਧ ਖੱਦਰ ਹੀ ਸਜਾਈ ਹੋਈ ਸੀ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਉਪਰੰਤ ਹਾਸ-ਬਿਨੋਦੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਝਕਦਿਆਂ-ਝਕਦਿਆਂ ਸ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਿਆ ਕਿ ਸੇਠੀ ਜੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਨ? ਆਲਮ-ਫਾਜ਼ਲ ਸ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜਦੋਂ 'ਹਾਂ' ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੇਠੀ ਜੀ ਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਉਮਰ ਦਾ ਖਿਆਲ ਭੁਲਾ ਕੇ ਐਵੇਂ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਏ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਿਆ, "ਸੇਠੀ ਜੀ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ?"

"ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋ?" ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਹਾਂ, ਜਮਾਂਦਰੂ।"

"ਫਿਰ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸੂਝਵਾਨ ਤੇ ਲੇਖਕ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਆਉਂਦੀ 'ਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਿਆਂ?" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਖਿਝ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀ।

"ਕਿਉਂ ਜੀ, ਅਕਾਲੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕਾਹਦੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਹੋਵੇ ਮੈਨੂੰ?"

"ਕੋਈ ਨਾ ਕਾਕਾ ਜੀਉ, ਠਹਿਰ ਲਉ ਹਾਲੇ... ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਵੀ ਆਊ ਤੇ ਮੇਰਾ ਕਿਹਾ ਵੀ ਯਾਦ ਆਊ।" ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਵਾਕ ਬੋਲ ਕੇ ਸੇਠੀ ਜੀ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚ ਵੜ ਗਏ।

ਜਨਵਰੀ-ਫਰਵਰੀ 2015 ਨੂੰ ਮੈਂ ਕੁਦਰਤੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਚੋਣਾਂ ਕਾਹਦੀਆਂ, ਭਰ ਸਿਆਲ ਵਿਚ ਕੌਰਵਾਂ-ਪਾਂਡਵਾਂ ਦਾ ਯੁੱਧ ਮਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡਣ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ), ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿਰਫ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿਸਟਮ ਸੁਧਾਰ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਵ-ਗਠਿਤ ਮਲੰਗ ਟੋਲਾ 'ਆਪ'; ਪਰ ਨਵਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਵਾਹਣੀਂ ਪਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਸੋਫੇ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਕੰਬਲ ਓੜ ਕੇ ਮੈਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੈਨਲਾਂ ਤੋਂ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਯੁੱਧ ਪੂਰੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਤੋਂ ਦੋ-ਚਾਰ ਕੁ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਰਾਤ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਮਫਲਰ ਲਪੇਟੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੱਡੀ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਚੈਨਲ ਦਾ ਰਿਪੋਰਟਰ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸਮਾਪਤੀ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਹੀ ਵਾਲੀ ਸੀ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ? ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਦੋ ਅੰਕੜੋਂ ਮੇ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਏਕ ਅੰਕੜੇ ਪਰ ਸਿਮਟ ਜਾਏਗੀ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ.!"

ਅੱਖਾਂ ਅੱਡਦਿਆਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਫੜੱਕ ਦੇਣੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਬੋਲੇ, "ਸਰ, ਜ਼ੀਰੋ।"

"ਪੱਕਾ!" ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਜੀ ਸਰ, ਐਬਸਿਲਿਊਟਲੀ।"

"ਕਿਆ ਆਪ ਐਸਾ ਲਿਖ ਕਰ ਦੇ ਸਕਤੇ ਹੈਂ?" ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ਼ਾਇਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਯਰਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਉਸੇ ਵਕਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਚਿੱਟੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਪੋਰਟਰ ਦੇ ਪੈਨ ਨਾਲ 'ਭਾਜਪਾ ਏਕ ਅੰਕੜਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਜ਼ੀਰੋ' ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟਰ ਨੂੰ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਡਿਨਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਯਾਦਗਾਰ-ਏ-ਤਕਸੀਮ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

Sandhugulzar@yahoo.com

ਮਈ 2016 ਵਿਚ ਕਿਸ਼ਵਰ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੰਡੀਆ ਹੈਬੀਟੈਟ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਉਪਰੰਤ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਿੰਗਜ਼ਵੇ ਕੈਂਪ ਤੇ ਹਮਾਯੂੰ ਦੇ ਮਕਬਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੱਗੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਗਵਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਤੇ

ਕਿਸ਼ਵਰ ਦੇਸਾਈ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਜੀਵੰਤ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਮੂਰਤੀਕਾਰ, ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਤੇ ਫੋਟੋ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਪੈਂਸਿਲ ਚਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਸੱਤ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਓ ਕਾਲਜ ਆਫ ਆਰਟਸ ਦੀ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲੀ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ ਪ੍ਰਾਸ਼ਰ ਨੂੰ ਅੰਬਾਲਾ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ 'ਚ ਪਨਾਹ ਲੈਣੀ ਪਈ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿੰਗਜ਼ ਕੈਂਪ ਤੇ ਹਮਾਯੂੰ ਦੇ ਮਕਬਰੇ ਵਾਲੇ ਉਹ ਕੈਂਪ ਵੀ ਵੇਖੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪੈਂਸਿਲ ਕਲਾਕਾਰੀ ਨੇ ਹੂਬਹੂ ਫੜਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਦੁਖੜੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਦਮ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1947 ਵਾਲੀ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਏਨੀ ਕਰੁਣਾਮਈ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਸੀ ਕਿ ਉਰਦੂ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਹਿਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਿਹ 'ਅੱਗ ਖਾਣ ਵਾਲੇ' ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ 'ਛਵੀਆਂ ਦੀ ਰੁੱਤ' ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੇਲ' ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਵਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਓਰੀਐਂਟ ਪੇਪਰਬੈਕ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਉਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ 'ਲੈਂਡ ਆਫ ਫਾਈਵ ਰਿਵਰਜ਼' ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਆਦਤ ਹਸਨ ਮੰਟੋ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਖਵਾਜਾ ਅਹਿਮਦ ਅੱਬਾਸ ਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਪੇਪਰਬੈਕ ਐਡੀਸ਼ਨ ਬੰਗਾਲੀ, ਮਰਾਠੀ, ਤਾਮਿਲ, ਤੈਲਗੂ, ਕੱਨੜ, ਗੁਜਰਾਤੀ ਆਦਿ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਛਪ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਜੈਪੁਰ ਬੈਠੀ ਜਸਬੀਰ ਜੈਨ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਵੀ ਏਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉਤੇ ਚੋਣਵੇਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਸੱਜਰਾ ਐਡੀਸ਼ਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁੱਝੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ, ਅਲੀ ਸਰਦਾਰ ਜਾਫਰੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀਆਂ ਕਾਵਿਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸੂਚੀ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸ਼ਵਰ ਦੇਸਾਈ ਦਾ ਕਮਾਲ ਇਸ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਲਾਕ੍ਰਿਤਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ 2017 ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਦੀ 70ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਪ੍ਰਥਮ ਰੂਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਗਾਲ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ 26 ਜਨਵਰੀ 1950 ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਥਮ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਉਤੇ ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਦੀ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਰ ਅੰਸ਼ ਕੁੱਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ:

ਆਓ ਕਿ ਆਜ ਗੌਰ ਕਰੇਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਪਰ
ਦੇਖੇ ਥੇ ਹਮ ਨੇ ਜੋ
ਵ੍ਹ ਹਸੀਨੇ ਖਵਾਬ ਕਿਆ ਹੂਏ।
ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨਵਾਜ, ਬਸ਼ਰ-ਦੋਸਤ, ਅਮਨ-ਖਵਾਹ
ਖੁਦ ਕੋ ਜੋ ਦੀਏ ਥੇ
ਵ੍ਹ ਅਲਕਾਬ ਕਿਆ ਹੂਏ।

ਕਿਸ਼ਵਰ ਦੇਸਾਈ ਦਾ ਯਤਨ ਉਸ ਗੌਰ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਦੋਂ ਚਿਤਵੀ ਸੀ।

ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦਾ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ: ਮੇਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਤ ਉਤੇ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਕਨਵੋਕੇਸ਼ਨ ਸਮੇਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਦੀ ਫੁਟਬਾਲ ਟੀਮ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਉਤਮ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਕੋਈ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਆਈਆਂ ਤਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਾ। ਹੁਣ ਇਸ ਹੀ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ, ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੀ ਪਦਵੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਹੈ। ਉਹ ਬਾੜੀਆਂ ਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਹੈ ਜੋ ਪਿੰਡ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦਾ ਜੌੜਾ ਭਰਾ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਨਾ ਜਾਣੇ ਮਾਹਿਲਪੁਰ-ਬਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਇਸ ਕੇਂਦਰ ਲਈ ਦਰਦ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਲੀਹੇ ਪਾਉਣ ਉਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਦਰਦ ਪਹਿਚਾਨਣ ਵਾਲਾ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤਿਕਾ: ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ 'ਅਮਰ'
ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦਿਲ,
ਤੂੰ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
ਤੂੰ ਹੋਵੇਂ ਜਦ ਨਜ਼ਰ ਸਾਹਵੇਂ,
ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
ਕਦੇ ਚਾਹਿਆ ਨਾ ਧਨ ਦੌਲਤ,
ਤਲਬ ਸੋਨੇ ਨਾ ਚਾਂਦੀ ਦੀ,
ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਵਧ
ਹੋਰ ਕੁਝ ਅਨਮੋਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਜੂਨ '84 ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਬਿਊਰੋ): ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਰਿਚਰਡਸਨ ਵਿਖੇ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ।

ਪੰਥਕ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੂਨ 1984 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਣਚਿਤਵਿਆ ਕਹਿਰ ਸੀ ਜੋ ਨਾ-ਮੰਨਣਯੋਗ, ਨਾ-ਭੁੱਲਣਯੋਗ ਤੇ ਨਾ-ਬਖਸ਼ਣਯੋਗ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਨੇ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਸੱਟ ਮਾਰੀ। 32 ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀਆਂ ਤੇ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਅੱਜ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਿਲਗੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵਾਰਾਂ ਗਾ ਕੇ ਜੂਨ '84 ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ।

ਕੈਪਟਨ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਡਾ. ਨਸੀਮ ਜ਼ੈਦੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਅਲੀ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਕੀਤੀ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਆਗਾਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਨੇ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਸਾਲ 2012 ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਐਂਬੂਲੈਂਸਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੈਸੇ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 2017 ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਅਰਾਜਕਤਾ ਵੱਲ ਧੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਡਰ ਤੇ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਤੇ ਗੈਂਗਵਾਰ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ

ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਨੇ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ 'ਤੇ ਜਾਅਲੀ ਵੋਟਾਂ ਬਣਵਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਆਂਗੜਵਾਣੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਥਾਨਕ ਸਰਪੰਚਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਸਰਪੰਚਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਸ ਅਮਲ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਪੱਕੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਘੂਰਿਆ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਫਿਰ ਘੇਰਿਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਆਪਣੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਤੇ ਹਕਕਾਨੀ ਨੈੱਟਵਰਕ ਵਰਗੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਉਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ।

ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਇਲਾਕੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਲਈ ਪਨਾਹਗਾਹ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਯੂ ਐਨ ਓ ਵੱਲੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸੰਗਠਨ ਲਈ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਰੈਲੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਦੂਜੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਸਈਦ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵੱਲੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਰੇਆਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਰੁੱਪ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਭਰਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਵੀ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

Michigan Truck Driving School
5000 Wyoming Ave., Suite# 148, Dearborn, MI 48126
ਡਿਟਰਾਇਟ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ
ਬਿਲਕੁਲ ਨਵਾਂ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
*ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*3-4 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ ਬਣੋ

Raj Jamarai
Cell:734-644-1010
Office:734-747-4298

ਯਾਤਰਾ
ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ

ਏਅਰਲਾਈਨ ਕਤਰ ਏਅਰਵੇਜ਼

ਰਵਾਨਗੀ: 18 ਨਵੰਬਰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ/ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਆਮਦ: 20 ਨਵੰਬਰ ਇੰਡੀਆ, ਰਵਾਨਗੀ: 23 ਨਵੰਬਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਲਾਹੌਰ
ਰਵਾਨਗੀ: 21 ਨਵੰਬਰ ਸਿੱਧੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਲਾਹੌਰ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ)
ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਆਰਾਮ ਲਈ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਠਹਿਰਾਂਗੇ
24 ਨਵੰਬਰ: ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਰਵਾਨਗੀ
(ਏ.ਸੀ. ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਸਫਰ, ਸਨੈਕਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ)
ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਪਰੰਤ ਵਾਪਸ ਹੋਟਲ ਪਹੁੰਚਾਂਗੇ
25 ਨਵੰਬਰ: ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਰਵਾਨਗੀ
(ਏ.ਸੀ. ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਸਫਰ, ਸਨੈਕਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ)
ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਪਰੰਤ ਵਾਪਸ ਹੋਟਲ ਪਹੁੰਚਾਂਗੇ
26 ਨਵੰਬਰ: ਨਾਸ਼ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਲਾਹੌਰ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ (ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ) ਨੂੰ ਰਵਾਨਗੀ
ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਵਿਚ ਹੋਟਲ ਰੁਕਾਂਗੇ
27 ਨਵੰਬਰ: ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ ਆਰਾਮ ਅਤੇ ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਵਿਚ ਤਫਰੀਹ
28 ਨਵੰਬਰ: ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਵਿਚ ਬਰੇਕਫਾਸਟ ਉਪਰੰਤ ਲਾਹੌਰ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਵਾਪਸੀ
29 ਨਵੰਬਰ: ਬਰੇਕਫਾਸਟ ਪਿਛੋਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਅਜੂਬੇ ਦੇਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਏ.ਸੀ. ਬੱਸਾਂ 'ਚ ਸਫਰ, ਸਨੈਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ)
30 ਨਵੰਬਰ: ਬਰੇਕਫਾਸਟ ਪਿਛੋਂ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਈ ਰਵਾਨਗੀ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ

ਪਲੈਜ਼ੈਂਟ ਟਰੈਵਲ ਐਂਡ ਟੂਰਜ਼
ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 773-508-1927
Pleasant Travel & Tours
6257 N. Clark Street, Chicago, IL 60660

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਵੱਟਿਆ ਪਾਸਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਫਸਲ ਝੋਨੇ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਵਿਚ 60 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਗੂਣੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਦੀਆਂ ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਸਾਂ ਉਤੇ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵੀ ਝੋਨੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 50 ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਝੋਨੇ ਦਾ ਭਾਅ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਧੇਗੀ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਅ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਧਾ ਫਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਨਿਘਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਧੰਦਾ ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀ ਛੱਡ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਹਰ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਿਰਫ 13 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ 60 ਫੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਸਤਾਂ ਨਾ ਕੇਵਲ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਬਸਿਡੀ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। 2004 ਵਿਚ ਡਾ. ਐਸ.ਐਸ. ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣੇ ਕੌਮੀ ਕਿਸਾਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਗਤ 'ਤੇ ਪੰਜਾਹ ਫੀਸਦੀ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਜੋੜ ਕੇ ਭਾਅ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸ਼ਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਵੀ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਰੀਦ ਤੋਂ ਹੱਥ ਪਿਛੇ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

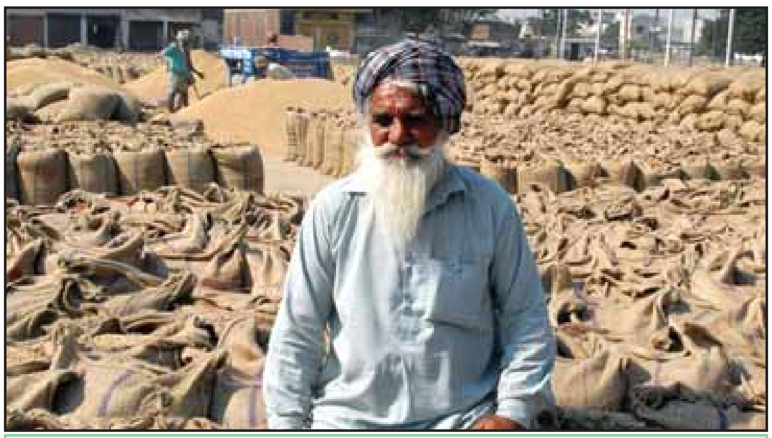

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਹੋਏ ਨਾਰਾਜ਼

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਫਸਲ ਝੋਨੇ ਦੇ ਅਗਾਮੀ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਮਹਿਜ਼ 60 ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੀਤੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਭਾਅ ਵਿਚ ਨਿਗੂਣੇ ਵਾਧੇ 'ਤੇ ਨਾਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਨਦਾਤੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਖੇਤੀ ਧੰਦੇ ਨੂੰ ਲਾਹੇਵੰਦ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸਮੂਹ ਗਠਿਤ ਕਰੇ, ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਜ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਕੇ ਢੁਕਵੇਂ ਹੱਲ ਲੱਭਣ।

ਇਕ ਸਿਗਰਟ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ 11 ਮਿੰਟ

ਭੋਪਾਲ: ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਕ ਸਿਗਰੇਟ ਪੀ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣ ਲਵੋ ਕਿ ਇਸ ਇਕ ਸਿਗਰਟ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ 11 ਮਿੰਟ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ 'ਵਾਇਸ ਆਫ ਟਬੈਕੂ ਵਿਕਟਿਮਜ਼' ਨੇ ਡਬਲਯੂ. ਐਚ.ਓ. ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ 2800 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੰਬਾਕੂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬੀੜੀ-ਸਿਗਰੇਟ ਪੀਣ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਘੰਟੇ 114 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਤੰਬਾਕੂ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਰ ਛੇ ਸੈਕਿੰਟ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਤੰਬਾਕੂ ਤੇ ਸਿਗਰਟ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੰਬਾਕੂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ 2016 ਦੀ ਥੀਮ ਤੰਬਾਕੂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਤੇ ਪਲੇਨ ਪੈਕੇਜਿੰਗ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹੈ ਕਿ ਤੰਬਾਕੂ

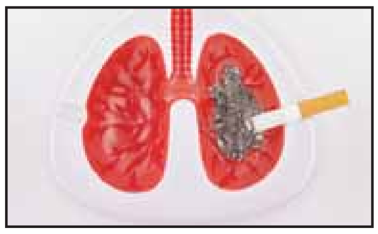

ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰੰਗ ਤੇ ਉਸ ਉਤੇ 85 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸਾਇਜ਼ ਵੀ ਤੈਅ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਉਤੇ ਕੰਪਨੀ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਬ੍ਰਾਂਡ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਲਿਖੇ।

ਬਿਦਰ ਨੇ ਸੋਕੇ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਲਈ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ

ਬਿਦਰ: ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸੋਕੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਕਰਨਾਟਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਿਦਰ ਨੇ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਪੰਜ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਘੱਟ ਖਰਚੇ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਖ਼ੂਹਾਂ ਦੀ ਗਾਰ ਤੇ ਜਲ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰ ਕੇ ਪਾਣੀ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਦਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ 250 ਦੇ ਕਰੀਬ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਲਈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਹੋਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਖ਼ੂਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗਾਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਕੰਮ ਮੌਨਸੂਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਲ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿਚ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਮਿਲੀਅਨ ਕਿਊਬਿਕ (ਟੀ.ਐਮ.ਸੀ.) ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਕਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇ, ਪਰ ਬਿਦਰ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਕੰਮ ਆਰੰਭਿਆ। ਬਿਦਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਢਾਈ ਕਰੋੜ ਖਰਚ ਕੇ 26 ਲੱਖ ਘਣ ਮੀਟਰ ਗਾਰ ਹਟਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਬਿਦਰ ਦਾ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਬਣਨਾ ਇਸ ਲਈ

ਵੀ ਮਾਅਨੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੰਨੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਇਆ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਬਿਦਰ ਨੇ ਸਿਰਫ ਢਾਈ ਕਰੋੜ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਹੀ ਖਰਚੀ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਨੁਰਾਗ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਖ਼ੂਹ ਦੀ ਗਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਲਈ ਪੌਸ਼ਕ ਤੱਤਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਫਤੋ ਮੁਫਤੀ ਹੀ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ।

'ਆਪ' 'ਚ ਹੋਇਆ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਤਾਰੇ ਫਿਲਮੀ ਕਲਾਕਾਰ, ਗਾਇਕ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਿਡਾਰੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਰਗ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਾਇਕ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਵੀ 'ਆਪ' ਦਾ ਗੁਣਗਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

'ਗੋਲਡਨ ਗਰਲ' ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰਨ ਰਾਜਬੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ 'ਆਪ' ਦਾ ਝਾੜੂ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਅਰਜਨ ਐਵਾਰਡੀ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਅਰਜਨ ਐਵਾਰਡੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭਲਵਾਨ, ਓਲੰਪੀਅਨ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਹਰਦੀਪ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ 'ਆਪ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ, ਬਚਨ ਬੇਦਿਲ, ਬਲਜੀਤ ਸਾਗਰ, ਗੁਰਚੇਤ ਚਿੱਤਰਕਾਰ, ਅਰਸ਼ਦ ਡੌਲੀ ਆਪ ਦੇ ਸਟਾਰ ਹਨ। ਉਂਜ, ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਜੁੜਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਆਮ ਤੌਰ ਉਤੇ ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੇਖਣਾ ਹੋਏਗਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਾਲ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਖਿਡਾਰੀ ਹੀ ਚਲਾਉਣਗੇ। ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ 'ਆਪ' ਕੋਲ ਵੱਡੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਕਮੀ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰਾਂ, ਗਾਇਕਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦਾ 'ਆਪ' ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਆਮ ਆਦਮੀ ਵੀ ਇਸ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ 'ਆਪ' ਲਈ ਸ਼ੁਭ ਸ਼ਗਨ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਘੜੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਵਿੰਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੀਤਕਾਰ ਬਚਨ ਬੇਦਿਲ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਲਚਰਲ ਵਿੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਬਲਜੀਤ ਸਾਗਰ, ਗੁਰਚੇਤ ਚਿੱਤਰਕਾਰ, ਅਰਸ਼ਦ ਡੌਲੀ ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਕਪੂਰਥਲਾ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਖਿਡਾਰੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੂੰ ਖੇਡ ਵਿੰਗ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਵਾਨ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿਲ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੱਡਾ ਤੇ ਅਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਆਪ' ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਖ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੋਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ 'ਆਪ' ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿੰਗ ਬਣਾ ਕੇ ਹਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਸਰਗਮ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਘੜੀ ਹੈ। 'ਆਪ' ਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣਗੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਥਾ ਨਾ ਭੇਜਣ 'ਤੇ ਮੱਚਿਆ ਘਮਸਾਣ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਥਾ ਨਾ ਭੇਜਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਤੱਕ ਵੀ ਵੀਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਰਅਸਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕਿ ਜਥਾ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਬੈਸੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀਜ਼ੇ 30 ਮਈ ਤੋਂ 9 ਜੂਨ ਤੱਕ ਮੰਗੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਕ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮਨਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਿਹਾੜਾ ਅੱਠ ਜੂਨ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਬੈਸੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀਜ਼ੇ ਦੇਣ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਬੜੀ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ, ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਓਕਾਫ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ 2003 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਨਾਲ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੀ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੱਕੜ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਕਣ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਥਾ ਭੇਜ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਸੁੱਟੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਜਥਾ ਨਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜਥਾ ਨਾ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦਾ ਰੋਸ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਪਰਕ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਜੀ.ਕੇ. ਵੱਲੋਂ ਜਥਾ ਨਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਕਰਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਜਥਾ ਨਾ ਭੇਜਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦੇ ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦਖ਼ਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੌਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਓਕਾਫ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਉਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਉਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕੀਤੇ।

ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਡੇ ਪਰੇਡ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਬਣੀ ਖਿਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ

ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ, ਓਹਾਇਓ: ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ, ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਪਾਰਕਾਂ ਵਿਚ ਹਜਾਰਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਡੇ ਪਰੇਡ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਹਰ ਸਾਲ ਇਹ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਡੇਅਟਨ ਤੇ ਬੀਵਰਕਰੀਕ ਤੋਂ ਕਈ ਸਿੱਖ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਅਮਰੀਕੀ ਝੰਡਿਆਂ, ਬੈਨਰਾਂ, ਪੋਸਟਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਏ ਗਏ ਸਿੱਖ ਫਲੋਟ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਤੋਂ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ 1999 ਤੋਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਜਾਣੂ ਹੋ ਸਕਣ।

ਜਦ 4 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਮੀ ਪਰੇਡ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘੀ ਤਾਂ ਸੜਕ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੀਂ ਖੜ੍ਹੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਝੰਡੇ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਅ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਫਲੋਟ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਡੇ 'ਤੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਦਾ ਸੜਕ ਕੰਢੇ ਖੜ੍ਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਹਿਲਾ ਕੇ ਨਿੱਘਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਮਿਸਟਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਸਿੰਘ-ਹੈਪੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਡੇ' ਕਿਹਾ। ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੈਂਫਲੈਟ ਤੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਸੀ.ਡੀ. ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਵਿਦਿਅਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਝਲਕੀਆਂ ਇਸ ਪਰੇਡ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਿੱਚ ਸਨ। ਇਸ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਪੋਸਟਰਾਂ, ਬੈਨਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਕ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਬਰਾਂ 'ਤੇ ਗੁਲਦਸਤੇ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਝੰਡੇ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਰੇਡ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਲਾਰਕ ਕਾਊਂਟੀ ਵੈਟਰਨ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ, ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ, ਗੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਬਜਾਜ, ਡਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਉਮਾ ਸੈਣੀ, ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ, ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ਡਾ. ਸਿਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਹਿੰਬੀ, ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਜਾਜ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਪਵਿਤਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਗੁਰਭੇਜ ਸਿੰਘ, ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਸਮੀਪ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ, ਮਾਨਿਤ ਸਿੰਘ, ਮਿਹਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸਿਮਲੀਨ ਕੌਰ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

Punjab Times Vol 17, Issue 24, June 11, 2016 ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਸਾਲ 17, ਅੰਕ 24, 11 ਜੂਨ 2016 (17)

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਖੇਡ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਾ

25 ਜੂਨ 2016
(ਦਿਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ)
ਸਵੇਰੇ 11 ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਬੱਸੀਵੁਡਜ਼ ਫਾਰੈਸਟ ਪ੍ਰਿਜ਼ਰਵ, ਐਲਕ ਗਰੁਵ ਵਿਲੇਜ, ਇਲੀਨਾਇ
Busse Wood Forest Preserve South, Elk Grove Village, IL 60007

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ (ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ) | ਸ. ਐਸ ਪੀ ਸਿੰਘ ਓਬਰਾਏ ਉਘੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ (ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ) | ਹੈਰੀ ਘੁੰਮਣ ਇੰਡੀਆਨਾ (ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ) | ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ ਕਲੱਬ ਚੇਅਰਮੈਨ | ਡਾ. ਔਸਾਫ ਸੱਈਅਦ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ)

ਕਬੱਡੀ ਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਮੈਚ ਹੋਣਗੇ

ਸ. ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਲੀਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ | ਸ. ਜੇ ਪੀ ਐਸ ਖਹਿਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ | ਸ. ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਪ੍ਰਧਾਨ

ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ

ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਸੂਬੇਦਾਰ ਬਾਪੂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਵਲੋਂ

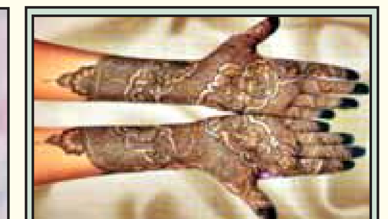

ਸਵੇਰੇ 11 ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਵਜੇ ਤੱਕ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਫਰੀ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ

Desi Junction — Aap Ke Vatan Se Rista — www.desijunction.com

Free Entry, Free Parking & Free Food

ਕਬੱਡੀ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਮੱਖਣ ਅਲੀ

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੀ ਐਚ ਓ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੀ ਏ ਓ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ-ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਮਿਲਵਾਕੀ, ਫਾਈਵ ਰਿਵਰ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ-ਇੰਡੀਅਨਐਪਲਿਸ, ਪੀ ਸੀ ਓ-ਮਿਲਵਾਕੀ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ-ਫੋਰਟਵੇਨ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਕਲੀਵਲੈਂਡ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਡਿਟਰਾਇਟ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ-ਮਿਸ਼ਵਾਕਾ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਮਿਡਵੈਸਟ ਅਤੇ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਘਰ।
ਮੀਡੀਆ ਸਪਾਂਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼, ਚੰਨ ਪਰਦੇਸੀ, ਦੇਸੀ ਜੰਕਸ਼ਨ, ਹੈਲੋ ਐਨ ਆਰ ਆਈ।

hello nri

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ (ਪ੍ਰਧਾਨ) 630-290-7993
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ 630-673-9000
ਹੈਪੀ ਹੀਰ 630-398-7052
ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲਾ 708-228-8520
ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ 630-205-9264
ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ) 773-507-8043
ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੂਲਤ 224-425-0705
ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ 773-406-2131
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਆਲ 214-457-1808
ਲੱਕੀ ਸਹੋਤਾ 847-489-7773
ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ 847-226-2515
ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰ 630-709-5331
ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ 630-818-5159

ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ | ਕਲੱਬ ਮੈਂਬਰ

ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ | ਸ. ਹੈਪੀ ਹੀਰ | ਸ. ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੂਲਤ | ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲਾ | ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ | ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ | ਸ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਸ. ਲੱਕੀ ਸਹੋਤਾ | ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ | ਸ. ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ | ਸ. ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰ | ਸ. ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਆਲ | ਸ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸਾਡੇ ਸਪਾਂਸਰ

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | ਜਥੇਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ | ਪਾਖਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ | ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ | ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧਰ | ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ | ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ | ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ | ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ | ਪ੍ਰਿਥਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ | ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ | ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਣਵੈਤ | ਲਵ ਮਿਨਹਾਸ | ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ | ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ | ਬਾਬ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ

ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਖੱਖ | ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੌਰਦ | ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ | ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧਰ | ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ | ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ | ਹਰਿੰਦਰ ਚਾਹਲ | ਹਰਵਿੰਦਰ ਲਾਲੀ ਸਿੱਧੂ | ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ | ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੋਲਾ | ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਰਵੀ ਹੰਞਰਾ | ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ | ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਲੱਖਾ | ਰੁਪਿੰਦਰ ਅਰੋੜਾ | ਲਾਲੀ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕ | ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ | ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ | ਆਗਿਆਪਾਲ ਚਾਹਲ | ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ | ਬਲਦੇਵ ਬਾਗੜੀ | ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ | ਸਿਕੰਦਰ ਬਿੱਟੂ | ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ | ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ | ਤਲਵਿੰਦਰ ਸੂਸ | ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਪੰਧੇਰ | ਜਸਵਿੰਦਰ ਲੱਖਣ | ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਤੇ ਸੁੱਖੀ ਮਾਨ (ਅੰਬਰ ਪੈਲੇਸ)

ਸਨੀ ਧਾਮੀ | ਸਨੀ ਕੁਲਾਰ | ਪਰਮਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ | ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ | ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ | ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ | ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ | ਸਤੀਸ਼ ਫੋਰਟਵੇਨ | ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ | ਸੰਨੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ | ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ | ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟੀਟੂ | ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ | ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬੀ

ਸਾਡੇ ਸਪਾਂਸਰ

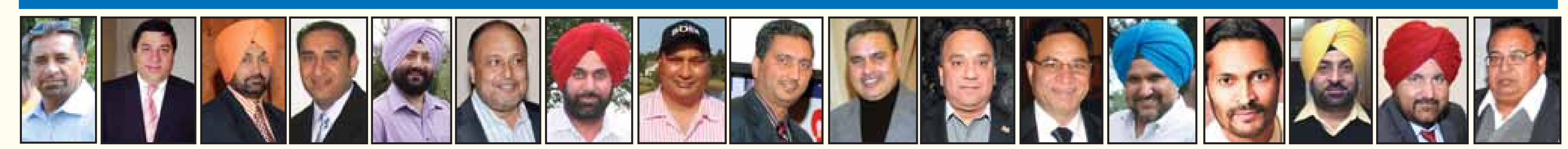

ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਹਰਵਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ | ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ | ਮਨਜੀਤ ਨਾਗਰਾ | ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ | ਮਨਜਿੰਦਰ ਭੰਮਰਾ | ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ | ਓਂਕਾਰ ਕਾਰੀ | ਰਿੰਪੀ ਖੱਟੜਾ | ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ | ਨਿੱਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ | ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ | ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ | ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ | ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ | ਰਾਣਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ | ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

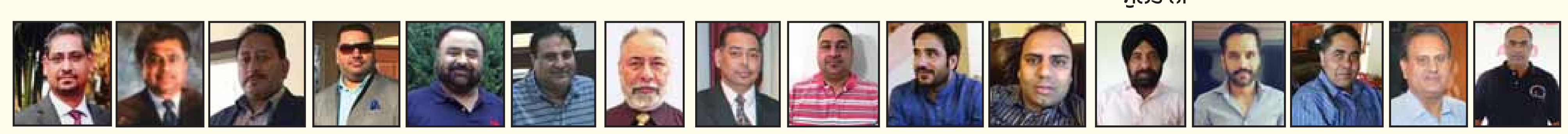

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ | ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਹੋਤਾ | ਰਾਜ ਜਾਮਾਰਾਏ | ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ | ਹਨੀ ਢਿੱਲੋਂ | ਸਤਨਾਮ ਮਿਨਹਾਸ | ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਖੱਟੜਾ | ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ | ਅਮਰਜੀਤ ਢੀਂਡਸਾ | ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ | ਲਖਵੀਰ ਢੀਂਡਸਾ | ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੱਧੂ | ਜਸਵੀਰ ਸੋਢੀ | ਪੀਟਾ ਸਹੋਤਾ

ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ | ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ | ਜਸਪਾਲ ਜੱਸੀ | ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ | ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ | ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੰਗ | ਲਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੋਮਲ | ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ | ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ | ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ | ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਵੀ | ਰੰਮੀ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ | ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ | ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ | ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ

ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ | ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ | ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ | ਰੂਬੀ ਸਿੰਘ | ਬੌਬੀ ਸਿੰਘ ਸਲੇਮਪੁਰ | ਕਰਨ ਗਿੱਲ | ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਡਾਣੀ | ਵਰਿੰਦਰ ਨਾਗਰਾ | ਸੁਰਿੰਦਰ ਜੈਨ | ਓਮ ਨਰਾਲਾ | ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਿਪਟੀ | ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ | ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ | ਕਿੰਟੂ ਬਾਵਾ | ਬੌਬੀ ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਮੀਰਪੁਰ, ਰਾਜਪੁਰਾ ਦੇ ਯਾਰ-ਮਿੱਤਰ | ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ | ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ | ਟੀ ਜੇ ਸਿੰਘ | ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ | ਦਰਸ਼ਨ ਪੰਮਾ | ਸਤਵਿੰਦਰ ਮਾਨ | ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਮਰਾ | ਪਰਦੀਪ ਸਲਵਾਨ | ਤਾਲੀ ਭੱਠਲ | ਵਿੱਕੀ ਅਤੇ ਤਾਰੀ | ਹਰਇੰਦਰਜੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ | ਵਰਿੰਦਰ ਨਾਗਰਾ

ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਉਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨੇ ਉਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਲਈ ਹੁਣ ਲੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਮਿਹਰਬਾਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ।

ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਨਕ ਪੌਸ਼ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਿਰਾਏ ਉਤੇ ਲਈ ਕੋਠੀ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਵੀ ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਗੋਲਕ ਵਿਚੋਂ ਤਾਰੇਗੀ। ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਚਰਚਾ ਉਠੱਣ ਮਗਰੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟਟਾਣਾ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਅੰਤ੍ਰਿਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਚੁੱਪਚਾਪ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਕਿ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਦੇ 186 ਮਦ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਦਰਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ 31 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਨੰਬਰ-351 ਮਿਤੀ 16 ਅਪਰੈਲ 2016 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਹੈਰਾਨੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਰਣਜੀਤ ਐਵੀਨਿਊ ਵਿਚ ਸੀ ਬਲਾਕ ਦੀ ਕੋਠੀ ਨੰਬਰ- 2331 ਦਾ 45000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਕਿਰਾਇਆ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ, 2015 ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤਨਾਮੇ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਵਿਚੋਂ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫਰਾਖਦਿਲੀ ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਮਹਿੰਗੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭਾਰ ਵੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਾਈ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਵਕੀਲ ਦੀ ਫੀਸ ਲਈ ਢਾਈ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਏਜੰਡਿਆਂ ਵਿਚ 17 ਨੰਬਰ ਮਦ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਨਿਯੁਕਤੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਬੰਧੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨੁਕਤੇ ਘੋਖੀਏ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 1927 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਨੇ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਇਕ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ 1955 ਵਿਚ ਪੈਪਸੂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਲੇਵੇਂ ਮਗਰੋਂ 2 ਸਕੱਤਰ ਬਣ ਗਏ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1925 ਦੀ ਨਿਯਮਾਂਵਲੀ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 130-1 ਅਤੇ 132-1 ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਕੀਮ, ਨਿਯਮ-ਉਪਨਿਯਮ ਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਨਿਯਮ 41 ਅਤੇ 44 ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਤਾਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਕਿਤੇ ਦਰਜ ਨਹੀਂ। ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਸਬੰਧੀ ਨਿਯਮ 18,19,20 ਤਹਿਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 25375 ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 48250 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ 3 ਲੱਖ ਮਹੀਨਾ ਕਿਸ ਨਿਯਮ ਤਹਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ।

ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪੀਲਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਗਰਾ ਵਿਚ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਵੱਲੋਂ ਕੂੜੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਕਾਰਨ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਦਾ ਰੰਗ ਪੀਲਾ ਪੈਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਉਤੇ ਕੌਮੀ ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ.) ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਗਰਾ ਅਤੇ ਤਾਜ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਾਲੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪੱਖੋਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜ਼ੋਨ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕੂੜਾ ਕਰਕਟ ਸਾੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਜਸਟਿਸ ਸਵਤੰਤਰ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਦੋ ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਆਗਰਾ ਵਾਸੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਡੀ.ਕੇ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਉਤੇ ਆਏ। ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ.-ਕਾਨਪੁਰ, ਜਾਰਜੀਆ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਸਕੌਨਸਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੀਤੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਕਿ 17ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਸਫੈਦ ਮਾਰਬਲ ਨਾਲ ਬਣੀ ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਪੀਲੀ ਭਾਹ ਪਿੱਛੇ ਧੂੜ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਭੂਰੇ ਤੇ ਕਾਲੇ ਕਾਰਬਨ ਕਣ ਹਨ। ਵਕੀਲ ਰਾਹੁਲ ਚੌਧਰੀ ਰਾਹੀਂ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਾਰੇ ਸੰਸਦ ਦੀ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਮਗਰੋਂ ਆਗਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਢਿੱਲ 'ਤੇ ਸਵਾਲ

ਕੋਟਕਪੂਰਾ: ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਰੂਪ ਚੋਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਇਕ ਵਰ੍ਹਾ ਬੀਤਣ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਬਰਗਾੜੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਵਜੋਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਥਾਪੇ ਗਏ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਫੜੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤੀ ਦਰਦਮੰਦ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇਕ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਇਕੱਠੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਥ ਦੋਖੀ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੀ ਮਾਣ-ਮਰਿਆਦਾ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੀ ਸਰਵ ਉੱਚਤਾ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਸਟਿਸ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ ਪਰ ਇੰਨਾ ਅਰਸਾ ਬੀਤਣ 'ਤੇ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਥਾਪੇ ਗਏ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ਤਖ਼ਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ, ਤਖ਼ਤ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਦੀ ਪਾਕਿ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਉਤੇ ਵਿਵਾਦ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ (ਐਨ.ਆਈ.ਏ.) ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ਼ਰਦ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਉਸ ਬਿਆਨ ਉਤੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਠਾਨਕੋਟ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਮਦਦ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਠਾਨਕੋਟ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੱਚ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਅਫਸਰਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਭਾਵੇਂ ਪੈਰ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵਰਤਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਉਸ ਦੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਹੈ।

ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਇਕ ਟੀ.ਵੀ. ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਛਿੜਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ- "ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਪਠਾਨਕੋਟ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਿਚ ਜੈਸ਼ ਜਾਂ ਮੁਹੰਮਦ ਅਜ਼ਹਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।" ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਠਾਨਕੋਟ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜੋ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਧਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੱਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਠਾਨਕੋਟ ਏਅਰਬੇਸ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੱਚ ਹੈ।

ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ: ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਾਲ-ਵਾਲ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨੌਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰ ਬੈਂਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ 55000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਵਧ ਕੇ 1.25 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰਜ਼ੇ ਲਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਆਪਣੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਪਾਵਰਕੌਮ ਨੇ ਹੀ 35 ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਲੈਣੇ ਹਨ।

ਬਿਜਲੀ ਬਿੱਲਾਂ ਦੀ ਰਕਮ ਪਹਿਲਾਂ ਪੌਣੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਵਧ ਕੇ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਨ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲ ਬੋਰਡ ਦੇ 300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ, ਸਿੰਚਾਈ ਵਿਭਾਗ, ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਨ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲ ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਣਕ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਦੀ ਸਕੀਮ ਵੀ ਵਿਚਾਲੇ ਲਟਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਾਈਕਲ ਸਕੀਮ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਲਈ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵੰਡਣ ਅਤੇ 5 ਲੱਖ ਐਲ.ਪੀ.ਜੀ. ਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਡੇਢ ਸੌ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਖਰਚ ਆਉਣ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਜਲੰਧਰ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਅਹਿਮ ਸਰਕਾਰੀ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 400 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹੁਣ ਉੱਚ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਮਾੜੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਸਬੰਧੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਖਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਮੁਢਲੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਐਲਾਨੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਰਜ਼ੇ ਲੈ ਕੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਸਿਰੋਂ ਨਹੀਂ ਲਾਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਸੂਤੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਲੋਕ ਲੁਭਾਊ ਸਕੀਮਾਂ ਨੇ ਬੇੜਾ ਡੋਬਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਗਨ ਸਕੀਮ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਗਨ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸ਼ਗਨ ਸਕੀਮ ਹੇਠ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ 2009 ਤੋਂ 31 ਮਾਰਚ 2016 ਤੱਕ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਨਾ ਦੇ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਯੋਗ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜੋ ਬਿਨੈਕਾਰ ਮਿਥੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਕੀਮ ਦੇ ਘੇਰੇ ਹੇਠ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸਾਈ, ਸੈਣੀ ਤੇ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਬੋਰਡ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਬੋਰਡ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖਣਗੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਗੇ।

ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜਾਨ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ: ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਾਰਨ ਪਿੰਡ ਕੰਦਗਿੱਲ ਦੇ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਦਿਆਂ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿਚ ਧਰਨਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ (50) ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਈ। ਸ਼ਰਾਬ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚਲੇ ਘਰ ਉਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ। ਛਾਪਾ ਮਾਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਛਾਪਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਡਾਂਗ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਧਰਨਾ ਦੇ ਕੇ ਆਵਾਜਾਈ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ।

ਇਮਾਨਦਾਰ, ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ. ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਬਾਜਵਾ
ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨ 'ਤੇ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਮਰੀਕਾ
ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਸੇਵਾ
ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ
ਸ. ਪਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ
ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ
ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ
ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ
ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਭਾਰਤ
ਸ. ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ
ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ, ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ
ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬੀ
ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਸੇਵਾ
ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ
ਸ. ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਬਾਜਵਾ
ਸ਼ਹਿਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
ਸ.ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ
ਸ. ਵਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਸੀ.ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ
ਸ਼੍ਰੋ.ਅ.ਦ. ਅਮਰੀਕਾ
ਸ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ
ਸੀਨੀਅਰ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਦੋਆਬਾ ਜੋਨ ਯੂਥ ਵਿੰਗ
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ: ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ: ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ
ਜੀ ਦੀ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਸੋਚ ਸਦਕਾ
ਸ: ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਬਾਜਵਾ
ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਥਾਪਣ 'ਤੇ ਸਮੂਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਲੱਖ ਲੱਖ
ਵਧਾਈਆਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਦਾ ਕੋਟਿਨ ਕੋਟਿ ਧੰਨਵਾਦ
ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋ
ਮੈਂਬਰ ਉਚ ਤਾਕਤੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਮਰੀਕਾ
ਸ. ਰਾਜਾ ਤੱਲ੍ਹਣ
ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਮਿਡਵੈਸਟ
ਸ੍ਰੀ ਮਨਜਿੰਦਰ ਪੱਡਾ
ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਮਿਡਵੈਸਟ
ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ: ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਮੈਂਬਰ ਉਚ ਤਾਕਤੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ
ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰ, ਵਰਕਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਮਰੀਕਾ

ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਗਰੀ ਸੰਭਾਲੇਗੀ ਸੰਤਾਲੀ ਵਾਲਾ ਦਰਦ

ਟਾਊਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬਣੇਗਾ ਅਜਾਇਬ ਘਰ

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

1947 ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਥਿਤ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਟਾਊਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਹੈਰੀਟੇਜ ਟਰਸਟ ਦੀ ਮੁਖੀ ਲਿਖਾਰੀ-

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

ਪੱਤਰਕਾਰ ਕਿਸ਼ਵਰ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਤਕਰੀਬਨ 1.50 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਉਜੜ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਫਿਰਕੂ ਹਨੇਰੀ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ-ਸੁਣਿਆ। ਇਸ ਉਜਾੜੇ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਬੀਬੀ ਕਿਸ਼ਵਰ ਦੇਸਾਈ ਮੁਤਾਬਕ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਇਹ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖ ਸਕਣ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਟਾਊਨ ਹਾਲ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਟਾਊਨ ਹਾਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚਾਰ ਹੋਰ ਥਾਂਵਾਂ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਾਮ ਬਾਗ ਗਰਡਨਜ਼ (ਕੰਪਨੀ ਬਾਗ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ), ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਮਰ ਪੈਲੇਸ, ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਕਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਚਾਲੀ ਖੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਲਈ ਟਾਊਨ ਹਾਲ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਲਈ ਗਈ। ਕਿਸ਼ਵਰ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਚ ਵੰਡ ਨਾਲ ਵਾਬਸਤਾ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨਾਲ ਕਈ ਹੋਰ ਉਘੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਲਾਇਬਰੇਰੀ, ਯੂ.ਕੇ. ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਲਾਇਬਰੇਰੀ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਆਰਕਾਈਵਜ਼, ਪੰਜਾਬ ਆਰਕਾਈਵਜ਼, ਪੰਜਾਬ ਡਿਜੀਟਲ ਲਾਇਬਰੇਰੀ, ਕੈਂਬਰਿਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੰਡਨ ਸਕੂਲ ਆਫ ਇਕਨਾਮਿਕਸ, ਸਾਊਥੈਂਪਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਐਮਿਟੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਆਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਹੈਰੀਟੇਜ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਤੂ ਕੁਮਾਰ, ਅੰਜਲੀ ਈਲਾ ਮੈਨਨ, ਵਰਖਾ ਦੱਤ, ਕਿਸ਼ਵਰ ਦੇਸਾਈ, ਬਿੰਦੂ ਮਨਚੰਦਾ, ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਾਹਨੀ, ਦਿਪਾਲੀ ਖੰਨਾ, ਬੇਲਾ ਸੇਠੀ, ਮਲਿਕਾ ਅਹੂਲਵਾਲੀਆ, ਸੁਨਯਨਾ ਆਨੰਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਨੱਈਅਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਬੋਰਡ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸ਼ਿਆਮ ਬੈਨੇਗਲ, ਲਾਰਡ ਮੇਘਨਾਥ ਦੇਸਾਈ, ਆਭਾ ਬੰਟੀ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਾਮੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਬਾਰੇ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਬੀਬੀ ਕਿਸ਼ਵਰ ਦੇਸਾਈ ਨਾਲ ਫੋਨ ਨੰਬਰ +91-98104-06230 ਉਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸ਼ਵਰ ਦੇਸਾਈ (ਐਨ ਸੱਜੇ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਸਤੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਦੀ ਥਾਂ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਕਿਸ਼ਵਰ ਦਾ ਕਿੱਸਾ

ਕਿਸ਼ਵਰ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਰੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਲਈ ਰਿਪੋਰਟਰ ਬਣੀ। ਫਿਰ ਜ਼ੀ ਟੈਲੀਫਿਲਮਜ਼, ਤਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ, ਐਨ.ਡੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ 'ਦਿ ਵੀਕ', 'ਏਸ਼ੀਅਨ ਏਜ' ਅਤੇ 'ਦਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਲਈ ਕਾਲਮ ਲਿਖਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੀਆਂ ਚਾਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ- ਦਿ ਸੀ ਆਫ਼ ਇਨੋਸੈਂਸ, ਓਰਿਜ਼ਨ ਆਫ਼ ਲਵ, ਵਿਟਨੈੱਸ ਦਿ ਨਾਈਟ ਤੇ ਡਾਰਲਿੰਗਜੀ: ਦਿ ਲਵ ਸਟੋਰੀ ਆਫ਼ ਨਰਗਸ ਐਂਡ ਸੁਨੀਲ ਦੱਤ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 18 ਜੂਨ 2016 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-225

ਆਹ ਬੈਠੇ ਨੇ ਸ਼ੀਰੀ, ਪਾਲਾ, ਇੱਧਰ ਨੰਜੋ ਤੇ ਚਰਨੀ।
ਵਾਰੀ ਤੇਰੀ ਹਲੇ ਨੀ ਆਈ, ਕਹਿੰਦੀ ਚਾਚੀ ਕਰਮੀ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-223

ਕਲਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀ ਕੀ ਕਰਦੀ
ਬੱਸ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਹੀ ਜਾਣੇ।
ਗੰਵਾਰਾਂ ਹੋਲੀ ਖੇਡ ਗਵਾਏ
ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਏ।
ਨਾ ਕੋਈ ਪੈਨਸਲ ਨਾ ਕੋਈ ਕੈਨਵਸ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੋਰ ਬਣਾਇਆ ਭੁੰਜੇ।
ਭਲਕੇ ਦੇ ਨੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਇਹ
ਫਰੋਲਣਗੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਖੂੰਜੇ।
ਮਾਲੀ ਬਣ ਪਨੀਰੀ ਸਾਂਭੋ
ਤੇ ਵਾੜਾਂ ਲਾਉ ਬਾਗਾਂ ਬੰਨੇ।
ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਫੁੱਲ ਖਿੜ੍ਹਨਗੇ
ਹੋਵਣ ਫਲ ਭੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ
ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਬਾਲ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਕਲਾ ਦਾ ਵਾਸਾ
ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਘੁਲ ਘੁਲ ਆਵੇ।
ਕੋਮਲ ਪੋਟੇ ਛੁਹ ਲੈਂਦੇ ਜਦ,
ਮੋਰ ਕਲਹਿਰੀ ਪੈਲਾਂ ਪਾਵੇ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ
ਪਿੰਡ ਕਲਾਹੜ (ਲੁਧਿਆਣਾ)
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਕਹਿੰਦੇ ਮੋਰ ਹੈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੰਛੀ
ਕੂਕ ਨਾ ਪੈਂਦੀ ਕਦੀ ਵੀ ਕੰਨੀ।
ਹੁਣ ਨਾ ਬਾਗੀਂ ਬੋਲਣ ਮੋਰ
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਤੋਰ।
ਬੱਦਲ ਗਰਜਣ ਕਾਲੀ ਘਟਾ ਚੜ੍ਹ ਆਵੇ
ਪੈਲਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਮੋਰ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ।
ਨਾ ਬਨੇਰੇ, ਨਾ ਜੰਗਲ ਬੇਲੇ
ਨਾ ਖੇਤੀਂ ਇਹ ਭਰੇ ਉਡਾਰੀ।
ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਜੂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ
ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਤਸਵੀਰ ਬਣਾ'ਲੀ।

-ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਪਨੂੰ
ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਇੰਡੀਆਨਾ।

ਲੈ ਕੁਝ ਰੰਗ ਰਲਵੇਂ ਮਿਲਵੇਂ
ਦੋ ਦੋਸਤਾਂ ਰਲ ਕਮਾਲ ਵਿਖਾਈ।
ਪੈਲਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਮੋਰ ਦੀ
ਫਰਸ਼ ਉਤੇ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾਈ।
ਇਸੇ ਉਕਰੀ ਕਲਾ ਨੂੰ
ਵੇਖਣ ਆਇਆ ਹਰ ਹਮਸਾਇਆ।
ਖਿੜ੍ਹ ਖਿੜ੍ਹ ਰਲ ਖਿੱਲੀ ਪਾਈ
ਚੱਕ ਸਾਨੂੰ ਅਸਮਾਨ ਚੜ੍ਹਾਇਆ।
ਦੇ ਦੇ ਸਾਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ
ਸਭ ਨੇ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਸਲਾਹਿਆ।
ਨਹੀਂ ਪਿਕਾਸੋ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਸੀਂ
ਸਭ ਨੂੰ ਕਰ ਸਾਬਤ ਵਿਖਾਇਆ।
ਕਲਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਿੰਦਾ ਫੱਬਦੀ ਰਹੇਗੀ,
ਨਾਂ ਆਪਣਾ ਅਸੀਂ ਚਮਕਾਇਆ।

-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਕਲਾ ਕੋਈ ਵੀ, ਚਾਹੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ
ਜਾਂ ਹੋਵੇ ਗਾਉਣ ਦੀ।
ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਏ ਬਸ
ਆਪਣਾ ਮਨ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ।
ਕੋਈ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਕਰਦਾ
ਕੋਈ ਮਨ ਪਰਚਾਉਣ ਲਈ।
ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਵਿਚ ਫੋਟੋ ਦੇ
ਚੰਗਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ।
ਲੈ ਕੇ ਰੰਗ ਹੋਲੀ ਵਾਲੇ
ਸੋਹਣਾ ਮੋਰ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਇਆ।
ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਹੱਥੀਂ ਬਣਾਈ ਸੋਹਣੀ
ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪੈਣਾ ਮੰਨਣਾ।
ਪਿਕਾਸੋ ਤੇ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ
ਮਹਾਨ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜੰਮਣਾ।

-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਫੋਨ: 718-690-8403

ਸਿਰਫ਼ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੀ ਸੁਖਨਫਹਿਮੀ ਅਗਰ ਦੇ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ

ਗਾਲਿਬ ਬਨਾਮ ਗਾਲਬੀਅਤ

ਸਿਰਫ਼ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੀ ਸੁਖਨਫਹਿਮੀ
ਅਗਰ ਦੇ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਾ ਲੁਤਫ਼ ਗਾਲਿਬ ਕੀ
ਤਰਫ਼ਦਾਰੀ ਮੇਂ ਹੈ। (ਸੁਜ਼ਾ ਅਖ਼ਾਵਰ)

ਗਾਲਿਬ ਦੀ ਤਰਫ਼ਦਾਰੀ ਲਈ ਕਲਮ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਇਹ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਤਰਫ਼ਦਾਰੀ ਉਥੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਹਰਤ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਇਕ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਗਾਲਿਬ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਸ਼ਾਇਰ ਮਗਰੋਂ ਸਾਡਾ ਮਹਾਨ ਸ਼ਾਇਰ ਗਿਣ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਗਾਲਿਬ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਸੁਖਨਫਹਿਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਗਾਲਿਬ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣਾ ਸ਼ਾਇਰੀ

ਗੁਰਦੀਪ (ਦੇਹਰਾਦੂਨ)
ਫੋਨ: +91-81264-90298

ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣ ਬਰਾਬਰ ਹੈ; ਗਾਲਿਬ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਉਸਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਵਫ਼ਾ ਲਈ ਉਚੇ ਅਸਮਾਨ ਨਾਲ ਆਢਾ ਲਾਇਆ ਸੀ:

ਐ ਚਰਖ ਖਾਕ ਬਰਸਰੇ
ਤਾਮੀਰੇ ਕਾਇਨਾਤ
ਲੇਕਿਨ ਬਿਨਾਏ ਅਹਿਦੇ
ਵਫ਼ਾ ਇਸਤਵਾਰ ਤਰ।

ਗਾਲਿਬ ਨੇ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ; ਬੜਾ ਉਚਾ, ਸਾਫ਼-ਸ਼ਫਾਫ ਤੇ ਮਹਾਨ ਸੀ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਪਿਆਰ ਤੇ ਮਾਣ ਜਾਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਿਅਰ ਅਤਾ ਹੋਇਆ। ਮਤਲਬ ਹੈ: ਐ ਅਰਸ਼! ਮੇਰੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਉਤੇ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਥੇ ਇਸ ਨਾਲ ਵਫ਼ਾ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀਆਂ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਨ। ਗਾਲਿਬ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦਰਦ ਨਾਲ ਮਚਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ ਮੰਨਦਾ ਹੈ:

ਹੁਸਨੇ ਫਰੋਗੇ ਸ਼ਮਾਅ-ਇ-ਸੁਖਨ
ਦੂਰ ਹੈ ਅਸਦ,
ਪਹਿਲੇ ਦਿਲੇ ਗੁਦਾਖਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰੇ ਕੋਈ।

ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਚਿਰਾਗ/ਲਾਟ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਵਧਾਉਣਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਪਹਿਲੋਂ ਮੱਚਦਾ ਦਿਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਲੇਖ ਦਾ ਮੰਤਵ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲਿਬ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਲੁਤਫ਼ ਦੇਣਾ ਤੇ ਇੰਜ ਗਾਲਿਬ ਪੜ੍ਹਨ ਵੱਲ ਲਿਜਾਣਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਪੁਖਤਾ ਪਾਠਕ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗਾਲਿਬ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਲੇਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ।

ਕਾਲੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾ ਰਾਵਿਆ
ਧੌਲੀ ਰਾਵੇ ਨਾ ਕੋਇ।

ਪਰ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਗਾਲਬੀਅਤ ਦੇ ਜਲਵੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸਾਰਥਕ ਕੰਮ ਹੈ। ਗਾਲਿਬ ਉਤੇ ਬੜੀ ਖੋਜ ਹੋਈ ਹੈ। ਗਾਲਬੀਅਤ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਭਰੇ ਪਏ ਨੇ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਗਾਲਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਦੂਰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉਤੇ ਕਲਮ ਚੁੱਕਦੇ ਹੀ ਹਰ ਕੋਈ ਗਾਲਿਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ; ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਗਾਲਿਬ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅੱਜ ਵੀ ਕਹਾਵਤ ਹੀ ਹੈ।

ਗਾਲਿਬ ਦੇ ਸੁਹਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲੂ ਨੇ। ਖਾਸਤਰੀਨ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਤਸੱਵਰ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਤੇ ਇਹ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਏਥੇ ਖਿਆਲ ਅਤੇ ਤਸੱਵਰ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਖਿਆਲ ਸੋਸ਼ਲ ਹੈ, ਸਭ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਹੈ; ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਨਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਤਸੱਵਰ ਖਿਆਲ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਛਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ:

ਹੈ ਬਹੁਤ ਸੱਚੀ ਅਗਰਚੇ ਸ਼ਾਇਰੋਂ ਕੀ ਬਾਤ ਹੈ।

ਇਸ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਹੈ। ਗਾਲਿਬ ਕਹਿੰਦਾ ਏ:

ਪੁਰ ਹੂੰ ਮੈਂ ਸ਼ਿਕਵਾ ਸੇ ਯੂੰ
ਰਾਗ ਸੇ ਜੈਸੇ ਬਾਜਾ
ਇਕ ਜ਼ਰ੍ਹਾ ਛੇੜੀਏ
ਫਿਰ ਦੇਖੀਏ ਕਿਆ ਹੋਤਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਰ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨੀ ਹਰਕਤ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਛਿੜ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਏਥੇ ਐਨ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਜੇ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਰਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲੇ ਤੂਫ਼ਾਨ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਵਾਜੇ ਵਿਚ ਭਰੇ ਬੇਓੜਕ ਰਾਗ ਦਾ ਤਸੱਵਰ ਗਾਲਬੀਅਤ ਹੈ। ਹੋਰ ਇਕ ਥਾਂ ਕਿਹਾ ਏ:

ਮੌਤ ਬਸ ਉਨਕੀ ਹੈ
ਜੋ ਮਰ ਕੇ ਵਹਾਂ ਦਫ਼ਨ ਹੁਏ,
ਜ਼ੀਸਤ ਉਨਕੀ ਹੈ ਜੋ
ਉਸ ਕੂਚੇ ਸੇ ਘਾਇਲ ਆਏ।

ਏਥੇ ਗਾਲਬੀਅਤ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਮੌਤ ਵੀ ਕਿਸੇ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਮੌਤ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਉਹਦੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਮਰ ਕੇ ਦਫ਼ਨ ਹੋਣ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਰਫ਼ਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਲਾਏ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਲਈ ਫਿਰਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਿਹੜੀ ਮੌਤ ਨੇ ਮਾਰਨਾ ਹੈ! ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਹੋਰ ਦੇਖੋ:

ਕਿਸਕਾ ਖਿਆਲ ਆਇਨੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਥਾ
ਹਰ ਬਰਗੇ ਗੁਲ ਕੇ
ਪਰਦੇ ਮੇਂ ਦਿਲ ਬੇਕਰਾਰ ਥਾ।

ਜੇ ਇਹ ਸ਼ਿਅਰ ਗਾਲਿਬ ਦਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਇੰਜ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ:

ਕਿਸ ਮਾਹਲਕਾ ਕਾ ਗੁਲਿਸਤਾਂ ਕੋ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਥਾ।
ਹਰ ਫੂਲ ਕੇ ਸੀਨੇ ਮੇਂ ਇਕ ਦਿਲ ਬੇਕਰਾਰ ਥਾ।

ਇਸ ਸ਼ਿਅਰ ਵਿਚ ਬਾਗ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੰਦਰਮੁਖੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਤੇ ਉਸ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹਰ ਫੁੱਲ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਤੜਪ ਦੇ ਤਸੱਵਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਰੀ ਹੈ ਪਰ ਗਾਲਿਬ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਹਰ ਫੁੱਲ ਦੀ ਪੱਤੀ-ਪੱਤੀ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਖਿਆਲ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਫੜਾ ਦਿੰਦਾ ਏ ਤੇ ਉਸ ਸੂਰਤ ਦੀ ਆਮਦ ਵਿਚ ਪੱਤੀ-ਪੱਤੀ ਤੜਫਦੀ ਹੈ। ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਉਡੀਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਖਿਆਲ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਡੀਕਵਾਨ ਪੱਤੀ-ਪੱਤੀ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦੇਣਾ ਗਾਲਬੀਅਤ ਹੈ।

ਗਾਲਿਬ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਟੁੰਬਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਏਨੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਿਹਰਿਆਂ, ਕਸੀਦਿਆਂ, ਫਰਮਾਇਸ਼ੀ ਕਲਾਮ ਤੇ ਮੁਨਫ਼ਰਦ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਤੇ ਕੱਤਿਆਂ ਵਗੈਰਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਦਰਜ ਲਗਭਗ 235 ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਦੀਵਾਨ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਇਕ-ਦੋ ਮਿਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਾਲਿਬ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਖੂਬੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗਾ।

ਮਿਸਾਲਾਂ:

ਹੋ ਗਏ ਹੈਂ ਜਮਾਅ ਅਜਜ਼ਾਏ
ਨਿਗਾਹੇ ਆਫ਼ਤਾਬ,
ਜ਼ੱਰੇ ਉਸ ਕੇ ਘਰ ਕੀ
ਦੀਵਾਰੋਂ ਕੇ ਰੌਜ਼ਨ ਮੇਂ ਨਹੀਂ।

ਯਾਰ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਰੌਸ਼ਨਦਾਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਵਿਚ ਨੱਚਦੇ ਰੌਸ਼ਨ ਧੂੜ ਕਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸ਼ਾਇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਏ, ਇਹ ਧੂਲ ਕਣ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸੂਰਜ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਟੋਟਾ-ਟੋਟਾ ਹੋਈ ਫਿਰਦੀ ਹੈ, ਯਾਨਿ ਸੂਰਜ ਉਹਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਲਈ ਬੇਤਾਬ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਏ:

ਨਾ ਹੋਗਾ ਯਕ ਬੀਆਬਾਂ
ਮਾਂਦਗੀ ਸੇ ਜ਼ੌਕ ਕਮ ਮੇਰਾ,
ਹੁਬਾਬੇ ਮੌਜ ਏ ਰਫ਼ਤਾਰ ਹੈ
ਨਕਸ਼ੇ ਕਦਮ ਮੇਰਾ।

ਅਰਥਾਤ ਕਿਸੇ ਇਕ ਔਧੇ ਬੀਆਬਾਨ ਨੂੰ ਗਾਹੁਣ ਦੀ ਥਕਾਵਟ ਨਾਲ ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਹਾਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਤੇ ਬੁਲਬੁਲੇ ਨੇ, ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਫ਼ਤਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਨੇ; ਮੈਂ ਰਫ਼ਤਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਥਕਾਵਟ ਕੀ? ਰਫ਼ਤਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਤਸੱਵਰ ਖੂਬ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਿਅਰ ਹੈ:

ਜਜ਼ਬਾ-ਇ-ਬੇਅਖ਼ਤਿਆਰੇ
ਸ਼ੌਕ ਦੇਖਾ ਚਾਹੀਏ,
ਸੀਨਾ-ਇ-ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਸੇ
ਬਾਹਰ ਹੈ ਦਮ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਕਾ।

ਸ਼ਿਅਰ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਦੇ ਦਮ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਦਾ ਦਮ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਪਾਣ ਨੂੰ ਕਹੀਦਾ ਏ। ਗਾਲਿਬ ਕਹਿੰਦਾ ਏ, ਕਾਤਲ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਏਨੀ ਕਾਹਲੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਦਮ ਸੀਨੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਦਮ ਸੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਪਰ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਦਮ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗਾਲਿਬ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸ਼ਿਅਰ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਗਾਲਿਬ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਹੈ:

ਕੀ ਮੇਰੇ ਕਤਲ ਕੇ ਬਾਅਦ
ਉਸ ਨੇ ਜਫ਼ਾ ਸੇ ਤੌਬਾ,
ਹਾਏ! ਉਸ ਜ਼ੂਦ ਪਸ਼ੇਮਾਂ ਕਾ ਪਸ਼ੇਮਾਂ ਹੋਨਾ।

ਇਸ ਸ਼ਿਅਰ ਵਿਚ ਗੱਲ ਜ਼ੂਦ ਪਸ਼ੇਮਾਨੀ ਦੀ ਹੈ। ਗਾਲਿਬ ਆਪਣੇ ਕਤਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਏ- ਦੇਖੋ, ਉਹ ਨਾਜ਼ਕ ਤਬਾਅ ਕਿੱਡੀ ਛੇਤੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਦਾ ਕਤਲ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਭਲਾ!

ਗੁਲਜ਼ਾਰ, ਫੁੱਲਾਂ, ਮਹਿਲਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਬੂ ਦੀ ਕਾਰਫਰਮਾਈ ਬਾਰੇ ਗਾਲਿਬ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ:

ਆਜ਼ਾਦੀ-ਏ-ਨਸੀਮ ਮੁਬਾਰਕ
ਕਿ ਹਰ ਤਰਫ਼
ਟੂਟੇ ਪੜੇ ਹੈਂ
ਹਲਕ-ਏ-ਦਾਮੇ-ਹਵਾਏ ਗੁਲ।

ਗੁਲਸ਼ਨ ਦੀ ਹਵਾ ਮਹਿਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਫੁੱਲ ਪੱਤੀਆਂ ਖਿਲਰੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਗਾਲਿਬ ਨੂੰ ਇਹ ਫੁੱਲ ਪੱਤੀਆਂ ਉਸ ਜ਼ੰਜੀਰ ਦੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਬੂ ਜਕੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਦੀਵਾਨਾਵਾਰ ਸਭ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਬੂ ਦੇ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਖੁਸ਼ਬੂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦੇਣਾ ਗਾਲਬੀਅਤ ਹੈ।

ਕੁਝ ਖਾਸ ਹੀ ਮਜ਼ਮੂਨ ਨੇ ਜੋ ਹਰ ਗਜ਼ਲਗੋ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਏ। ਗਾਲਿਬ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਮੂਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ, ਵਕਤ ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਅਰ ਦੇਖੋ:

ਜੀ ਢੂੰਡਤਾ ਹੈ ਫਿਰ ਵਹੀ
ਫੁਰਸਤ ਕੇ ਰਾਤ ਦਿਨ,
ਬੈਠੇ ਰਹੇਂ ਤਸੱਵਰੇ ਜਾਨਾਂ ਕੀਏ ਹੁਏ।

ਇਸ ਮਜ਼ਮੂਨ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਇੰਜ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਏ:

ਰਖ ਕਰ ਨਜ਼ਰ ਕੇ ਸਾਮਨੇ
ਤਸਵੀਰੇ ਖਵਾਬੇ ਨਾਜ਼,
ਪਹਿਰੋਂ ਤੇਰੇ ਖਿਆਲ ਮੇਂ
ਬੈਠਾ ਰਹਾ ਹੂੰ ਮੈਂ।

ਸ਼ਿਅਰ ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਏ ਕਿ ਸ਼ਾਇਰ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਯਾਰ ਦੇ ਨਾਜ਼ੋ-ਅਦਾ ਦੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਡੁੱਬਿਆ ਰਿਹਾ।

ਗਾਲਿਬ ਯਾਰ ਦੇ ਤਸੱਵਰ ਦੀ ਜੰਨਤ, ਹਾਲਾਤ ਵੱਲੋਂ ਖੋਹ ਲਏ ਜਾਣ ਦਾ ਸਾਖੀ ਹੈ। ਦੌੜ-ਭੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਗਾਲਿਬ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਹੋਰ ਵੀ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਏ। ਸ਼ਿਅਰ ਹੈ:

ਮਾਰਾ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨੇ ਅਸਦਉਲਾਹ ਖਾਂ ਤੁਮਹੇਂ
ਵੋ ਵਲਵਲੇ ਕਹਾਂ
ਵੋਹ ਜਵਾਨੀ ਕਿਧਰ ਗਈ।

ਗੱਲ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਤੇ ਬੁੱਢੇ ਹੋਣਾ ਸੀ! ਇਹ ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨੇ ਇਹ ਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ; ਸਾਡੇ ਵਲਵਲੇ ਖੋਹ ਲਏ, ਜਵਾਨੀ ਲੁੱਟ ਲਈ।

ਅੱਜ ਦੇ ਗਜ਼ਲਗੋ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ੇ ਨੇ, ਗਾਲਿਬ ਦੇ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਗਮੇ-ਦੌਰਾਂ ਦੀ ਹਕਾਇਤ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀਪਸੰਦ ਲਹਿਰ ਦੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਜੋ ਥਾਂ ਮਿਲੀ, ਉਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਗਮ ਉਦੋਂ ਵੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਗਮ ਦਾ ਬਿਆਨ ਮੀਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਮੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਨੇ:

ਜਿੰਨ ਬਲਾਓਂ ਕੋ ਮੀਰ ਸੁਨਤੇ ਥੇ
ਉਨ ਕੋ ਇਸ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮੇਂ ਦੇਖਾ।

ਪਰ ਗਾਲਿਬ ਆਪਣੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਗਮ ਨੂੰ ਗਮੇ ਜਾਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਏ:

ਗੋ ਮੈਂ ਰਹਾ ਰਹੀਨੇ ਸਿਤਮਹਾਏ ਰੋਜ਼ਗਾਰ
ਲੇਕਿਨ ਤੇਰੇ ਖਿਆਲ ਸੇ
ਗਾਫ਼ਲ ਨਹੀਂ ਰਹਾ।

ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਾਉਮੀਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਯਾਰ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦਾ ਏ:

ਠਹਿਰਨੇ ਦੇ ਮੁਝੇ ਐ ਨਾਉਮੀਦੀ
ਕਯਾ ਕਯਾਮਤ ਹੈ
ਕਿ ਦਾਮਨੇ ਖਿਆਲੇ ਯਾਰ
ਛੂਟਾ ਜਾਏ ਹੈ ਮੁਝ ਸੇ।

ਤੇ ਦਾਮਨ ਵੀ ਯਾਰ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਖਿਆਲੇ ਯਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਗਮੇ-ਦੌਰਾਂ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਮੁੱਦਾ ਤੇ ਉਰਦੂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵੱਡੇ ਗਜ਼ਲਗੋ ਵਲੀ ਦਕਨੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਏ:

ਬਾਇਸੇ ਰੁਸਵਾਈ ਏ ਆਲਮ ਵਲੀ
ਮੁਫ਼ਲਸੀ ਹੈ। ਮੁਫ਼ਲਸੀ ਹੈ!! ਮੁਫ਼ਲਸੀ!

ਯਾਨਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਖਵਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਗਰੀਬੀ ਹੈ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਹੀ ਹੈ; ਪਰ ਗਾਲਿਬ ਨੇ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਲਾਅਨਤ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਪੁਰ ਤਾਸੀਰ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਏ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ:

ਸਰ ਪਰ ਹਜੂਮੇ ਦਰਦੇ ਗਰੀਬੀ ਸੇ ਡਾਲੀਏ
ਵੋ ਏਕ ਮੁਸ਼ਤੇ ਖਾਕ
ਕਿ ਸਹਰਾ ਕਹੇਂ ਜਿਸੇ।

ਅਰਥਾਤ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਦੁੱਖ ਏਨੇ ਵਡੇ ਨੇ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਜੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ ਪਾਏ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਮਾਰੂਥਲ ਇਸ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਇਕ ਮੁੱਠ ਲਗਦਾ ਏ।

ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਮਜਨੂੰ ਨੂੰ ਲੈਲਾ ਦੀ ਚਾਹਤ

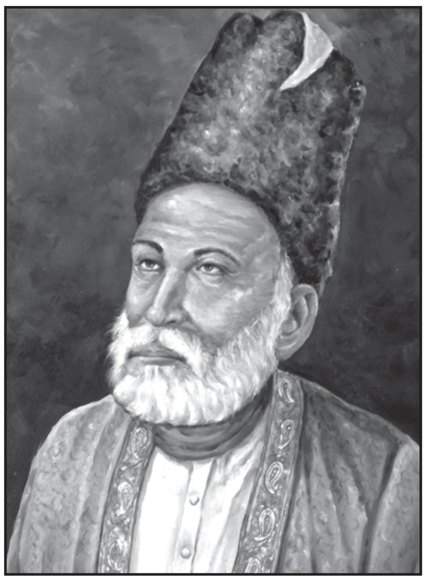

ਮਿਰਜ਼ਾ ਗਾਲਿਬ

ਵੱਟੇ ਜੋ ਵਹਿਸ਼ਤ ਦਿੱਤੀ, ਉਸ ਦਾ ਗੁਬਾਰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਉਸ ਸਿਰੇ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਆਲਮ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈਲਾ ਦੇ ਤੁਰੇ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਤੱਕ ਦਿਸਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਯਾਨਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕਰੂਰ ਅਸਲੀਅਤ ਸਾਥੋਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਰੁਮਾਂਸ ਖੋਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਅਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

ਆਲਮ ਗੁਬਾਰੇ ਵਹਿਸ਼ਤੇ
ਮਜਨੂੰ ਹੈ ਸਰਬਸਰ
ਕਬ ਤਕ ਖਿਆਲੇ ਤੁਰੇਏ ਲੈਲਾ ਕਰੇ ਕੋਈ।

ਪਰ ਨਹੁੰਆਂ ਨਾਲੋਂ ਮਾਸ ਕਦੋਂ ਟੁੱਟਦਾ ਏ, ਗਾਲਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਨੇ:

ਫਿਰ ਉਸੀ ਬੇਵਫ਼ਾ ਪੇ ਮਰਤੇ ਹੈਂ
ਫਿਰ ਵਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹਮਾਰੀ ਹੈ।
ਜਾਂ
ਮੁਹੱਬਤ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਫਰਕ
ਜੀਨੇ ਔਰ ਮਰਨੇ ਮੇਂ,
ਉਸੀ ਕੋ ਦੇਖ ਕਰ ਜੀਤੇ ਹੈਂ
ਜਿਸ ਕਾਫ਼ਰ ਪੇ ਦਮ ਨਿਕਲੇ।

ਤੇ ਇੰਜ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ਮਾ ਹਰ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਜਗਦੀ ਹੈ:

ਗਮੇ ਹਸਤੀ ਕਾ ਅਸਦ ਕਿਸ ਸੇ
ਹੋ ਜੁਜ਼ ਮਰਗ ਇਲਾਜ
ਸ਼ਮਾ ਹਰ ਰੰਗ ਜਲਤੀ ਹੈ ਸਹਰ ਹੋਨੇ ਤੱਕ।

'ਸ਼ਮਾ ਹਰ ਰੰਗ ਮੇਂ ਜਲਤੀ ਹੈ ਸਹਰ ਹੋਨੇ ਤੱਕ' ਗਾਲਬੀਅਤ ਹੈ।

ਉਰਦੂ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਵਡਿੱਤਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਥਾਂ ਮਿਲਿਆ ਏ। ਮੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਨੇ:

ਮਤ ਸਹਲ ਹਮੇਂ ਜਾਨੋ
ਫਿਰਤਾ ਹੈ ਫਲਕ ਬਰਸੋਂ
ਤਬ ਖਾਕ ਕੇ ਪਰਦੇ ਸੇ
ਇਨਸਾਨ ਨਿਕਲਤੇ ਹੈਂ।

ਗਾਲਿਬ ਨੂੰ ਏਥੇ ਵੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਇਨਸਾਨ ਨਾ ਬਣਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਏ:

ਬਸਕੇ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਹੈ
ਹਰ ਕਾਮ ਕਾ ਆਸਾਂ ਹੋਨਾ
ਆਦਮੀ ਕੋ ਭੀ ਮਯੱਸਰ
ਨਹੀਂ ਇਨਸਾਂ ਹੋਨਾ।

ਗਾਲਿਬ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਿਅਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ; ਦਰਅਸਲ ਗਾਲਿਬ ਦੀ ਇਹ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਉਹ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ ਆਏ ਜੋ ਉਹਦੇ ਹਰ ਸ਼ਿਅਰ ਵਿਚੋਂ ਤਸੱਵਫ਼ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਲੱਭਣ ਉਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਸ਼ਿਅਰ ਮਯੱਸਰ ਨਹੀਂ ਏ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੈ, ਯਾਨਿ ਹਾਲਾਤ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿੰਦੇ।

ਆਪਣੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਆਗਰੇ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਗਾਲਿਬ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਗਰੀਬੀ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੀ, ਕਰਜ਼ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਤੇ ਆਸ ਰੱਖੀ ਕਿ ਇਹ ਫਾਕਾਮਸਤੀ ਇਕ ਦਿਨ ਰੰਗ ਲਿਆਵੇਗੀ:

ਕਰਜ਼ ਕੀ ਪੀਤੇ ਥੇ ਮੈਅ
ਲੇਕਿਨ ਸਮਝਤੇ ਥੇ ਕਿ ਹਾਂ
ਰੰਗ ਲਾਏਗੀ ਹਮਾਰੀ
ਫਾਕਾਮਸਤੀ ਏਕ ਦਿਨ।

ਗਾਲਿਬ ਦੀ ਫਾਕਾਮਸਤੀ ਕਦੀ ਰੰਗ ਨਾ ਲਿਆਈ! ਉਸ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੀ ਨਾਰਾਜ਼ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸਮਤ ਤੋਂ ਇਕ ਸੋਹਣਾ ਖਵਾਬ ਉਧਾਰ ਲਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਉਧਾਰ ਲੈ ਕੇ ਮੋੜਨਾ ਕਿਥੋਂ ਹੈ:

ਲੂ ਵਾਮ ਬਖਤੇ ਖ਼ਫ਼ਤਾ ਸੇ
ਯਕ ਖਵਾਬੇ ਖੁਸ਼ ਵਲੇ
ਗਾਲਿਬ ਯੇ ਖੌਫ਼ ਹੈ
ਕਿ ਕਹਾਂ ਸੇ ਅਦਾ ਕਰੂੰ।

ਅਰਥ: ਵਾਮ-ਉਧਾਰ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਗੀਤ ਹੈ:

ਮੁੱਲ ਵਿਕਦਾ ਸੱਜਣ ਮਿਲ ਜਾਵੇ
ਲੈ ਲਵਾਂ ਮੈਂ ਜਿੰਦ ਵੇਚ ਕੇ।

ਤੇ ਗਾਲਿਬ ਵੀ ਜਾਨ ਵੇਚ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਖਵਾਬ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਗਰੀਬ ਦੀ ਤਾਂ ਜਾਨ ਵੀ ਆਪਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ:

ਜਾਨ ਦੀ, ਦੀ ਹੂਈ ਉਸੀ ਕੀ ਥੀ
ਹਕ ਤੋ ਯੂੰ ਹੈ ਕਿ ਹਕ ਅਦਾ ਨਾ ਹੂਆ।

ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਲਸ਼ਿਕਨੀਆਂ, ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਤੇ ਨਾਉਮੀਦੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾਕਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ:

ਹਮ ਕੋਈ ਤਰਕੇ ਵਫ਼ਾ ਕਰਤੇ ਹੈਂ
ਨਾ ਸਹੀ ਇਸ਼ਕ ਮੁਸੀਬਤ ਹੀ ਸਹੀ।

ਯਾਨਿ ਵਫ਼ਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ ਪੈਣ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਵਫ਼ਾ ਦੇ ਰਾਹ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਜੋ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਗਾਲਿਬ ਦਾ ਦਰਦ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਏ ਕਿ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹੇ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਮਹਿਬੂਬ' ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ:

ਜਬ ਤਕ ਦਹਾਨੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰੇ ਕੋਈ
ਮੁਸ਼ਕਲ ਕਿ ਤੁਝ ਸੇ
ਰਾਹੇ ਸੁਖਨ ਵਾ ਕਰੇ ਕੋਈ।

ਗਾਲਿਬ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਫ਼ਾ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖਤੇ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਮਜਨੂੰ ਤੇ ਫਰਹਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ੁਲਫ਼ ਦੇ ਫੰਦੇ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਦੇਖਦਾ ਹੈ:

ਕਦਹ ਗੇਸੂ ਮੇ ਕੈਸੋ
ਕੋਹਕੰਨ ਕੀ ਆਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਹੈ,
ਜਹਾਂ ਹਮ ਹੈਂ ਵਹਾਂ
ਦਾਰੋ ਰਸਨ ਕੀ ਆਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਹੈ।

ਤੇ ਉਹ ਵਫ਼ਾ ਲਈ ਸਿਰ ਦੇਣ ਜਾਂਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਏ। ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਝੋਲੀ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸੁਰਖ ਗੁਲਾਬਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ:

ਮਕਤਲ ਕੋ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਤ ਸੇ
ਜਾਤਾ ਹੂੰ ਮੈਂ ਕਿ ਹੈ
ਪੁਰ ਗੁਲ ਖਯਾਲੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਸੇ
ਦਾਮਨ ਨਿਗਾਹ ਕਾ।

ਮਿਸਰਾ ਸਾਨੀ ਗਾਲਬੀਅਤ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਿਅਰ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਸਿਰ ਕਟਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਬਰਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਜ਼ਾਤੀ ਸਵਾਬ ਤੋਂ ਛੁਟ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਵਫ਼ਾ ਦਾ ਕੋਈ ਤਸੱਵਰ ਨਹੀਂ। ਗਾਲਿਬ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ-ਏ-ਸੁਹੱਪਣ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਖੂੰਖਾਰ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ।

ਆਮੀਨ!

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ

ਅਉਸਰੁ ਚੁਕਾ ਹਥ ਨ ਆਵੈ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਛੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਮੰਥਨ ਕਰਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਟਿੱਪਣੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਛੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੀ ਪੰਦਰਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਚਾਰ ਜੁਗਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਆਮ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਦੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਜਨਮ ਵਿਚ ਅਧੂਰੀਆਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਵਾਰ ਵਾਰ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਸ਼ਨਾ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਜੀਵ ਜੁੱਗਾਂ ਜੁੱਗਾਂ ਤੋਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਮਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਜੀਵ (ਆਤਮਾ) ਸਰੀਰ ਬਦਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਭੇਦ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦਵੈਤ ਦੇ ਭਰਮ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਅਰਥਾਤ ਮਾਇਆ ਦੀ ਦਵੈਤ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਭਰਮ ਦੇ ਫਲ-ਸਰੂਪ ਤ੍ਰੇਤੇ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਤ੍ਰੇਤੇ ਵਿਚ ਜੋ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵ ਦੇ ਬੰਧਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਆਪਰ ਵਿਚ ਫਿਰ ਜੂਨ ਧਾਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਦੁਆਪਰ ਵਿਚ ਜੀਵ ਮੋਹ ਅਤੇ ਮੈਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕਰਕੇ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਸੜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਭਰਮ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਫਿਰ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਕਾਰਨ ਵਾਰ ਵਾਰ ਜਨਮ ਲੈਣ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੁਕਦਾ ਨਹੀਂ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਅਖ਼ੀਰਲੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦਾ ਗੁਆਇਆ ਹੋਇਆ ਮੌਕਾ ਮੁੜ ਕੇ ਜੀਵ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ:

ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਮੇਰੁ ਸਰੀਰ ਕਾ
ਬਾਸਨਾ ਬਧਾ ਆਵੈ ਜਾਵੈ।
ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਫੇਰਿ ਵਟਾਈਐ
ਗਿਆਨੀ ਹੋਇ ਮਰਮੁ ਕਉ ਪਾਵੈ।
ਸਤਿਜੁਗ ਦੂਜਾ ਭਰਮੁ ਕਰਿ
ਤ੍ਰੇਤੇ ਵਿਚਿ ਜੋਨੀ ਫਿਰਿ ਆਵੈ।
ਤ੍ਰੇਤੇ ਕਰਮਾਂ ਬਾਂਧਤੇ
ਦੁਆਪਰਿ ਫਿਰਿ ਅਵਤਾਰ ਕਰਾਵੈ।
ਦੁਆਪਰਿ ਮਮਤਾ ਅਹੰ ਕਰਿ
ਹਉਮੈ ਅੰਦਰਿ ਗਰਬਿ ਗਲਾਵੈ।
ਤ੍ਰਿਹੁ ਜੁਗਾਂ ਕੇ ਕਰਮ ਕਰਿ
ਜਨਮ ਮਰਨ ਸੰਸਾ ਨ ਚੁਕਾਵੈ।
ਫਿਰਿ ਕਲਿਜੁਗ ਅੰਦਰਿ ਦੇਹਿ ਧਰਿ
ਕਰਮਾਂ ਅੰਦਰਿ ਫੇਰਿ ਫਸਾਵੈ।
ਅਉਸਰੁ ਚੁਕਾ ਹਥਿ ਨ ਆਵੈ।੧੫।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੁਗਾਂ ਸਬੰਧੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਉਤੇ ਜਨਮ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁੰਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਧੁੰਦੂਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਸੀ। ਛੱਤੀ ਜੁਗ ਅਰਥਾਤ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਇਸ ਸੁੰਨ-ਸਮਾਧੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਜਗਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਪਰਮ ਹਸਤੀ ਆਪ ਹੀ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸਮਿਆਂ ਅਰਥਾਤ ਚਾਰੇ ਜੁੱਗਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਦਾ ਭੇਦ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਬੰਦਾ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਟਿਕਾਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦੀ ਬਾਜੀ ਹਾਰ ਬੈਠਾ ਹੈ (ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁਲਾਉਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਾ ਰੱਖ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮੰਦੇ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਚੰਗੇ, ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਲੇ ਕਰਮ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਚਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸੁਖਮਨੀ ਵਿਚ 'ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਉਮਾਹਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ):

ਗੁਪਤੇ ਬੂਝਹੁ ਜੁਗ ਚਤੁਆਰੇ॥
ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਰਤੈ ਉਦਰ ਮਝਾਰੇ॥
... ...
ਚਾਰ ਪਦਾਰਥਿ ਲੈ ਜਗਿ ਆਇਆ॥
ਸਿਵ ਸਕਤੀ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਪਾਇਆ॥
ਏਕੁ ਵਿਸਾਰੇ ਤਾ ਪਿੜ ਹਾਰੇ
ਅੰਧੁਲੈ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਾ ਹੇ॥੬॥
(ਪੰਨਾ ੧੦੨੬-੨੭)

ਅੱਗੇ ਸੋਲ੍ਹਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਕਲਿਜੁਗ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਲਿਜੁਗ ਬਾਰੇ ਸੁਣੋ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਅਤੇ ਵਰਤਾਉ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਲਿਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਪਰੰਪਰਕ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਜਾਂ ਪੂਜਾ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਕਲਿਜੁਗ ਬਾਰੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜੁਗ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਵਗੈਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇਗਾ। ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਧਾਰਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੇ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਇਹ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੋ ਜਨਮ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਲਾਹਾ ਨਾ ਲਿਆ, ਇਹ ਮੌਕਾ ਜੇ ਗੁਆ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਢੋਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ, ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਥਰਵਣ ਵੇਦ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ (ਪਹਿਲੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕਲਿਜੁਗ ਦਾ ਵੇਦ ਅਥਰਵ ਵੇਦ ਹੈ) ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣੋ ਕਿ ਕਲਿਜੁਗ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਲੱਛਣ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜਗ, ਹੋਮ, ਅਹੂਤੀਆਂ ਜਾਂ ਦਿਨ ਦਿਹਾਰਾਂ ਜਾਂ ਪੁਰਬਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਪੂਜਾ ਭੇਟਾ ਆਦਿ ਪਹਿਲੇ ਜੁਗਾਂ ਦਾ ਦਸਤੂਰ ਸੀ। ਇਸ ਜੁਗ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਲਈ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੀਂਵਾਂ ਸਦਾਉਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਹਲੀਮੀ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਵੱਲੀ ਨਜ਼ਰ ਦਾ ਭਾਗੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਿਜੁਗ ਦੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ੋਭਾਦਾਇਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਭਗਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਲਾਹੇਵੰਦਾ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਕਲਿਜੁਗ ਕੀ ਸੁਣ ਸਾਧਨਾ
ਕਰਮ ਕਿਰਤਿ ਕੀ ਚਲੈ ਨ ਕਾਈ।
ਬਿਨਾ ਭਜਨ ਭਗਵਾਨ ਕੇ
ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਬਿਨੁ ਠਉੜਿ ਨ ਪਾਈ।
ਲਹੇ ਕਮਾਣਾ ਏਤ ਜੁਗਿ
ਪਿਛਲੀ ਜੁਗੀਂ ਕਰੀ ਕਮਾਈ।
ਪਾਇਆ ਮਾਨਸ ਦੇਹਿ ਕਉ
ਐਥੋਂ ਚੁਕਿਆ ਠੌਰ ਨ ਠਾਈ।
ਕਲਿਜੁਗ ਕੇ ਉਪਕਾਰਿ ਸੁਣਿ
ਜੈਸੇ ਬੇਦ ਅਥਰਵਣ ਗਾਈ।
ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਪਰਵਾਨ ਹੈ
ਜਗ ਹੋਮ ਗੁਰਪੁਰਬਿ ਕਮਾਈ।
ਕਰਿ ਕੇ ਨੀਚ ਸਦਾਵਣਾ
ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੁ ਲੇਖੈ ਅੰਦਰਿ ਪਾਈ।
ਕਲਿਜੁਗਿ ਨਾਵੈ ਕੀ ਵਡਿਆਈ।੧੬।

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਰਾਗ ਭੈਰਉ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਉਪਰੰਤ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਉਤਮ ਕਾਰਜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾਤੇ ਵੱਲੋਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਿਆਮਤਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਕਲਿਜੁਗ

> ***ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਟਿਕਾਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦੀ ਬਾਜੀ ਹਾਰ ਬੈਠਾ ਹੈ।***

ਦੇ ਬਿਖੜੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦਾ ਓਟ-ਆਸਰਾ ਹੈ, ਟੇਕ ਹੈ। ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਸੁਆਹ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਉਹ ਸਹੀ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਨਾ ਚੱਲ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨੇਕ-ਨਾਮੀ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਲਿਜੁਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਕਲਿਜੁਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਉਸ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਧਿਆਤਮਕ ਕਰਮ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਮਝ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਿਆਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ:

ਕਲਜੁਗ ਮਹਿ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਉਰ ਧਾਰੁ॥
ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਮਾਥੈ ਪਾਵੈ ਛਾਰੁ॥੧॥...
ਕਲਜੁਗ ਮਹਿ ਬਹੁ ਕਰਮ ਕਮਾਹਿ॥
ਨਾ ਰੁਤਿ ਨ ਕਰਮ ਥਾਇ ਪਾਹਿ॥੧॥
ਕਲਜੁਗ ਮਹਿ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹੈ ਸਾਰੁ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚਾ ਲਗੈ ਪਿਆਰੁ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
(ਪੰਨਾ ੧੧੨੯-੩੦)

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਪੌਰਾਣਿਕ ਕਥਾਵਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਮੱਧ ਜੁਗ ਦੇ ਹੋਏ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਭਗਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਭਗਤੀ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਜਨਕ, ਸੁਕਦੇਵ ਰਿਸ਼ੀ ਵਰਗੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆ ਪਏ। ਸੁਦਾਮਾ ਵਰਗੇ ਗ਼ਰੀਬ ਭਗਤ ਦੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਰਾਹੀਂ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਭਗਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਹੀ ਭਗਤ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਦੇ ਹਨ। ਭਗਤ ਨਾਮ ਦੇਵ, ਕਬੀਰ, ਜੈ ਦੇਵ, ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਤਰ ਗਏ ਅਤੇ ਭਗਤ ਰਵੀਦਾਸ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਨਾਮ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਭਗਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਮਨ! ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਮਨ ਪਰਮਾਤਮ-ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਹਟ ਗਏ ਹਨ:

ਕਲਜੁਗਿ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਧਾਨੁ ਪਦਾਰਥੁ
ਭਗਤ ਜਨਾ ਉਧਰੇ॥
ਨਾਮਾ ਜੈਦੇਉ ਕਬੀਰੁ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨੁ
ਸਭਿ ਦੋਖ ਗਏ ਚਮਰੇ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮਿ ਲਗੇ ਸੇ ਉਧਰੇ
ਸਭਿ ਕਿਲਬਿਖ ਪਾਪ ਟਰੇ॥੨॥
(ਪੰਨਾ ੯੯੫)

ਇਸੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਸੋਹਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਮਿੱਠਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਝੂਠਾ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਮੁੱਕ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਦੁਨਿਆਵੀ ਮਾਣ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਸਤੂਆਂ ਅੱਜ ਹਨ, ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ)।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਪਰਮ ਹਸਤੀ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਸੋਹਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਸੁਆਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਬੇਕਾਰ ਹਨ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਇੱਕ ਅਸਚਰਜ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੈ, ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਖੇਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨੀ ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗ਼ਰੀਬਾਂ 'ਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਓਟ-ਆਸਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ 'ਤੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਸਰਦਾ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਇਹ ਦਾਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਰਸਤਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣਾ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਲਿਜੁਗ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਹੈ:

ਜੀਵਤ ਜੀਵਤ ਜੀਵਤ ਰਹਹੁ॥
ਰਾਮ ਰਸਾਇਣੁ ਨਿਤ ਉਠਿ ਪੀਵਹੁ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਸਨਾ ਕਹਹੁ॥੧॥
ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਿ ਇਕ ਨਾਮਿ ਉਧਾਰੁ
ਨਾਨਕੁ ਬੋਲੈ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰੁ॥੨॥

ਸਿੱਖ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਰਸਾਈ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਾਧ-ਸੰਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡੇਰਾਵਾਦ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਜੋ ਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਛੁਪਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਡੇਰਾਵਾਦ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ (ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਜਰੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਹਨ)। ਹੁਣ ਨਾਮ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਡੇਰੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਜੀ ਮਲਕੀਅਤ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਟਕਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਜਿਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਉਸਰੇ ਇਹ ਡੇਰੇ ਵੀ ਓਨੇ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਸ ਕਲਿਜੁਗੀ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, "ਅਉਸਰੁ ਚੁਕਾ ਹਥ ਨ ਆਵੈ।"

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਭੀਖਕ ਪ੍ਰੀਤਿ ਭੀਖ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇ

ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ਮਹਲਾ ੪

ਭੀਖਕ ਪ੍ਰੀਤਿ ਭੀਖ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇ॥
ਭੂਖੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੋਵੈ ਅੰਨੁ ਖਾਇ॥
ਗੁਰਸਿਖ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਆਘਾਇ॥੧॥
ਹਰਿ ਦਰਸਨੁ ਦੇਹੁ ਹਰਿ ਆਸ ਤੁਮਾਰੀ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਲੋਚ ਪੂਰਿ ਹਮਾਰੀ॥੧॥ਰਹਾਉ
ਚਕਵੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੂਰਜੁ ਮੁਖਿ ਲਾਗੈ॥
ਮਿਲੈ ਪਿਆਰੇ ਸਭ ਦੁਖ ਤਿਆਗੈ॥
ਗੁਰਸਿਖ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੁਰੂ ਮੁਖਿ ਲਾਗੈ॥੨॥
ਬਛਰੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਖੀਰੁ ਮੁਖਿ ਖਾਇ॥
ਹਿਰਦੈ ਬਿਗਸੈ ਦੇਖੈ ਮਾਇ॥
ਗੁਰਸਿਖ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੁਰੂ ਮੁਖਿ ਲਾਇ॥੩॥
ਹੋਰੁ ਸਭ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਕਾਚਾ॥
ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਕੂਰਾ ਕਚੁ ਪਾਚਾ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰੀਤਿ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਗੁਰੁ ਸਾਚਾ॥੪॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਿੰਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਭੀਖਕ ਪ੍ਰੀਤਿ ਭੀਖ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇ, ਹੇ ਭਾਈ! ਭਿਖਿਆ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਭਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕੋਲੋਂ ਭਿਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ; ਭੂਖੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੋਵੈ ਅੰਨੁ ਖਾਇ, ਭੁੱਖੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਹੇ ਭਾਈ! ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਰੱਜਦਾ ਹੈ।

ਹਰਿ ਦਰਸਨੁ ਦੇਹੁ ਹਰਿ ਆਸ ਤੁਮਾਰੀ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਲੋਚ ਪੂਰਿ ਹਮਾਰੀ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਚੌਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਰਹਾਉ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋਲ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭ ਜੀਓ, ਹੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਭ ਜੀਓ! ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਹੇ ਮਿਹਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ! ਮੇਰੀ ਆਸ ਪੂਰੀ ਕਰੋ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ; ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਸੰਸਾਰਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਤਿ ਬਿਖੜੇ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰਾ ਹੀ ਸਹਾਰਾ ਹੈ।

ਚਕਵੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੂਰਜੁ ਮੁਖਿ ਲਾਗੈ॥
ਮਿਲੈ ਪਿਆਰੇ ਸਭ ਦੁਖ ਤਿਆਗੈ॥
ਗੁਰਸਿਖ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੁਰੂ ਮੁਖਿ ਲਾਗੈ॥੨॥

ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ- ਹੇ ਭਾਈ! ਚਕਵੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਚਕਵੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਚਕਵੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਭੁਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੇ ਭਾਈ! ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਸਿਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬਛਰੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਖੀਰੁ ਮੁਖਿ ਖਾਇ॥
ਹਿਰਦੈ ਬਿਗਸੈ ਦੇਖੈ ਮਾਇ॥
ਗੁਰਸਿਖ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੁਰੂ ਮੁਖਿ ਲਾਇ॥੩॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਜਿਵੇਂ ਗਾਂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਵੱਛਾ ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਅਤਿਅੰਤ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਹਿਰਦੈ ਬਿਗਸੈ ਦੇਖੈ ਮਾਇ, ਜਦ ਉਹ ਨਿਕਾ ਜਿਹਾ ਵੱਛਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਖਿੜ ਉਠਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ; ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਖਿੜ ਉਠਦਾ ਹੈ।

ਹੋਰੁ ਸਭ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਕਾਚਾ॥
ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਕੂਰਾ ਕਚੁ ਪਾਚਾ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰੀਤਿ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਗੁਰੁ ਸਾਚਾ॥੪॥

ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਇਸ ਝੂਠੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਸਾਰਾ ਹੀ ਮੋਹ ਕੱਚਾ ਹੈ; ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਕੂਰਾ ਕਚੁ ਪਾਚਾ, ਹੇ ਭਾਈ! ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸਾਰੀ ਹੀ ਕੱਚੀ ਹੈ ਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਪਰ ਹੇ ਨਾਨਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਚੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ! ਕਿਵੇਂ ਬਚਿਆ ਆ ਰਿਹਾਂ?

ਕੌੜੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਉਤੇ ਜਿਹੜੀ ਸਾੜ੍ਹ-ਸੱਤੀ ਵਿਸਾਖੀ 1978 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਉਸ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਅਗਲਾ ਡੇਢ ਦਹਾਕਾ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰਹੇ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਜੇ ਖਾੜਕੂ ਸਨ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸਾਂ, ਅਤੇ ਘਾਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ। ਜੂਨ 1984 ਇਸ ਦਾ ਸਿਖਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਤੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫੌਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਰਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਫੌਜ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਾੜ੍ਹ-ਸੱਤੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਹੰਢਾਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਅੱਜ ਵੀ ਹਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਈ ਵਾਰ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਨਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਬਚਿਆ ਰਿਹਾ? ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਢੁੱਡੀਕੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸਾਂ। ਢੁੱਡੀਕੇ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਿਨੇ ਦਿਨ ਇਕ ਮੋਨੇ ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬੰਦੇ ਆ ਗਏ। ਸਭ ਖੂੰਜੇ ਲੱਗ ਗਏ। ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਾਸਟਰ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਸ਼ ਰੂਮ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਖ਼ਬਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੁੰਡੀ ਲਾ ਕੇ ਅੰਦਰੇ ਬੈਠਾ ਰਹਿ। ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਓ, ਕਿਵੇਂ ਉਹਦਾ ਜਿਉਂਦੇ ਦਾ ਮਾਰਨ ਹੋਇਆ? ਵਧੀ ਕਹਿ ਲਓ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ, ਮਸਾਂ ਬਚੀ ਉਹਦੀ ਜਾਨ! ਉਹ ਹਾਲੀਂ ਵੀ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚ ਕਿਵੇਂ ਗਿਆ! ਮੈਂ ਸੋਚਦਾਂ, ਜੇ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਮੁੰਨਿਆ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਵਾਸ਼ ਰੂਮ ਨਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਫਿਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ?

ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਹੈ ਦੌਧਰ। ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਸਿੱਖਾ ਕੇ ਸੁਜਾਖੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ। ਉਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਇਕ ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਢੁੱਡੀਕੇ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਵਰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਊੜਾ-ਐੜਾ ਪੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਨਾ ਵਿਰੋਧ। ਬੱਸ ਸਿਰ ਹੀ ਘੋਨਾ ਸੀ। ਊੜਾ-ਐੜਾ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਨੂੰ ਏ. ਕੇ. ਸੰਤਾਲੀ ਵਾਲੇ ਮਾਰ ਕੇ ਔਹ ਗਏ! ਨਾ ਕੋਈ ਪਰਚਾ ਨਾ ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ। ਉਸੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹੋਰ ਮਾਸਟਰ ਅੱਜ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਬਚੇ ਰਹੇ?

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 905-799-1661

ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਬਰੰਗ ਲਫਾਫੇ ਵਾਲੀ ਚਿੱਠੀ ਮੈਨੂੰ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਐ, ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈ।" ਲਫਾਫੇ ਉਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਲਿਖ ਕੇ ਖੁਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕੋਲ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ ਖਾਸ ਚਕਰ ਸੀ। ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਦਾ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਿਆ। ਡਾਕੀਏ ਨੇ ਬਰੰਗ ਲਫਾਫੇ ਦੇ ਪੈਸੇ ਭਰਾ ਤੋਂ ਲੈ ਲਏ। ਭਰਾ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸਾਰ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਢੁੱਡੀਕੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਤਹਿ ਖੋਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਲਿਖਤੁਮ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਹਲਵਾਰਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਭਰਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਕੂਟਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਲਟਾ ਜੀਪ ਸਾਡੇ ਮਗਰ ਲਾਈ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ। ਅਸੀਂ ਪਿੜਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕ ਕੇ ਮਸਾਂ ਜਾਨ ਬਚਾਈ। ਲੁਕਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਤਿੰਨ ਹਥਿਆਰ ਪਿੜਾਂ 'ਚ ਰਹਿ'ਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 39500 ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੱਡੀ ਦੇਣੀ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਰਾਖਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਢੁੱਡੀਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਗਏ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਸਕੂਟਰ ਦਗਾ ਦੇ ਗਿਆ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਈ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਬਚਾਏ ਐ। ਹੁਣ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਏਹੋ ਐ ਕਿ ਤਿੰਨ ਹਥਿਆਰ ਜਾਂ 39500 ਰੁਪਏ ਨਾਨਕਸਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੋਲ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ ਦੇ ਬੋਰਡ ਹੇਠਾਂ ਟੋਆ ਪੁੱਟ ਕੇ, ਪੈਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾ ਦਿਓ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸੱਦਾ ਆਇਆ ਸਮਝੋ। ਜੇ ਕੋਈ ਚੁਸਤੀ ਚਲਾਕੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਿੱਤਾ ਜਾਊ।

ਪਾਠਕ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ? ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਡਰ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਵਿਸਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਏਨਾ ਸ਼ੁਕਰ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚੇ ਬਚ ਗਏ ਸਨ। ਜੇ ਉਸ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਕੂਟਰ ਨਾ ਵਿਗੜਦਾ ਤਾਂ...। ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਬਚਾਅ ਕਿਸ ਬਿਧ ਹੋਇਆ? ਕੀ ਪਤਾ ਉਦੋਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹੀ ਭੋਗ ਪੈ ਜਾਂਦਾ!

ਇਕ ਦਿਨ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਕਾਲਜ ਬੰਦ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੌਜੀ ਕਾਰਡ ਲੈ ਕੇ ਹਲਵਾਰੇ ਕੰਟੀਨ ਤੋਂ ਰੰਮ ਲੈਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਬੋਤਲਾਂ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਡਿੱਕੀ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਪੁਲ ਤੋਂ ਨਹਿਰ ਦੀ ਪਟੜੀ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਿਆ। ਜੱਸੋਵਾਲ ਵਿਚ ਦੀ ਚੌਕੀ ਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਢੁੱਡੀਕੇ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਈ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਕਾਹਾਂ ਦੇ ਬੂਝਿਆਂ ਉਹਲਿਓਂ ਦੋ ਬੰਦੇ ਨਿਕਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਕੂਟਰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ। ਮੈਨੂੰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਹਲਵਾਰਾ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦੇ ਸਕੂਟਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਯਾਦ ਆ ਗਏ। ਹੁਣ? ਜੇ ਸਕੂਟਰ ਰੋਕਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਸੀ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੋਕਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਪਿੱਛੋਂ ਗੋਲੀ ਆ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਨੇ ਮੈਂ ਸਕੂਟਰ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਮਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਵੇਖੀ ਜਾਊ ਜੋ ਹੋਊ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਬਹਿ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਚੱਲ।" ਮੈਂ ਚੱਲ ਪਿਆ ਤੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ, ਗੋਲੀ ਵੱਜੀ ਕਿ ਵੱਜੀ। ਉਹ ਹਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਤਾਂ ਐਂ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਹਥਿਆਰ ਕੱਢਦੇ ਹੋਣ। ਸਕੂਟਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਮੈਂ ਸੋਚੀ ਜਾਵਾਂ ਕਿ ਰਿਵਾਲਵਰ ਪਿੱਛੋਂ ਗਿੱਚੀ ਨਾਲ ਲਾਉਣਗੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਲੱਗਾ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਗਿੱਚੀ ਨਾਲ ਕੁਛ ਲਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਅੰਤਲਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਬੱਸ ਇਕ ਮਿੰਟ ਤੇ ਖੇਡ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਰੰਮ ਦੀਆਂ ਖੜਕਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਅੱਡ 'ਵਾਜਾਂ ਮਾਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ!

ਸੁਧਾਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਮਸਾਂ ਬੋਲ ਨਿਕਲੇ, "ਬਾਬਿਓ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਐਥੇ ਤਕ ਈ ਆਉਣਾ ਸੀ।" ਉਹ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਸਕੂਟਰ ਤੋਂ ਉਤਰੇ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਕਹੇ ਪੁਲ ਉਤੋਂ ਦੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਮੇਰੀ ਜਾਨ 'ਚ ਜਾਨ ਆਈ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਜੇ ਉਹ ਸੱਚੀਂ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਹਲਵਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਂ ਜੀਹਨੇ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖੇ, ਫਿਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ? ਮੇਰਾ ਦਾਣਾ ਪਾਣੀ ਏਥੇ ਹੀ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਮੇਰੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਨਹਿਰ 'ਚ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ!

ਸਵੇਰੇ ਸਵੱਖਤੇ ਹੀ ਕਾਮਰੇਡ ਮਹਿੰਦਰ ਸੈਕਟਰੀ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਚਕਰ ਹੀ ਸਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਰੋਂਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀ ਉਹਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਾਰ ਗਏ। ਦਿਨ ਛਿਪੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਈ ਚੱਲੀਆਂ ਸਨ। ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੇ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰਿਆਂ ਰਾਤ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਟੀ ਸੀ। ਉਹ ਉਹਦਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਮੰਗਦੇ ਸੀ। ਇਕ ਅੱਧ ਗੱਲ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਭੱਜ ਪਿਆ। ਕੰਧ ਟੱਪਣ ਲੱਗੇ ਦੇ ਉਹ ਏ. ਕੇ. ਸੰਤਾਲੀ ਦਾ ਬ੍ਰੱਸਟ ਮਾਰ ਗਏ। ਲਾਸ਼ ਓਥੇ ਈ ਪਈ ਸੀ।

ਬੰਦੇ ਮਰਨ/ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੁਣਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਅਸਚਰਜ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਸਚਰਜ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ, "ਜੇ ਉਦਣ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਭਜਨ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਨਾ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਘਰ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਹਿੰਦਰ ਵੱਲ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਖਾਣ ਪੀਣ ਲਾ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਓਥੇ ਦਿਨ ਛਿਪ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਉਹਨੂੰ ਮਾਰਨ ਆਏ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਵੀ ਓਥੇ ਬੈਠੇ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਬਖਸ਼ਣਾ ਸੀ? ਆਹ ਵੇਖ ਲਓ, ਮਹਿੰਦਰ ਕੱਲ੍ਹ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਸੀ, ਅੱਜ ਖ਼ਤਮ ਐ! ਇਹੋ ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਸੀ।" ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਸਾਂ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮੌਤ ਦੇ ਅੜਿੱਕੇ ਆਉਣੋਂ ਬਚ ਗਿਆ ਸਾਂ!

ਜੂਨ 1984 ਦੀ 3 ਤਾਰੀਖ ਸੀ। ਉੱਦਣ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਸੀ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਚੌਕੀ ਮਾਨ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸੀ। ਜੰਨ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋ ਗਏ, ਖਾਣ ਪੀਣ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਡੋਲੀ ਲੈ ਕੇ ਮੁੜ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਲੰਘ ਕੇ ਨਹਿਰ ਦੇ ਪੁਲ ਉਤੇ ਕੁਝ ਜਾਂਞੀ ਪਾਣੀ-ਧਾਣੀ ਪੀਣ ਉਤਰੇ। ਉਥੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਬੋਲੀ ਸੀ। ਲੱਗਦੈ ਕੁਛ ਹੋਊਗਾ।

ਜੰਨ ਜੋਧਾਂ-ਮਸੂਰਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਚੌਕੀ ਮਾਨ ਪਰਤ ਆਈ। ਸਵੇਰੇ ਜਾਗੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਬੰਦ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਰਹੀ। ਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਆਏ ਸਨ ਤੇ ਨਾ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਚੌਕੀ ਮਾਨ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਉਹ ਖੱਜਲ ਖੁਆਰ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਜਾਣ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਫੌਜੀ ਕੰਨ ਫੜਾ ਕੇ ਬੈਠਕਾਂ ਕਢਵਾਉਂਦੇ। ਸਾਈਕਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਗਲਾਂ 'ਚ ਸਾਈਕਲ ਪੁਆ ਕੇ ਗੇੜੇ ਕਢਵਾਏ ਜਾਂਦੇ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਪੱਠੇ ਲਿਆਉਣੇ ਔਖੇ ਹੋ ਗਏ। ਇਹੋ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਉਡੀ ਗਈਆਂ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ ਐ ਤੇ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਐਨੇ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਫਿਰ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਬੀ. ਬੀ. ਸੀ. ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਕਿ ਫੌਜ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤੈ।

ਸਾਨੂੰ ਚੌਕੀ ਮਾਨ ਘਿਰਿਆਂ ਨੂੰ 4 ਤਾਰੀਖ ਵੀ ਲੰਘ ਗਈ ਤੇ 5 ਵੀ ਲੰਘ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਰੇਡੀਓ ਨਾਲ ਕੰਨ ਲਾ ਕੇ ਬੀ. ਬੀ. ਸੀ. ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸੁਣਦੇ। ਖ਼ਬਰਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਟੈਂਕ ਚਾੜ੍ਹੇ ਗਏ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਢਾਹ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ! ਅਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਛਲਣੀ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਕਈ ਵਾਹੋ ਦਾਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਤੁਰੇ। 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਪੈਦਲ ਹੀ ਚੌਕੀਮਾਨ ਤੋਂ ਸੋਹੀਆਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਏ। ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਟਾਵਾਂ ਟੱਲਾ ਬੰਦਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁੰਨਸਾਨ ਸੀ।

ਸੋਹੀਆਂ, ਗਗੜਾ ਤੇ ਕੋਠੇ ਲੰਘ ਕੇ ਜਗਰਾਓਂ ਤੋਂ ਰਾਏਕੋਟ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਲੰਘਣੀ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਵੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਸਾ ਪਾਸਾ ਵੇਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਾਇੰਸ ਕਾਲਜ ਕੋਲੋਂ ਸੜਕ ਪਾਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਡੱਲੇ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲਿੰਕ ਸੜਕ ਉਤੇ ਜਾ ਚੜ੍ਹੇ। ਭਰਾ ਉਥੋਂ ਚਕਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਸੂਏ ਪੈ ਕੇ ਢੁੱਡੀਕੇ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਅਗਾਂਹ ਸੂਏ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਗੱਡੀ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਰੁਕਿਆ ਤੇ ਵੱਡੇ ਕੋਕਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਸਮਝਿਆ। ਕੋਕੀਂ ਢੁੱਡੀਕੇ ਕਾਲਜ ਦਾ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੋਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੂਹੜਚੱਕ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂਸਰ ਕੋਕਿਆਂ ਵੱਲ ਫਾਇਰਿੰਗ ਹੋਈ। ਜੇ ਮੈਂ ਵੱਡੇ ਕੋਕਿਆਂ ਵੱਲ ਨਾ ਮੁੜਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫਾਇਰਿੰਗ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਥੇ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਹ ਉਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਮੂਹਰੇ ਬੋਤੇ ਤੋਂ ਡਿੱਗਣੋਂ ਬਚਿਆ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਓਧਰਲੇ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਪਿਆ। ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਬਚਪਨ ਦਾ ਬਚਿਆ ਓਦਣ ਵੀ ਬਚ ਗਿਆ!

ਰਾਤ ਢੁੱਡੀਕੇ ਕੱਟ ਕੇ ਮੈਂ ਚਕਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਾਡਾ ਘਰ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਾਜਰੇ ਉਠਿਆ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਘਰ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖਾਲੀ ਪਈ ਥਾਂ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਮੋਰਚੇ ਮੱਲੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਪਾਣੀ ਜਾਂਦਾ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਦਿਨ ਦਾ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਫੌਜ ਈ ਫੌਜ ਸੀ। ਏਨੀ ਫੌਜ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਜੰਗਾਂ ਸਮੇਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖੀ। ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਟਰੱਕਾਂ ਦੇ ਟਰੱਕ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਆਣ ਵੜੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਥੇ ਕੋਈ ਖਾੜਕੂ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮੈਂ ਅਜੇ ਚਕਰ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਵੱਡੇ ਤੜਕੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਪਈ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲੇ। ਬਾਹਰ ਫੌਜ ਨੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਐ। ਫਿਰ ਚਾਨਣ ਦੇ ਗੋਲੇ ਛੱਡੇ ਗਏ। ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕੇ ਲਸੰਸੀਏ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਇਕਨਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਗੱਡੀਆਂ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਜਗਰਾਓਂ ਲੈ ਗਏ। ਕਈਆਂ ਦੀ ਕੁੱਟ ਮਾਰ ਵੀ ਹੋਈ। ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਜੱਗੋਂ ਤੇਰ੍ਹਵੀਂ ਕਾਹਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ? ਵਿਚੇ ਪੰਚ ਸਨ ਵਿਚੇ ਸਰਪੰਚ। ਭਲੇ ਬੰਦੇ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹੀ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਰੋਹ ਉਠ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਾਂ ਤਾਂ ਸਹੀ ਪਈ ਇਹ ਹਨ੍ਹੇਰਗਰਦੀ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਓਂ? ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲਈ ਅਹੁਲਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਘਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਰੋਕੀ ਰੱਖਿਆ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਸੀ ਮੇਰਾ ਗਰਮ ਖੂਨ ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਲੈ ਬਹਿੰਦਾ!

ਮੇਰੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ 1947 'ਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਲੱਖਾਂ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਫਿਰ 1984 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਮਰਾਈ ਹੋਈ। ਦੋਸ਼ੀ ਘੱਟ ਮਰੇ, ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਵੱਧ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਹਾਲਾਤ ਹੁਣ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ, ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਦੌਰ ਫਿਰ ਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇ! ਡੱਬੂਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਕੰਧ 'ਤੇ ਜਾ ਬਹਿਣਾ ਹੈ। ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜਨਾ ਬੇਦੋਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਚਦੇ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਨਾ ਹੀ ਬਚ ਸਕਣ!

ਔਖਾ ਪੈਂਡਾ

ਉਨੀ ਸੌ ਸੰਤਾਲੀ ਤੋਂ ਚੌਰਾਸੀ, ਆਰ ਡੀ ਐਕਸ, ਏ ਕੇ ਸੰਤਾਲੀ ਤੱਕ।
ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਰੱਜੇ ਢਿੱਡ ਤੋਂ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਦੇ ਪੇਟ ਖਾਲੀ ਤੱਕ।
ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਹਰਿਆਲੀ, ਵਪਾਰੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਤੋਂ ਜੱਟ ਦੀ ਕੰਗਾਲੀ ਤੱਕ।
ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀਆਂ, ਜਥੇਦਾਰਾਂ, ਨਕਲੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੱਕ।
ਸੰਦਲ, ਸਫੈਦੇ, ਬਾਗਾਂ ਤੋਂ ਸੁੱਕੀ ਕਿੱਕਰਾਂ-ਟਾਹਲੀਆਂ ਤੱਕ।
ਗਿੱਲਾਂ, ਗਰੇਵਾਲਾਂ, ਸੈਣੀਆਂ, ਸੰਧੂਆਂ ਤੋਂ ਅਬਦਾਲੀ ਤੱਕ।
ਮਾਂਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ, ਪਤਨੀਆਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਕੁੱਖ ਖਾਲੀ ਤੱਕ।
ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ, ਨਰਮ ਦਲ ਤੋਂ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀ ਤੱਕ।
ਤਾਜ ਦੀ ਕੌਫੀ ਤੋਂ ਢਾਬੇ ਦੀ ਚਾਹ-ਪਿਆਲੀ ਤੱਕ।
ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਬਣੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਕਾਲੀ ਤੱਕ।
ਪੈਂਡਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਸੀ, ਪੈਂਡਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ।...

ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਜਮਰੌਦ, ਦਿੱਲੀ, ਲਾਹੌਰ, ਪਿਸ਼ੌਰ ਤੱਕ।
ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਲਾਹੌਰ ਤੱਕ।
ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਕੰਵਰ ਨੌਨਿਹਾਲ, ਦਲੀਪ 'ਕਮਜ਼ੋਰ' ਤੱਕ।
ਮੁਗਲਾਂ, ਗੋਰਿਆਂ, ਕਾਲੇ-ਭੂਰੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਦੌਰ ਤੱਕ।
ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਲਿਫਾਫੇ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਚੋਰ ਤੱਕ।
ਜ਼ੈਲੇ-ਦਰਬਾਰੇ, ਬਾਦਲ-ਟੋਹੜੇ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ-ਸੁਖਬੀਰ ਦੇ ਖੋਰ ਤੱਕ।
ਸੈਕਸੀ ਬਾਣੀਏ ਗਾਂਧੀ, ਗੱਦਾਰ ਨਹਿਰੂ ਤੋਂ ਸੋਨੀਆ-ਰਾਹੁਲ ਬੋਰ ਤੱਕ।
ਸੁਭਾਸ਼ ਬੋਸ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਸਰਵਪੱਲੀ, ਸਾਸਤਰੀ, ਪ੍ਰਣਬ, ਨਹਿਰੂ ਮੋਰ ਤੱਕ।
ਰੰਗਲੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਨਸ਼ਈ ਕਰਜਈ, ਆਤਮ ਹੱਤਿਆਈ ਮਾਤਮੀ ਸ਼ੋਰ ਤੱਕ।
ਕੁੜਤੇ ਚਾਦਰੇ, ਪਜਾਮੇ, ਕਮੀਜ-ਸਲਵਾਰ ਲੂੰਗੀ ਤੋਂ ਜੀਨ ਤੇ ਵਲੈਤੀ ਤੋਰ ਤੱਕ।
ਪੈਂਡਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਸੀ, ਪੈਂਡਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ।...

ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਚਿਣਨ ਤੋਂ ਚਰਖੜੀਆਂ 'ਤੇ ਚੀਰਦੇ ਆਰੇ ਤੱਕ,
ਗਿਣੇ-ਮਿਥੇ ਬਲੈਕ ਥੰਡਰ ਤੋਂ ਸਾਕੇ ਨੀਲੇ ਤਾਰੇ ਤੱਕ।
ਪਹਿਲੇ, ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਤੀਜੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੱਕ।
ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਦੇ ਲਾਰੇ ਤੱਕ।
ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੁਫਾਨ ਰਾਜੋਆਣਾ, ਭੁੱਲਰ, ਜਗਤਾਰ ਤੋਂ ਤਾਰੇ-ਹਵਾਰੇ ਤੱਕ।
ਹਿੰਦੂ-ਹਿੰਦੀ-ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਤੱਕ।
ਆਸ਼ਾ-ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਗੁੱਸੇ-ਰੋਹ ਦੇ ਉਬਾਲਦੇ ਪਾਰੇ ਤੱਕ।
ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਹਿਮਾਚਲ, ਹਰਿਆਣਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬ ਬਟਵਾਰੇ ਤੱਕ।
ਦੁੱਧ, ਦਹੀਂ, ਲੱਸੀ, ਮੱਖਣ, ਕਾਂਜੀ ਤੋਂ ਚਾਹ, ਦਾਰੂ ਤੇ ਖਾਰੇ ਤੱਕ।
ਪੈਂਡਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਸੀ, ਪੈਂਡਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ।...

ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ, ਫਾਂਸੀਆਂ, ਕੈਦਾਂ ਤੋਂ ਗਲਾਂ 'ਚ ਸੜਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੱਕ।
ਚਿੱਟੇ, ਨੀਲੇ, ਭਗਵਿਆਂ, ਕਾਲਿਆਂ-ਗੋਰਿਆਂ ਅੜਵਾਇਰਾਂ ਤੱਕ।
ਬੈਂਤਾਂ, ਕੋੜਿਆਂ, ਕਰੰਟਾਂ ਤੋਂ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਫਾਇਰਾਂ ਤੱਕ।
ਕੁਝ ਕੁ ਅਣਖੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਕਾਇਰਾਂ ਤੱਕ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੋਂ ਪੋਸਤ, ਅਫੀਮ, ਕੋਕੀਨ, ਟੀਕੇ, ਸਲਫਾਸ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਤੱਕ।
ਭਾਖੜਾ ਦੇ ਨੀਲੇ ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਤੋਂ ਖੂਨੀ-ਜ਼ਹਿਰੀ ਨਹਿਰਾਂ ਤੱਕ।
ਹਰੇ ਖੇਤਾਂ ਤੋਂ ਉਜੜੇ-ਮੱਚਦੇ, ਟਿੱਬੇ ਸਹਿਰਿਆਂ ਤੱਕ।
ਭਾਰਤ ਛੱਡੋ, ਜੈ ਹਿੰਦ, ਮਰਨ ਵਰਤ, ਗਦਰ ਤੋਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰਾਂ ਤੱਕ।
ਆਜ਼ਾਦੀ, ਤੋਰਾ-ਫੇਰਾ, ਅਵਾਰਾਗਰਦੀ ਤੋਂ ਲੁਕਵੀਆਂ ਠਹਿਰਾਂ ਤੱਕ।
ਹੁਸਨ, ਇਸ਼ਕ, ਜਾਮ ਸੁਰਾਹੀ, ਸਾਕੀ ਰੋਮਾਂਸ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਤੱਕ।
ਪੇਂਡੂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਯੂ ਕੇ, ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੱਕ।
ਪੈਂਡਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਸੀ, ਪੈਂਡਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ।...

ਜੁਗਰਾਜ ਗਿੱਲ, ਸ਼ਾਰਲਟ, ਫੋਨ: 704-257-6693

ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ਧ੍ਰੋਹੀ ਦਿਲ-3

ਅੱਜ ਦੇ ਵਕਤ ਦਾ ਅਮੁੱਕ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ

ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ

ਤਰਜਮਾ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਹਿੰਦੂਤਵ-ਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ

ਅਨਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਲਿਖਾਰੀ ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੰਮੇ ਲੇਖ 'ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ਧ੍ਰੋਹੀ ਦਿਲ' ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਪੀਪਨੀ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਾਰੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਦਾਰ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਥਾਪਤੀ ਨੂੰ ਇੰਜ ਹੀ ਲਲਕਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਵਰਤਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕਹਿਰ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾਈ ਅਤੇ ਸੂਖਮ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਅਸਲ ਸਮੱਸਿਆ ਉਤੇ ਉਂਗਲ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਜਾਗਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਲੇਖ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਮਾਰਕਾ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਫਰੋਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੂਜੀ ਕਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਇਸ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਸਨ ਅਤੇ ਐਤਕੀਂ ਇਸ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਪਈ ਵੰਗਾਰ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ, ਕੁਝ ਅਸਾਧਾਰਨ ਵਾਪਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਸਦਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤਕ ਸੁੰਗੇੜ ਲਿਆ ਸੀ, ਨਵੀਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਔਖ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ। ਦਾਦਰੀ (ਯੂ.ਪੀ.) ਵਿਚ ਅਖ਼ਲਾਕ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਕਲਬੁਰਗੀ, ਪਾਨਸਰੇ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਤੇ ਲੇਖਕ ਨਰਿੰਦਰ ਡਭੋਲਕਰ ਜਿਸ ਨੂੰ 2013 ਵਿਚ ਪੁਣੇ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਖਿਲਾਫ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਨਾਮ-ਸਨਮਾਨ ਮੋੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਇਨਾਮ-ਸਨਮਾਨ ਵਾਪਸੀ ਮੁਹਿੰਮ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਅਣਵਿਉਂਤਿਆ, ਆਪਮੁਹਾਰਾ ਅਤੇ ਡੂੰਘਾ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕੇਤ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਧੜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਅਤੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਵਿਰੋਧ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਨੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਓਹਲੇ ਵਿਚੋਂ ਆ ਟਪਕੀ ਸਿਆਸਤ ਸੀ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੇ ਐਵਾਰਡ ਵਾਪਸੀ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ। ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਇਹ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਮੁਹਾਰੀ ਸੀ, ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਹਿ ਕੇ ਗੁੱਠੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਭੜਕ ਉਠੀ। ਫਿਰ ਨਵੰਬਰ 2015 ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਆਪਕ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਬਿਹਾਰ ਅੰਦਰ ਦੋ ਘਾਗ, ਪੁਰਾਣੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਹੱਥੋਂ। ਲਾਲੂ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਦਲੇਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ, 1990 ਵਿਚ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦਿਖਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਰੱਥ ਯਾਤਰਾ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਅਡਵਾਨੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਬਿਹਾਰ ਚੋਣ ਹਾਰਨਾ ਮੋਦੀ ਲਈ ਜ਼ਾਤੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਥੇ ਹਫ਼ਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਸੀ।

ਇਕ ਐਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋ ਥੋਕ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਟਰੌਲ (ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ) ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਇਕ ਵੀ ਅਸਲੀ ਚਿੰਤਕ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਨਮੋਸ਼ੀ ਭਰੀ ਪਛਾੜ ਨੇ ਬੌਧਿਕ ਸਰਗਰਮੀ ਪ੍ਰਤੀ ਇਸ ਦੀ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਅ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਹਰਗਿਜ਼ ਮਹਿਜ਼ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਅਜੋਕੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਕੁਚਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤਾਂ ਖ਼ੁਦ ਸੋਚ/ਬੁੱਧੀ ਸੀ। ਇਹ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਮੂਹਿਕ ਬੁੱਧੀ (ਆਈ.ਕਿਊ.) ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਬਿਹਤਰੀਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਗੜਬੜ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਕੇਤ ਉਦੋਂ ਆਏ, ਜਦੋਂ ਮਈ 2015 ਵਿਚ ਚੇਨਈ ਦੇ ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਨੇ ਅੰਬੇਡਕਰ-ਪੇਰੀਅਰ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ (ਏ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ.) ਨਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ 'ਮਾਨਤਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ'। ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦਲਿਤ ਅੰਬੇਡਕਰਵਾਦੀ ਹਨ ਜੋ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟੀਕਰਨ ਤੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੇ ਵੀ ਤਿੱਖੇ ਆਲੋਚਕ ਹਨ। ਏ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੇ ਇਸ ਉਪਰ 'ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣ' ਲਈ ਅਤੇ 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ' ਵਿਰੁੱਧ ਨਫ਼ਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ 'ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਣ' ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ। ਦੋ ਕੁ ਦਰਜਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਾਲੀ ਨਿੱਕੀ ਜਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਐਸਾ ਖ਼ਤਰਾ ਕਿਉਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ? ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਤ, ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਰਮਿਆਨ ਸਬੰਧ ਜੋੜ ਕੇ, ਏ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਇਕ ਮਨਾਹੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਖੇਤਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੱਖਣੀ ਅਫ਼ਰੀਕੀ ਰੰਗਭੇਦ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਕੁਨ ਸਟੀਵ ਬਾਈਕੋ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦਾ ਆਗੂ ਮਾਰਟਿਨ ਲੂਥਰ ਕਿੰਗ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਤਾਰਿਆ ਸੀ। ਮਾਨਤਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ, ਤੇ ਇਹ ਫੌਰਨ ਮਨਸੂਖ਼ ਕਰਨੇ ਪੈ ਗਏ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਏ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ ਨੂੰ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਅਗਲਾ ਟਕਰਾਅ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਿਲਮ ਸਕੂਲ, ਫਿਲਮ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਐਫ.ਟੀ.ਆਈ.ਆਈ.) ਪੁਣੇ ਵਿਖੇ ਆਇਆ ਜਿਥੇ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਲੰਗੋਟੀਏ ਯਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਗਵਰਨਿੰਗ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਉਘੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ' ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਤਕ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿੰਗ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ (ਏ.ਬੀ.ਵੀ.ਪੀ.) ਦਾ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਇਕ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 'ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ: ਬੇਜੋੜ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਕਥਾ' ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਗਜੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਯੋਗਤਾ ਪੱਤਰ ਮਹਾਭਾਰਤ ਦੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਰੂਪਾਂਤਰ ਵਿਚ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸੀ (ਐਕਟਿੰਗ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਕੀ ਕਰੀਅਰ ਬਾਬਤ ਜਿੰਨਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ, ਉਨਾ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਹੈ)।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗਦਿਆਂ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਾਬਲੀਅਤ ਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਥੋਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਡਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਗਵਰਨਿੰਗ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਘੁਸੇੜ ਕੇ, ਸਰਕਾਰ ਐਫ.ਟੀ.ਆਈ.ਆਈ. ਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਧਨਾਢਾਂ ਤੇ ਸਾਧਨ-ਸੰਪਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ 'ਚ ਚਾਲ ਖੇਡ ਰਹੀ ਸੀ।

ਹੜਤਾਲ 140 ਦਿਨ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉਪਰ ਕੈਂਪਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵਲੋਂ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਪਰ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ, ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਗਰੁੱਪਾਂ, ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਥੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛੇ ਹਟਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਓੜਕ ਹੜਤਾਲ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਗਈ, ਪਰ ਬੇਚੈਨੀ ਹੋਰ ਵਡੇਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਾ ਫੈਲੀ।

ਅਸੀਂ ਐਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਰੋਹਿਤ ਵੇਮੂਲਾ ਵਰਗੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਰ੍ਹਾਂ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਛੂਤ ਵਾਂਗ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਚਿਰਾਗ਼ ਬੁਝਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਬੁਝਾ ਲਿਆ। ਰੋਹਿਤ ਦਲਿਤ ਸੀ, ਅੰਬੇਡਕਰਵਾਦੀ, ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ (ਜਿਸ ਦਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਤੋਂ ਮੋਹ-ਭੰਗ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ), ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨ ਸੀ; ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਲ ਪਛਾਣਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਨਿਆਰੇ ਦੁੱਖਾਂ-ਸੁੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਨਿਆਰਾ ਮਨੁੱਖ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਾਂਗੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰ ਖਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਆਖ਼ਰੀ ਗ਼ਮ ਕੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ।

ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਦਲਿਤ ਸਿਆਸਤ ਕਰ ਕੇ। ਕੈਂਪਸ ਉਪਰ ਸਰਗਰਮ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ, ਅੰਬੇਡਕਰ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਏ.ਐਸ.ਏ.) ਹੈ। ਚੇਨਈ ਦੀ ਏ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਵਾਂਗ ਬਤੌਰ ਅੰਬੇਡਕਰਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ, ਏ.ਐਸ.ਏ. ਕੁਝ ਡੂੰਘੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਰਹੀ ਸੀ। ਜ਼ਾਹਰਾ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ, ਕੈਂਪਸ ਉਪਰ ਇਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਏ.ਬੀ.ਵੀ.ਪੀ. ਸੀ ਜੋ ਲਗਭਗ ਹਰ ਕੈਂਪਸ ਉਪਰ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਭੜਕਾਊ ਏਜੰਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਭਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਏ.ਐਸ.ਏ. ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਦੇ 1993 ਦੇ ਲੜੀਵਾਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਤਾਂ ਏ.ਬੀ.ਵੀ.ਪੀ. ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ 'ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਰੋਧੀ' ਹੋਣ ਦਾ ਠੱਪਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। 'ਮੁਜ਼ੱਫ਼ਰਨਗਰ ਬਾਕੀ ਹੈ' ਫ਼ਿਲਮ ਜੋ ਏ.ਐਸ.ਏ. ਨੇ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ, ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੋਵਾਂ ਧੜਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਿੱਧਾ ਟਕਰਾਅ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੰਜ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਸਾਰੇ ਦਲਿਤ ਤੇ ਸਾਰੇ ਏ.ਐਸ.ਏ. ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਹੋਸਟਲ ਛੱਡ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਲੀਮ ਦਿਵਾਉਣ ਖ਼ਾਤਰ ਪਾਈ-ਪਾਈ ਜੋੜ ਕੇ ਇਥੋਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਸੀ। ਮੱਧਵਰਗੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ, ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਤਸੱਵਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਐਨੀ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲ ਕੇ ਪਾਲੀ ਉਮੀਦ ਨੂੰ ਐਨੀ ਪੱਥਰਦਿਲੀ ਨਾਲ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਇਨੇ ਕੀ ਹਨ!

ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਸਕਾਲਰ ਰੋਹਿਤ ਵੇਮੂਲਾ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਪੰਜ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ। ਉਹ ਇਕੱਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਗ਼ਰੀਬ ਮਾਂ ਦਾ ਬੇਟਾ ਸੀ, ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਜੀਫ਼ੇ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਉਸ ਦੀ ਇਮਦਾਦ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਕੇ 17 ਜਨਵਰੀ 2006 ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਫਾਹਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਉਹ ਐਸਾ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤੇ ਟੁੰਬਵਾਂ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਛੱਡ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਏ ਰੋਹ ਦੇ ਬਾਰੂਦ ਨੂੰ ਚੁਆਤੀ ਲਾ ਦਿਤੀ। ਰੋਹਿਤ ਨੇ ਲਿਖਿਆ:

'ਮੈਂ ਲੇਖਕ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਾਰਲ ਸਗਾਨ ਵਾਂਗ ਵਿਗਿਆਨ 'ਤੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਪਰ ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸੀ, ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ, ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ। ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਿਆ ਕਿ ਲੋਕ ਕਦੋਂ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਪਿਆਰ ਬਨਾਉਟੀ ਹੈ।

ਸਾਡੀਆਂ ਮੰਨਤਾਂ ਝੂਠੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਮੌਲਿਕਤਾਵਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ। ਬੱਸ ਨਕਲੀ ਕਲਾ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਕਰੀਏ ਤੇ ਦੁਖੀ ਨਾ ਹੋਈਏ। ਆਦਮੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਸ ਦੀ ਤਤਕਾਲੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵੋਟ ਤਕ, ਆਦਮੀ ਅੰਕੜਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਵਸਤੂ, ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਦਿਮਾਗ਼ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਜਿਹੜੀ ਸਟਾਰਡਸਟ ਤੋਂ ਬਣੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਖ਼ਰੀ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ ਜੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਾ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗ਼ਲਤ ਹੋਵਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ, ਪ੍ਰੇਮ, ਦਰਦ, ਜੀਵਨ ਤੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ। ...ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਭਿਆਨਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਇਕੱਲੇਪਣ ਤੋਂ ਕਦੇ ਉਭਰ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ, ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।'

ਜ਼ਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ! ਅਸੀਂ ਐਸੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਰੋਹਿਤ ਵੇਮੂਲਾ ਵਰਗੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਰ੍ਹਾਂ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਛੂਤ ਵਾਂਗ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਚਿਰਾਗ਼ ਬੁਝਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਬੁਝਾ ਲਿਆ। ਰੋਹਿਤ ਦਲਿਤ ਸੀ, ਅੰਬੇਡਕਰਵਾਦੀ, ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ (ਜਿਸ ਦਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਤੋਂ ਮੋਹ-ਭੰਗ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ), ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨ ਸੀ; ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਲ ਪਛਾਣਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਨਿਆਰੇ ਦੁੱਖਾਂ-ਸੁੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਨਿਆਰਾ ਮਨੁੱਖ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਾਂਗੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰ ਖਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਆਖ਼ਰੀ ਗ਼ਮ ਕੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ।

ਰੋਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਸੀ ਜੋ ਹਰ ਸਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਕਥਾ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਲੱਗੀ; ਜੋ ਜਾਤਪਾਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਮਧਯੁਗੀ ਖ਼ੌਫ਼ ਤੇ ਉਸ ਭੇਦਭਾਵ, ਵਿਤਕਰੇ ਤੇ ਅਨਿਆਂ ਕਾਰਨ ਸਦਮੇ ਵਿਚ ਸਨ; ਜੋ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੈਂਪਸਾਂ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੈਡੀਕਲ ਤੇ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜਾਂ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਹੋਸਟਲਾਂ, ਕੈਨਟੀਨਾਂ ਅਤੇ ਲੈਕਚਰ ਰੂਮਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧੇ ਦਲਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੈਟਰਿਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਕੂਲ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਲਿਤ ਵਸੋਂ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ 3 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਗਰੈਜੂਏਟ ਹੈ)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੋਹਿਤ ਵੇਮੂਲਾ ਦੀ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਕਤਲ ਵਜੋਂ ਲਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ... ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹ ਕੇ, ਉਸ ਜਾਤੀ ਵਿਵਸਥਾ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਤੇ ਰੋਹ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਆਧੁਨਿਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਰੋਹਿਤ ਵੇਮੂਲਾ ਦੀ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰੋਹ ਏਨਾ ਹਾਸ਼ੀਆਗ੍ਰਸਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ, ਰੈਡੀਕਲ ਸਿਆਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਲਈ ਬਾਗ਼ੀ ਹੋਣ ਦਾ ਪਲ ਸੀ, ਤੇ ਹੈ। ਅੰਬੇਡਕਰਵਾਦੀ, ਅੰਬੇਡਕਰਵਾਦੀ-ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਅਤੇ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਮਿਲ ਕੇ ਮਾਰਚ ਕਰਦੇ ਦਿਸੇ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਹੋ ਕੇ, ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਜੁੱਟ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਠੁੱਸ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਲ ਚੱਲੀ। ਇਸ ਦਾ ਕਹਿਰਵਾਨ ਹੁੰਗਾਰਾ, ਕਿ ਰੋਹਿਤ ਵੇਮੂਲਾ ਦਲਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪੁੱਠਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਖਲਬਲੀ ਵਰਗੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ।

ਧਿਆਨ ਭਟਕਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਕਟ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਦਰਕਾਰ ਸੀ। ਸ਼ਿਸ਼ਤ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ ਗਈ। ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟਿੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਜਵਾਹਰਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜੋ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ 'ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਦੇ ਗੜ੍ਹ' ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ ਰਸਾਲੇ 'ਪਾਂਚਜੰਨਿਆ' ਦੇ ਨਵੰਬਰ 2015 ਅੰਕ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਫ਼ੇ ਉਪਰ ਕੇਂਦਰਤ ਕੀਤੀ ਕਹਾਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਨੂੰ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦਾ ਅੱਡਾ ਦੱਸਿਆ, 'ਵੱਡਾ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਰੋਧੀ ਗੁੱਟ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਕਰਨਾ ਹੈ।'

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਨਕਸਲੀ, ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਚਿਰੋਕਣਾ ਮਸਲਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਇਸ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਮਤ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੰਬਰ ਤਿੰਨ; ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਜ਼ਾਹਿਰ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ, ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਣਤਰ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ। ਸਹੂਲਤ ਵਿਹੂਣੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ- ਦਲਿਤ, ਆਦਿਵਾਸੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਉਪ-ਜਾਤਾਂ ਜੋ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (ਓ.ਬੀ.ਸੀ.) ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਮੋਕਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਹੁਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਨੇ ਕੈਂਪਸ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਤਿੱਖੇ ਰੂਪ 'ਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਕੈਂਪਸ ਉਪਰ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਜੋ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀਆਂ ਉਭਰ ਰਹੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ। ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅੰਬੇਡਕਰ, ਆਦਿਵਾਸੀ ਨਾਇਕ ਬਿਰਸਾ ਮੁੰਡਾ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲਈ ਤੇ 1900 ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਤੇ ਰੈਡੀਕਲ ਚਿੰਤਕ ਤੇ ਸੁਧਾਰਕ ਜੋਤੀਰਾਓ ਫੂਲੇ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹਨ। ਫੂਲੇ ਨੇ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ, ਆਪਣੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਿਤਾਬ 'ਗੁਲਾਮਗਿਰੀ' ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਜੋ 1873 'ਚ ਛਪੀ। ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ, ਫੂਲੇ ਹਿੰਦੂ ਮਿੱਥਾਂ ਦੀ ਢਾਹ-ਭੰਨ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਸੱਚੀ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਹੈ, ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਮੂਲ, ਦ੍ਰਾਵਿੜ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਉਪਰ ਆਰੀਅਨ ਜਿੱਤ ਦੀ ਸੋਚ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਫੂਲੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ- ਕਿਵੇਂ ਦ੍ਰਾਵਿੜਾਂ ਨੂੰ ਦੈਂਤ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਅਸੁਰਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਦਕਿ ਜੇਤੂ ਆਰੀਅਨਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਗਾਈ ਗਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ, ਉਹ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਨੂੰ ਬਸਤੀਆਨਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੜਦਾ ਹੈ।

2012 ਵਿਚ ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਅਤੇ ਓ.ਬੀ.ਸੀ. ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਉਹ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿਹਾੜਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦਾ ਕਲਪਿਤ ਅੱਧਾ ਮਾਨਵੀ, ਅੱਧਾ ਦਾਨਵੀ ਵਜੂਦ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਚਿੱਤ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਜਿੱਤ ਦੇ ਹਰ ਸਾਲ ਦੁਰਗਾ ਪੂਜਾ ਦੌਰਾਨ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰਅਸਲ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦ੍ਰਾਵਿੜ ਰਾਜਾ ਸੀ ਜੋ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਅਸੁਰ, ਸੰਥਾਲ, ਗੌਂਡ ਤੇ ਭੀਲ, ਤੇ ਹੋਰ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਸੀ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਜਸ਼ਨ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੋਗ ਮਨਾਉਣਗੇ। ਇਕ ਹੋਰ ਟੋਲਾ ਜੋ 'ਨਵ-ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ' ਕਹਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਨੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿਹਾੜੇ ਉਪਰ 'ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਲੰਗਰ ਦਾ ਤਿਓਹਾਰ' ਮਨਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਉਪਰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗਊ ਤੇ ਸੂਰ ਦਾ ਮਾਸ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਇਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਦੱਬੀਆਂ-ਕੁਚਲੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਭੋਜਨ ਹਨ।

ਓ.ਬੀ.ਸੀ. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਵਸੋਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹਨ, ਤੇ ਹਰ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਇਸੇ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ 2014 ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੀਹ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਓ.ਬੀ.ਸੀ. ਹੈ (ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ 'ਮੋਦੀ' ਨੂੰ ਬਾਣੀਆ ਉਪਨਾਮ ਸਮਝਦੇ ਹਨ)। ਭਾਰੂ ਜਾਤਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਓ.ਬੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਪਾੜਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦਲਿਤਾਂ ਵਿਰੁਧ ਆਪਣੇ ਪਿੱਠੂਆਂ ਵਜੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ (ਜਿਵੇਂ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ, ਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦਲਿਤਾਂ ਵਿਰੁਧ ਭਾੜੇ ਦੇ ਟੱਟੂਆਂ ਵਜੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇ 2008 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਧਮਾਲ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ)। ਓ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ-ਵਿਛੋੜਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਚੌਕਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਗਈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ (ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ) ਤੇ ਬਿਰਸਾ ਮੁੰਡਾ, ਅੰਬੇਡਕਰ ਅਤੇ ਫੂਲੇ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਆਰਜ਼ੀ ਗੱਲਬਾਤਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦਾ ਟੇਢਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਹ ਹਰ ਢਿੱਲਾ ਹਿੱਸਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਹਕੀਕੀ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੇ ਬੁਝ ਲਿਆ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ, ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਾ ਗਿਆ, ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਲਈ ਬੌਧਿਕ ਤੇ ਹੋਂਦ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇਤਹਾਦ ਮੋੜਵੀਂ ਲਾਮਬੰਦੀ ਦੀ, ਹਿੰਦੂਤਵ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਲਟੀ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਤਾਂ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਤਸੱਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਪਰੋਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਪਰੋਂ ਸੰਚਾਲਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੇਠੋਂ ਉਸਰਦਾ ਹੈ- ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਥਾਂ ਦਲਿਤ-ਬਹੁਜਨਵਾਦ। ਤਾਕਤਵਰ, ਸਮਕਾਲੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਨਿਆਰੇ ਸਮਾਜੀ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲੀ ਲਹਿਰ ਜਿਸ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਤਾਰਾ-ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਅੰਬੇਡਕਰ, ਜੋਤੀਰਾਓ ਫੂਲੇ, ਸਵਿਤਰੀਬਾਈ ਫੂਲੇ, ਪੇਰੀਆਰ, ਅਯਾਨਕਾਲੀ, ਬਿਰਸਾ ਮੁੰਡਾ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਲੈਨਿਨ ਵਰਗੇ ਤਾਰੇ ਹਨ। ਇਕ ਲਹਿਰ ਜੋ ਮਰਦ-ਸੱਤਾ, ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜਾਤ ਰਹਿਤ, ਜਮਾਤ ਰਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਖ਼ਵਾਬ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਵੀ ਹੋਣਗੇ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਬੀਰ, ਤੁਕਾ ਰਾਮ, ਰਵੀਦਾਸ, ਪਾਸ਼, ਗ਼ਦਰ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਲ, (ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ) ਅਤੇ ਫ਼ੈਜ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ-ਦਲਿਤਾਂ-ਬਹੁਜਨਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਜਿਸ ਦੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਦਲਿਤ ਪੈਂਥਰ ਸਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1970ਵਿਆਂ ਵਿਚ 'ਦਲਿਤ' ਦਾ ਭਾਵ-ਅਰਥ ਲਿਆ 'ਸੂਚੀਦਰਜ ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਨਵ-ਬੋਧੀ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਲੋਕ, ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਕਿਸਾਨ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ'))।

ਫਿਰ 'ਪਾਂਚਜਨਿਆ' ਦੀ ਕਥਾ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਹਿ ਗਈ ਕਿ ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ.ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਸੀ ਜਿਥੇ 'ਹਿੰਦੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰਣ ਵਿਵਸਥਾ ਬਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਗ਼ਲਤ ਬਿਆਨੀ ਨਾਲ ਵਰਗਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜ ਅੰਗ ਹੈ'। ਇਹ ਦਰਅਸਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ 'ਖੇਰੂੰ-ਖੇਰੂੰ ਹੋਣਾ' ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਸੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦਾ ਖੇਰੂੰ-ਖੇਰੂੰ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਨਾਲ। ਜੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਰਸਮੀ ਸਿਆਸੀ ਇਤਹਾਦ ਉਪਰ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ; ਜਾਂ ਬੱਸ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਸਵਾਮੀਆਂ, ਸੂਫ਼ੀਆਂ, ਮੌਲਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਰੀਦ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਖ਼ਿਆਲ ਦਾ ਕੀ ਕਰੋਗੇ ਜੋ ਅਛੋਪਲੇ ਹੀ ਧੂੰਏਂ ਵਾਂਗ ਫੈਲਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸੋਮੇ ਤੋਂ ਬੁਝਾਉਣ ਦਾ ਟਿਲ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋ।

ਲੜਾਈ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਉਘੜਵੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਲੜਾਈ ਸੀ ਜੋ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਖ਼ਵਾਬ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸੰਸਥਾਕਰਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਸੰਵਾਦ ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਰੋਹਿਤ ਵੇਮੂਲਾ ਦੀ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਹਿਮ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਹਕੀਕੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ; ਤੇ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਤਾਰੀਕ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਂਦੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਸੀ।

(ਚਲਦਾ)

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਣਤਰ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ। ਸਹੂਲਤ ਵਿਹੂਣੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ- ਦਲਿਤ, ਆਦਿਵਾਸੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਉਪ-ਜਾਤਾਂ ਜੋ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (ਓ.ਬੀ.ਸੀ.) ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਮੋਕਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਹੁਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਨੇ ਕੈਂਪਸ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਤਿੱਖੇ ਰੂਪ 'ਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਕੈਂਪਸ ਉਪਰ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਜੋ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀਆਂ ਉਭਰ ਰਹੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ। ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅੰਬੇਡਕਰ, ਆਦਿਵਾਸੀ ਨਾਇਕ ਬਿਰਸਾ ਮੁੰਡਾ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲਈ ਤੇ 1900 ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਤੇ ਰੈਡੀਕਲ ਚਿੰਤਕ ਤੇ ਸੁਧਾਰਕ ਜੋਤੀਰਾਓ ਫੂਲੇ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹਨ। ਫੂਲੇ ਨੇ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ, ਆਪਣੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਿਤਾਬ 'ਗੁਲਾਮਗਿਰੀ' ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਜੋ 1873 'ਚ ਛਪੀ।

ਕਾਵਿ-ਜਗਤ

ਗਜ਼ਲ

ਗੀਤ ਮੇਰੇ ਜਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਣਗੇ।
ਕਈ ਤੂਫ਼ਾਨ ਜ਼ਲ ਜ਼ਲੇ ਉਸ ਦਿਨ ਆਉਣਗੇ।
ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਡਰਨਗੇ,
ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਫਿਰ ਉਹ ਕੁਝ ਸਮਝਾਣਗੇ।

ਸੱਚ ਦਾ ਬੁਰਕਾ ਪਾ ਕੇ ਝੂਠ ਨਾ ਫਿਰੇਗਾ,
ਚੋਰ ਉਚੱਕੇ ਧਰਮੀ ਨਾ ਬਣ ਪਾਣਗੇ।
ਕਫ਼ਨ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮੌਤ ਦੇ,
ਤਲੀਆਂ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਟਿਕਾਣਗੇ।

ਝੁੱਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਝੁੱਗੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ,
ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਹਰ ਥਾਂ ਲਾਣਗੇ।
ਫਿਰ ਨਾ ਕਦੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ ਜਾਏਗਾ,
ਫਿਰ ਕਦੀ ਨਾ ਅਫ਼ਸਰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਖਾਣਗੇ।

ਫਿਰ ਨਾ ਵੋਟਾਂ ਵਿਕਣਗੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ,
ਫਿਰ ਨਾ ਲੀਡਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕਾਣਗੇ।
ਬੇ-ਈਮਾਨ ਗੱਦਾਰ ਨਾ ਲੀਡਰ ਬਣਨਗੇ,
ਗੁਰਬਤ ਉਤੇ ਨੇਤਾ ਜ਼ੁਲਮ ਨਾ ਢਾਣਗੇ।

ਕੁੜੀ ਮਾਰ ਤੇ ਨੜੀ ਮਾਰ ਸਭ ਸਾਧ ਜੋ,
ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਹੁਣ ਕੁਰਲਾਣਗੇ।
ਬੀਬੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਲੇ ਨਾਗ ਜੋ,
ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ 'ਤੇ ਪਛਤਾਣਗੇ।

ਧੀਆਂ ਦੀ ਬੇ-ਕਦਰੀ ਫਿਰ ਨਾ ਹੋਏਗੀ,
ਫਿਰ ਨਾ ਸਹੁਰੇ ਨੂੰਹਾਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾਣਗੇ।
ਸਮਾਂ ਬਹਾਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹੈ,
ਲੋਕ ਨਾਲ 'ਸੁਰਜੀਤ' ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਣਗੇ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਤਲਵਾਰ

ਜਦ ਬੰਦੇ ਦੀ ਸੋਚ ਦਲੀਲੋਂ ਹਾਰੀ ਹੈ।
ਮੂਰਖਤਾ ਨਾਲ ਕੱਢੀ ਉਸ ਕਟਾਰੀ ਹੈ।
ਤਰਕ-ਸੂਝ ਜਦ ਉਸ ਦੇ ਵਸ 'ਚ ਆਈ ਨਾ,
'ਮਿੱਠਤ ਨੀਵੀਂ' ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਦੁਰਕਾਰੀ ਹੈ।
ਉਚਾ ਬੋਲਣ ਦੀ ਵੀ ਪੈਂਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ,
ਜੇਕਰ ਆਖੀ ਗੱਲ ਬਜਨ ਦੀ ਭਾਰੀ ਹੈ।
ਸੱਚ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਜਦੋਂ ਟਕਰਾਈ ਹੈ,
ਸੱਚ ਨੇ ਸਾਹਵੇਂ ਬਹਿ ਕੇ ਬਾਜੀ ਮਾਰੀ ਹੈ।
ਸ਼ਬਦ ਨਾਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਉਚਾ ਰੱਖਣ ਦੀ,
ਗਿਆਨ-ਯੁੱਗ ਨੇ ਨੀਤੀ ਸਦਾ ਨਕਾਰੀ ਹੈ।
ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਬਿਬੇਕ ਅਕਲ ਤੋਂ ਕੀ ਲੈਣਾ,
ਜਿਸ ਪੂਜਾ, ਹਵਨਾਂ ਨਾਲ ਜਿੰਦ ਗੁਜਾਰੀ ਹੈ।
ਜਿਸ ਦਾ ਪੱਲਾ ਸੱਚ ਵਿਚਾਰੋਂ ਖਾਲੀ ਹੈ,
ਬਿਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਉਸ ਦੀ ਹੀ ਹੰਕਾਰੀ ਹੈ।
ਸੱਚ ਝੂਠ ਦਾ ਜਦ ਵੀ ਪੰਗਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ,
ਝੂਠੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ਹਿ ਮਿਲਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਹੈ।
ਜੈਸਾ ਸੇਵੇ ਬੰਦਾ ਤੈਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ,
ਗੁਰੂਆਂ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਉਚਾਰੀ ਹੈ।
ਬਾਣੀ ਆਖੇ ਗਿਆਨ ਬਿਨਾ ਤੇ ਧਰਮ ਨਹੀਂ,
ਰੱਖੀ ਭਾਵੇਂ ਝੂਠ-ਤਸੱਲੀ ਭਾਰੀ ਹੈ।
ਬਾਹਰੋਂ ਭਾਵੇਂ ਲੱਖ ਅਡੰਬਰ ਕਰ ਦੇਖੋ,
ਅਮਲਾਂ ਬਾਝੋਂ ਹੁੰਦੀ ਸਦਾ ਖੁਆਰੀ ਹੈ।

-ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ
ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ

ਉਨੀ ਸੌ ਅੱਸੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਲਈ ਮੈਂ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ।
ਨਾ ਕੋਈ ਹਿੰਗ ਫਟਕੜੀ ਲੱਗੀ, ਨਾ ਏਨੀ ਕੋਈ ਐਗਰੇਵੇਸ਼ਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਲੱਭੀ, ਹਰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ,
ਤਾਂ ਕਿ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਲਈ, ਹੋਵੇ ਤਿਆਰ ਨਵੀਂ ਫ਼ਾਊਂਡੇਸ਼ਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਹਾਂ ਜੀਆਂ ਨੇ, ਡਿਸਕਸ ਕਰ ਸਾਰੀ ਸਿੱਚੂਏਸ਼ਨ,
ਕਿਸ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰਨਾ, ਸਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਕੈਲਕੂਲੇਸ਼ਨ।

ਕੁਝ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸ਼ਨਲ ਲਾਈਸੈਂਸਾਂ ਲਈ, ਕੀਤੇ ਪਾਸ ਐਗ਼ਜ਼ਾਮੀਨੇਸ਼ਨ,
ਪੂਰੀ ਪਲਾਨਿੰਗ ਪਿੱਛੋਂ ਆਖਿਰ, ਕੀਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ।

ਮੈਂ ਫ਼ਾਈਨੈਂਸਿੰਗ ਸਾਂਭ ਲਈ ਤੇ ਵਹੁਟੀ ਹੱਥ ਪਬਲਿਕ ਰੀਲੇਸ਼ਨ,
ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹੀ, ਕਰਦੀ ਰਹੇ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ।

ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ, ਰੱਖਿਆ ਸਿੱਧੂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ,
ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੁੱਲ ਲੈ ਲਿਆ, ਮੋਬਿਲ ਦਾ ਇਕ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ।

ਸੈਟ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਨੇ ਫਿਰ ਕੀਤਾ, ਐਂਜ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦਾ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ,
ਇਕ ਇਕ ਚੈਕ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਕੱਢੀਏ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਪੈਨਸੇਸ਼ਨ।

ਸਿੱਖੇ ਬਿਜਨੈਸ ਦੇ ਹੱਥ ਕੰਡੇ, ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਰੂਲ ਐਂਡ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ,
ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਅਫ਼ਸਰ ਨਾ ਆ ਕੇ, ਲਾ ਜਾਵੇ ਕੋਈ ਵਾਇਓਲੇਸ਼ਨ।

ਕੋਈ ਨੌਕਰ ਚੋਰੀ ਨਾ ਕਰ ਲਏ, ਰੱਖੀਏ ਪੂਰੀ ਔਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ,
ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਵਾਰੇ ਨਿਆਰੇ ਹੋ ਗਏ, ਐਸਾ ਸੀ ਸਾਡਾ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ।

ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੁਣ ਕਈ ਜੰਮ ਪਏ, ਸੁਣ ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ ਸੈਨਸੇਸ਼ਨ,
ਆਖਣ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੋ, ਜੇ ਰੱਖਣਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰੀਲੇਸ਼ਨ।

ਇਕ ਸੰਡੇ ਹਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੇ, ਟੈਂਪਲ ਦੀ ਜੋ ਕਾਂਗਰੀਗੇਸ਼ਨ,
ਦੇ ਗਈ ਮੰਦਿਰ ਆਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਨਵੀਟੇਸ਼ਨ।

ਮੈਂ ਵੀ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਬਿਲਡਿੰਗ ਫ਼ੰਡ ਲਈ ਡੋਨੇਸ਼ਨ,
ਪੈਸੇ ਚਾਰ ਕੀ ਆਏ ਉਸ ਤੋਂ, ਕਿੰਨੀ ਵਧਗੀ ਐਗਰੇਵੇਸ਼ਨ।

ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਐਸੇ ਫਸ ਗਏ, ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਮਿਲਦੀ ਰੀਲੈਕਸੇਸ਼ਨ,
ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਆ ਜਾ ਨਾ ਸਕੀਏ, ਨਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾ ਕੋਈ ਵੈਕੇਸ਼ਨ।

ਦੋਂਹ ਸਾਲੀਂ ਇਕ ਜੀ ਵਧ ਜਾਂਦਾ, ਏਹੋ ਸੀ ਬੱਸ ਰੈਕਰੀਏਸ਼ਨ,
ਵਹੁਟੀ ਵੀ ਹੁਣ ਰੁੱਸੀ ਰਹਿੰਦੀ, ਐਂਜ ਹੋਈ ਘਰ ਦੀ ਸਿਚੂਏਸ਼ਨ।

ਕਈ ਦਿਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਦੀ, ਖਤਮ ਹੋਈ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ,
ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਰਿਜ ਕੌਂਸਲਰ ਵਲੋਂ ਆਈ ਮੈਨੂੰ ਇੰਟੀਮੇਸ਼ਨ।

'ਡੂ. ਯੂ. ਵੈਲਯੂ ਮੋਰ ਮਨੀ,' ਜਾਂ ਅਪਨਾ 'ਮੈਰੀਟਲ ਰੀਲੇਸ਼ਨ?'
ਵਹੁਟੀ ਥੋਡੇ ਬੱਚੇ ਸਾਂਭੇ, ਨਾਲੇ ਸਾਂਭੇ ਮਿੰਨੀ ਸਟੇਸ਼ਨ।

ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਲਈ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਦੂਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਪਨਸੇਸ਼ਨ,
ਸੋਚਾਂ, ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਰੱਬਾ? ਕਿਸ ਦਾ ਸੀ ਇਹ ਮੋਟੀਵੇਸ਼ਨ?

ਮੇਰੀ ਲਾਈਫ਼ ਵਿਚ ਕਿੱਥੋਂ ਆਈ, ਐਸੀ ਲੀਗਲ ਇੰਪਲੀਕੇਸ਼ਨ?
ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਉਹ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਹੈ, ਇਹ ਝੂਠਾ ਕੀ ਐਕੁਈਜ਼ੇਸਨ?

ਹੋਰਾਂ ਕੋਲ ਕਿਉਂ ਢਿੱਡ ਫੋਲਿਆ, ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਆਰਬਿਟ੍ਰੇਸ਼ਨ?
ਡਾਲਰ ਨੇ ਸਭ ਪਾਏ ਪੁਆੜੇ, ਆਖਿਰ ਹੋਈ ਰੀਅਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ।

ਸੋਚ ਸੋਚ ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਕੀਤੀ, ਲਿਕੁਈਡੇਟ ਉਹ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ।
ਨਾ ਰਹੇ ਬਾਂਸ ਨਾ ਵੱਜੇ ਬੰਸਰੀ, ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਉਹ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ।

-ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ
ਵਰਜੀਨੀਆ ਬੀਚ।

ਕਦੋਂ ਜਾਗੂ ਪੰਜਾਬ?

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵੀ ਸਭ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਗਏ
ਹੱਕੇ-ਬੱਕੇ ਸਾਰੇ ਰਹਿ ਗਏ
ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਦਾ ਦੇਉ ਕੌਣ ਹਿਸਾਬ
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਜਾਗੂ ਪੰਜਾਬ?

ਦੇਸੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਅੱਜ ਖੂਭ ਲੁੱਟਿਆ
ਹਰ ਗੱਭਰੂ ਪਿਆ ਅੱਜ ਟੁੱਟਿਆ।
ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਗ ਪਏ ਨੇ ਵਹਿਣ
ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਹੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਹਿਣ।
ਕਿਵੇਂ ਹੋਉ ਸਭ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਜਾਗੂ ਪੰਜਾਬ?

ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਹੋਏ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ
ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਭ ਕੀਲੇ।
ਹੋਏ ਬੇਅਰਥ ਸਭ ਹੀਲੇ
ਸਭ ਸੁੱਕ ਕੇ ਹੋਏ ਨੇ ਪੀਲੇ।
ਲੱਭਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਚਿਨਾਬ।

ਆਪਣੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਭੁੱਲੇ
ਅਖੌਤੀ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਸਭ ਚੇਲੇ।
ਜਾਤ-ਪਾਤ ਵਿਚ ਰੁੱਲਿਆ ਸਮਾਜ
ਖੌਰੇ ਕਦੋਂ ਸੁਧਰੂ ਇਹ ਸਮਾਜ?
ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ 'ਚ ਨਾ ਜਾਉ ਜਨਾਬ
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਜਾਗੂ ਪੰਜਾਬ?

ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਥੱਲੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦੱਬੀ
ਸਰਕਾਰਾਂ ਗੱਲ ਵੀ ਵਿਚੇ ਦੱਬੀ।
ਕੋਈ ਲੱਭਦਾ ਦਿਖਦਾ ਨਾ ਹੱਲ
ਮਜਬੂਰੀਆਂ 'ਚ ਲੰਘੇ ਪਲ-ਪਲ।
ਧਰਨਿਆਂ ਦਾ ਹਰ ਪਾਸੇ ਸੈਲਾਬ।

ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਹੋਇਆ ਹਮਲਾ
ਗਾਇਕਾਂ ਕੀਤਾ ਗਾ ਕੇ ਕਮਲਾ।
ਰਿਸ਼ਤੇ-ਨਾਤੇ ਸਭ ਵਿਗਾੜੇ
ਨੰਗ-ਤੜੰਗੇ ਕਰ ਸਟੇਜੀਂ ਚਾੜ੍ਹੇ।
ਕਿਵੇਂ ਸੋਹਣਾ ਹੋਊ ਇਹ ਪੰਜਾਬ?

ਤਕੜਾ ਮਾੜੇ ਨੂੰ ਘੇਰੀ ਜਾਵੇ
ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਸਮੋਈ ਜਾਵੇ।
ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਦੋਂ ਹੋਉ ਦਿਲ ਸਾਫ
ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਨਾ ਮਿਲੇ ਇਸਨਾਫ।
ਕੌਣ ਦੇਊ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ?

ਘਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ
ਰੇਤ, ਬਜ਼ਰੀ ਅੰਬਰੀਂ ਚੜ੍ਹ ਗਏ।
ਪਾਪਾ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਰੱਖਦੇ ਨੇ ਆਸ
ਖਾਲ਼ੀ ਝੋਲਾ ਵੇਖ ਹੁੰਦੇ ਨਿਰਾਸ।
ਘਰ ਵਾਲੀ ਪੁੱਛਦੀ ਨਿੱਤ ਹਿਸਾਬ
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਜਾਗੂ ਪੰਜਾਬ?

-ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖੰਨਾ
ਫੋਨ: 91-94630-57786

ਜੰਗਲਨਾਮਾ-5

ਬਸਤਰ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ

ਸਤਨਾਮ

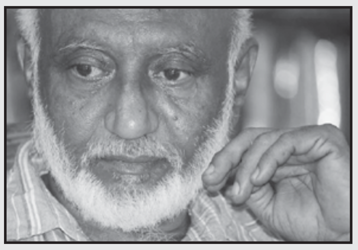

ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋ...

ਗਾਈਡ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਲੇਖਕ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਫਰ ਰਾਤ ਦਾ ਹੈ, ਗੁਆਚਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਪੈਰਾਂ ਥਾਣੀਂ ਲੰਘਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅੱਪੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਤਕੀਂ ਕੈਂਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਖਿੱਚਣ ਦੌਰਾਨ, ਗੁਰੀਲਾ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਭਰਪੂਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ...

ਗੁਰੀਲਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਝਾਕੀ

'ਜੰਗਲਨਾਮਾ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਪਣਾ ਸਿੱਕਾ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਤਨਾਮ (ਅਸਲ ਨਾਂ ਗੁਰਮੀਤ) ਨੇ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਿਕਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਲੰਮੀ ਬਾਤ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਤ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਵਧੇਰੇ ਦਿਲਚਸਪ ਹੋ ਨਿਬੜੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਾਤ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਸਤਨਾਮ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ-ਜੁਗਤ ਕਮਾਲ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚੋਂ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਘੋਲ ਦੀ ਝਲਕ ਤਾਂ ਮਿਲਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਸਾਹਿਤਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਥਾਂਈਂ ਰੂਸੀ ਕਲਾਸਿਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਝਉਲੇ ਵੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਅਨੂਠੀ ਰਚਨਾ ਘੱਟ ਹੀ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਤਿੰਨੋਂ ਡੰਗ ਚੌਲ!

ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਇਹੀ ਹੈ (ਇਹੀ ਖਾਣਾ ਬਸਤਰ ਦੇ ਹਰ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਦਾ ਹੈ)। ਸਬਜ਼ੀ ਜੇ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਕੱਦੂ ਅਤੇ ਹਲਵਾ-ਕੱਦੂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਾਂਸ ਦੀਆਂ ਨਰਮ ਗੁੱਲੀਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਦਾਲ ਅੱਯਾਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਤੁਸੀਂ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਕਰਨ ਲੱਗੋਗੇ ਅਤੇ ਲਗਦੀ ਵਾਹ ਕੱਦੂ ਨੂੰ ਪਤੀਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿਮਟਿਆ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੋਗੇ। ਕੱਦੂ ਵੈਸੇ ਹੈ ਬਹੁਤ ਲਜ਼ੀਜ਼ ਚੀਜ਼! ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਕਿੱਲੋ ਕੱਦੂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕਿੱਲੋ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰੀਦਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਚੌਲਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਚੌਲ ਵੈਸੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਨਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੱਦੂਆਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਤਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਨਰਮ ਤੇ ਕੂਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਗੁਰੀਲਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਰਮ ਅਤੇ ਮੁਲਾਇਮ ਭੋਜਨ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ ਭੋਜਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਰਮ ਹੈ। ਇਹ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਜਿਹਾ ਹੀ ਸਾਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨਹੀਂ ਬੀਜਦੇ। ਸਿੰਜਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਚੌਲਾਂ ਵਾਂਗ ਕੱਦੂਆਂ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਸੁੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਗੋਡੀ, ਨਾ ਪਾਣੀ, ਨਾ ਖਾਦ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੇ ਸਬਜ਼ੀ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖਲਜਗਣ। ਜੋ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਜੀ ਆਇਆਂ; ਜੋ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਧਰਤੀ ਹਿੱਸੇ। ਇਹੀ ਭੋਜਨ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਦਾ ਚਾਅ ਹੈ, ਇਹੀ ਹਾਸਲ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਨੇਮ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਗਏ ਹੋ ਅਤੇ ਤਬਦੀਲੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਗਾੜ੍ਹੀ ਪਿੱਛ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਥਾਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਬਾਇਲੀ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਵਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਬਗ਼ੈਰ ਲੂਣ ਮਿਰਚ ਤੋਂ ਪੀਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਵੰਨਗੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਨਾ ਜਾਣਦੇ ਹੋਵੋ ਕਿ ਚਿੜਵੇ ਵੀ ਚੌਲਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕੁੱਟ ਕੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਬਾਇਲੀ ਇਸ ਅੱਯਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਚਿਉੜਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

"ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੌਲ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ? ਰੋਟੀ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।" ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਤਿਓਂ ਠੰਢੀ ਮਿੱਠੀ ਰੁਮਕਦੀ ਹਵਾ ਦਾ ਬੁੱਲਾ ਭੇਜ ਕੇ ਸਰਾਬੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਚੀਜ਼ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਪੂੜੀਆਂ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਉਹ ਪੂੜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਰੋਟੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਰੋਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੀਲਾ ਮੈਂ ਖ਼ੁਦ ਕੀਤਾ। ਤਵਾ ਨਹੀਂ, ਚਕਲਾ ਨਹੀਂ, ਵੇਲਣਾ ਨਹੀਂ। ਤਵੇ ਦੀ ਥਾਂ ਪਤੀਲੇ ਦਾ ਜਿਸਤ ਦਾ ਢੱਕਣ, ਚਕਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਸਟੀਲ ਦੀ ਮੂਧੀ ਮਾਰੀ ਹੋਈ ਥਾਲੀ ਅਤੇ ਵੇਲਣੇ ਦੀ ਥਾਂ ਗਿਲਾਸ। ਪੱਥਰ ਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ, ਲੱਕੜ ਦੇ ਕੋਲਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ 'ਤੇ, ਜਿਸਤ ਦੇ ਤਵੇ ਉਤੇ ਪੱਕੀ ਰੋਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖੀ, ਮੈਂ ਵੀ। ਮਜ਼ਾ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਪੂੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਰੋਟੀ ਪੂੜੀ ਵਾਂਗ ਤੇਲ ਨਹੀਂ ਪੀਵੇਗੀ। ਸਸਤੀ ਵੀ ਪਊ, ਪਚਣ 'ਚ ਵੀ ਸੌਖੀ!

ਪਰ ਕਣਕ ਦਾ ਆਟਾ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਦੁਰਲੱਭ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਨੇ ਨਾ ਕਣਕ ਕਦੇ ਦੇਖੀ ਹੈ, ਨਾ ਸੁਣੀ ਹੈ, ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਉਂਝ ਹੀ ਅਚੰਭਾ ਸੀ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਕਦੀ ਪੂੜੀਆਂ ਦੀ ਅੱਯਾਸ਼ੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਸਿਰ ਉਤੇ ਆਟਾ ਢੋ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੋ ਰੋਟੀ 'ਈਜਾਦ' ਹੋ ਗਈ।

ਅਗਲੀ ਸ਼ਾਮ ਵੀ ਦਾਅਵਤ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਰਹੀ। ਭੁੰਨ ਕੇ ਸੁਕਾਇਆ ਗਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਤਰੀ ਵਾਲੇ ਸਵਾਦੀ ਖਾਣੇ 'ਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਬਾਇਲੀ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸੋ ਪਾਪ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹਨ। ਉਹ ਮੁਸਲਿਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਹਲਾਲ ਹਰਾਮ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਸਿਵਾਏ ਇਨਸਾਨ ਤੋਂ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਦਾ ਧੰਦਾ ਸਭਿਅਕ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ, ਅਨੇਕਾਂ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ। ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕ ਨਾ ਤਾਂ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੂਜਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਤਾਂ ਇਕ ਪਲ ਵਿਚ ਸਿਰ ਨੂੰ ਧੜ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਿਚ ਨਾ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਭਾਵਕ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੀ ਨੌਬਤ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੌ ਲੱਖ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਭਿਅਕ ਸਮਾਜ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਹੀ ਕਤਲਾਂ, ਡਕੈਤੀਆਂ, ਛੁਰੇਬਾਜ਼ੀ, ਜਬਰ-ਜਨਾਹ, ਵਗ਼ੈਰਾ-ਵਗ਼ੈਰਾ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਸਫ਼ੇ ਨੂੰ ਭਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਕਬਾਇਲੀ ਜਦ ਕਤਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਜੁਰਮ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਵਾਸਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਸਭਿਅਕ ਕਾਤਲ ਕਦੇ ਫੜਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਜਾਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਘੜਨ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖ਼ੈਰ!

ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਖਾਣੇ ਬਾਰੇ ਏਨਾ ਕੁ ਹੀ ਹੋਰ ਹੈ ਕਿ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਭਾਂਤੀ ਬਣਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਵਾਹਵਾ ਚਰਚਾ ਚੱਲੀ। ਮੂਲੀ, ਗਾਜਰ, ਮਟਰ, ਫਲੀਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਟਮਾਟਰ, ਭਿੰਡੀ, ਬੈਂਗਣ, ਮਿਰਚਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਬੀਜ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਕਬਾਇਲੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਥਾਂਵੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਤਜਰਬੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਪਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨਾ-ਕਾਫ਼ੀ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਪੱਥਰਾਂ ਗੀਟਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਿੰਜਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਪੱਥਰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਕੰਮ ਭਾਰੀ ਤਰੱਦਦ ਅਤੇ ਸਮੂਹਕ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਵਿਆਪਕ ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਰਸੋਈ ਘਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਿਆਂ ਐਤੂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋ ਲਿਆ। ਐਤੂ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਮ ਵੀ ਹੈ। ਐਤਵਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਐਤੂ, ਤਾਂ ਹੀ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ; ਪਰ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਐਤਵਾਰ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਨਾਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਖ਼ੁਦ ਚੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੇ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ ਐਤੂ। ਉਸ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਕਾਜ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਨਾਂ ਅਪਨਾ ਲਿਆ। ਐਤੂ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਉਹ ਮਾਹਰ ਹੈ ਪਰ ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਠੰਢਾ, ਇਕੋ ਲੀਕੇ ਤੁਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦ ਬੋਲੇਗਾ ਤਾਂ ਹਰ ਗੱਲ ਦਿਲੋਂ ਬੋਲੇਗਾ। ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਅਸਲੀ, ਪਿਆਰ ਵੀ ਅਸਲੀ। ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਅਜਿਹਾ ਢੰਗ ਕਿਵੇਂ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਕੋਈ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੀ ਮਿਲੇਗਾ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ, ਆਪਣਾ ਬਣ ਕੇ, ਮੁਸਕਰਾਹਟਾਂ ਖਿਲਾਰਦਾ ਹੋਇਆ। ਤੁਸੀਂ ਚੱਕਰ 'ਚ ਪੈ ਜਾਵੋਗੇ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਐਨੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਪਰ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਤੌਰ ਹੈ। ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਤੁਸੀਂ ਅਪਣੱਤ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਦੇਖਦੇ ਹੋ। ਪੁਰਾਣੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਆਦਮੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਹਾਲ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਬੇਸ਼ੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਸੱਚੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ! ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਹੀ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਪ ਈਜਾਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਲ ਕੇ ਆਦਮੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਜੇਬ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਮਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਰ, ਬਾਹਰੋਂ ਹੋਰ! ਅਮਰੀਕਾ ਤੱਕ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਪਾਂ ਦੀ ਰਿਹਰਸਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਸਕੇ; ਪਰ, ਐਤੂ ਉਸ ਪੁਰਾਤਨ ਕਹਾਵਤ ਦਾ ਅੱਜ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਹੈ।

"ਐਤੂ ਭਾਈ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕਦਾ।" ਤੰਬੂ ਵੱਲ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ।

"ਏ.. ਏ!" ਐਨਕ ਨੂੰ ਉਂਗਲ ਨਾਲ ਰੁਖ਼ ਸਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। "ਇਹ ਨਾ ਸਮਝੋ ਕਿ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜਦ ਮੌਕਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਚੰਗਾ ਨਿਸ਼ਾਨਚੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਦੇਖ ਲੈਣਾ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਫੁੰਡਾਂਗਾ।" ਉਸ ਅੰਦਰ ਜਿੰਨਾ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਓਨੀ ਹੀ ਨਫ਼ਰਤ ਵੀ ਹੈ। ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਜਦ ਉਹ ਸੂਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਬੁੱਲ੍ਹ ਅਜੀਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਰੋੜਾ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਰੌਂਅ ਵਿਚ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਾਕਈ ਚੰਗਾ ਨਿਸ਼ਾਨਚੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉਸ ਦੇ ਲੱਕ ਉਤੇ ਬੱਝੀ ਕਾਰਤੂਸਾਂ ਦੀ ਪੇਟੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਸੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਰਾਈਫਲ ਵਿਚ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਫਿੱਟ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਓ ਕੈਪ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਕੱਸ ਕੇ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਪੇਟੀ ਤੇ ਰਾਈਫਲ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਲੈ ਲਵੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਆਰਕਿਆਲੋਜੀ ਦਾ ਜਨੂੰਨੀ ਖੋਜਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਲੱਗੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਪੱਥਰਾਂ ਹੇਠ ਲੁਕੀ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਣੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਗਵਾਚਿਆ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਚ-ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਅੰਦਰਲੇ ਸਾਇੰਸ-ਗਿਆਨ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੋ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਧਾ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਰਾਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਏਥੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਆ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਮੁਰਗੀ ਤੋਂ ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੇਖ-ਚਿੱਲੀ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਐਤੂ ਸ਼ੇਖ-ਚਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਪਨ-ਸਾਜ਼ ਹੈ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ 'ਚ ਢਾਲਣ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਘੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਸਲਨ, ਜੰਗਲ ਦੀ ਉਪਜ ਦੀ ਖਪਤ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਵੇਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਮਹਾਨ ਸੁਪਨਾ ਹੈ, ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਵਸੀਲਿਆਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸੁਪਨਾ, ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਮਾਓ ਦੇ ਚੀਨ ਵਿਚ ਵਾਪਰਿਆ।

ਐਤੂ ਦੇ ਤੰਬੂ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਲੀਹ ਜਿਥੇ ਪਾਟਦੀ ਸੀ, ਉਥੋਂ ਉਸ ਦੇ ਕਦਮ ਉਧਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੁੜੇ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਤੰਬੂ ਵੱਲ ਚਲਾ ਆਇਆ। ਤੰਬੂ ਅੰਦਰ ਲੱਕੜ ਸੁਲਗਦੀ ਵੇਖ ਉਹ ਹੱਸਿਆ, "ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੱਗ ਬਾਲ ਰੱਖੀ ਹੈ; ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜਦ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਗ ਬਾਲਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਧੂੰਆਂ ਦੇਖ ਲਵੇਗਾ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਏਥੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕ। ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮਿਲੀਸ਼ੀਆ ਹੈ ਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਗੁਰੀਲਾ ਟੁਕੜੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੱਗ ਨੂੰ ਵੀ ਤੰਬੂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਬਾਲ ਲਈਏ। ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਬਲ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਥੇ ਨਾ ਇਹ ਤੰਬੂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬਲੇਗੀ, ਨਾ ਅੰਦਰ। ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜੋ ਰਸੋਈ ਉਪਰ ਸਿੱਧਾ ਆਕਾਸ਼ ਹੈ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਾਂਬੂ ਉਠਦੇ ਨੇ? ਧੂੰਏਂ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਖ਼ਰਾਬ ਨਾ ਕਰੋ, ਮਜ਼ੇ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਬਾਲੋ ਤੇ ਸੇਕਣ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲਓ!"

ਬਸਤਰ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉਤੇ ਬਲਦੀ ਹੈ। ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਅਕਸਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਕਾਸ਼ ਹੇਠ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੌਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਝੌਂਪੜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸੌਂਦੇ। ਉਹ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਅੱਗ ਬਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿਛਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਠੰਢ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸੌਣਗੇ। ਅੱਗ ਜੰਗਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਜਦ ਇਕ ਵਾਰ ਲੱਕੜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਗੇਲੀ ਜਾਂ ਮੁੱਢ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬੰਦਾ ਨੇੜੇ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਉਸ ਨੇ ਧੁਖਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਅੱਗ ਪਿਛੇ ਭਟਕਣ ਲੱਗੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇਗਾ। ਅੱਗ ਤਾਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਗੁਰੀਲੇ ਕਿੱਥੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੀਆਂ। ਐਤੂ ਨੇ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਥਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਤੈਅ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸ ਥਾਂ ਅੱਗ ਬਲੇਗੀ ਤੇ ਕਿਸ ਥਾਂ ਨਹੀਂ।

ਅੱਗ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਸਮਾਨ ਹੇਠ ਸਰਕਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੁੱਕੀਆਂ ਪਤਲੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪੱਤੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਐਤੂ ਨੇ ਦੋ ਫੂਕਾਂ ਨਾਲ ਲਾਟਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਬਸਤਰ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਬਲਦੀ ਹੈ। ਢਿੱਡ ਦੀ, ਜੰਗਲ ਦੀ, ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ। ਐਤੂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖੇ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਉਚੀਆਂ ਜਾਣ, ਓਨਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਢਿੱਡ ਦੀ ਅੱਗ ਉਸ ਚਿਖ਼ਾ ਵਰਗੀ ਹੈ ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਜਿਉਂਦਾ ਇਨਸਾਨ ਸੜਦਾ ਹੈ।

ਸਾਗਵਾਨ, ਬਾਂਸ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਣ-ਉਪਜ ਦੀ ਅੱਗ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਘਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਸਤਰ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਤੀਸਰੀ ਅੱਗ ਦੀ ਗਰਮਾਇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਫ਼ੇ ਪਲਟਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਤਿੰਨਾਂ ਅੱਗਾਂ ਨੇ ਅਜੀਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਤੇ ਆਕਾਰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਇਹੀ ਉਦਾਸੀ, ਬੇਵਸੀ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸੁੰਨੇਪਨ ਵਿਚ ਨਮੂਦਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਸੱਪਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਗ ਉਗਲਦੀਆਂ ਜੀਭਾਂ ਵਰਗੀ ਡਰਾਉਣੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਤੇ ਮਸ਼ਾਲ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਾਂਗ ਜਲਵਾਗਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਰਾਟ ਦਾਵਾਨਲ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਬਸਤਰ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਵਗਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਟਾ ਕੀ ਨਿਕਲੇਗਾ? ਗੋਂਡ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤੱਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸੁੰਨੇਪਨ ਨੂੰ ਦੂਰ ਹੋਇਆ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਐਤੂ ਭਾਈ ਬਲ ਰਹੀ ਲੱਕੜ ਤੋਂ ਛਤਰੀਨੁਮਾ ਖੁੰਬ ਤੋੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਹਤਿਆਤ ਨਾਲ ਉਸ ਉਤੇ ਉਂਗਲ ਫੇਰਦਾ ਹਾਂ, ਮਤਾਂ ਇਹ ਭੁਰ ਜਾਏ ਤੇ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਏ, ਪਰ ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸਖ਼ਤ ਹੈ, ਲੱਕੜ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਖ਼ਤ। ਅਜਿਹੀ ਖੁੰਬ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ।

"ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਯੂਰਪ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।" ਐਤੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

"ਦਵਾਈ ਬਣਦੀ ਹੋਵੇਗੀ?"

"ਨਹੀਂ। ਸਜਾਵਟ ਲਈ। ਗੈਸਟ ਰੂਮ ਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਸਜਾਉਣ ਲਈ। ਇਹ ਗਲਸੜ ਰਹੀ ਬਾਂਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੱਕੜ 'ਤੇ ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਉਗਦੀ ਹੈ, ਉੱਲੀ ਵਾਂਗ। ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਖ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਕ ਚੀਜ਼ ਗਲਦੀ ਸੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਉਸ 'ਚੋਂ ਨਵੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅਸੂਲ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਕਿੰਨੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਹੈ!"

"ਵਾਕਈ!" ਉਸ ਨੂੰ ਉਲਟ ਪਲਟ ਕੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਕੀਮਤ ਮਿਲਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ, ਪਰ ਸਿੱਧੀ ਯੂਰਪ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

"ਨਹੀਂ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਪਈ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਬਸਤਰ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਬਲਦੀ ਹੈ। ਢਿੱਡ ਦੀ, ਜੰਗਲ ਦੀ, ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ। ਐਤੂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖੇ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਉੱਚੀਆਂ ਜਾਣ, ਓਨਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਢਿੱਡ ਦੀ ਅੱਗ ਉਸ ਚਿਖ਼ਾ ਵਰਗੀ ਹੈ ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਜਿਉਂਦਾ ਇਨਸਾਨ ਸੜਦਾ ਹੈ। ਸਾਗਵਾਨ, ਬਾਂਸ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਣ-ਉਪਜ ਦੀ ਅੱਗ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਘਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਸਤਰ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਤੀਸਰੀ ਅੱਗ ਦੀ ਗਰਮਾਇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਫ਼ੇ ਪਲਟਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਤਿੰਨਾਂ ਅੱਗਾਂ ਨੇ ਅਜੀਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਤੇ ਆਕਾਰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਮੌਸਮ ਦਾ ਹਾਲ

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ
ਫੋਨ: 734-259-9353

ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਸੀ, ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਦਿਹਾਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੇ ਮੁਣਸ਼ੀ ਜੀ ਮੌਸਮ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ। ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦਾ ਸਹੀ ਹਾਲ ਸੁਣਾ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬਾਰੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਸੇ ਪਿਟੇ ਅਟਕਲ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ, "ਮੌਸਮ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਘੱਲੀ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਚੌਵੀ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਗਰਜ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਛਿੱਟੇ ਪੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ; ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਸਮ ਖੁਸ਼ਕ ਹੀ ਰਹੇਗਾ।" ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਵਿਚਾਰੀ ਕੀ ਕਰਦੀ, ਉਦੋਂ ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਹੀ ਮੌਸਮ ਜਾਣਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਵਸੀਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਕਿੰਨੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਮੌਸਮ ਦੀ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਮੈਂ ਮੌਸਮ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ। ਮੁਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਦੋ ਅਰਥ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਰੁੱਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ ਛੇ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਮੌਸਮ ਨੇ ਰੁੱਤ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਸਮ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਣ ਦੀ ਪਰਿਧੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਧਰਤੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਦੂਰ। ਦੂਸਰਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਨਿੱਤ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵੈਦਰ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਗੀਤ ਹੈ, 'ਆਜ ਮੌਸਮ ਬੜਾ ਬੇਈਮਾਨ ਹੈ।' ਇਹ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੋਜ਼ ਥੋੜਾ ਬਾਹਲਾ ਬਦਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਅਰਥ ਲਈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਰੁੱਤ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੌਸਮ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੂਜੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਮੌਸਮ ਦਾ ਤੀਜਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਅਨੁਕੂਲ ਸਮਾਂ। ਮੌਸਮ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਬਣਿਆ ਮੌਸਮੀ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਮੌਸਮ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੌਸਮ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਰੁੱਤ ਸਬੰਧੀ ਜਿਵੇਂ ਮੌਸਮੀ ਫਲ, ਮੌਸਮੀ ਬੁਖਾਰ, ਮੌਸਮੀ ਬੀਮਾਰੀ, ਮੌਸਮੀ ਤਿਉਹਾਰ। ਸੂਰਜੀ ਸਾਲ ਨੂੰ ਮੌਸਮੀ ਸਾਲ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਸਮੀ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਦੇ ਭਾਵ ਵੀ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਮੌਸਮੀ ਬਟੇਰੇ ਜਾਂ ਡੱਡੂ ਜੋ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਮੌਕੇ ਜਾਂ ਮੌਸਮ ਸਮੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸੰਮੀ ਜਾਂ ਮੌਸਮੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਮਿੱਠੇ ਨਿੰਬੂ ਜਿਹੇ ਫਲ ਦੇ ਇਸ ਨਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਫਲ ਮੋਜ਼ੰਬੀਕ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਨਾਂ ਪਿਆ। ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਮਸੰਬੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: ਮੋਜ਼ੰਬੀਕ >ਮੁਸੰਬੀ>ਮੁਸੰਮੀ>ਮੌਸਮੀ। ਮਜ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੌਸਮ ਤੋਂ ਮੌਸਮਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ ਜਦ ਕਿ ਮੌਸਮੀ ਦਾ ਉਲਟ ਬੇਮੌਸਮਾ ਵੀ ਹੈ, ਬੇਮੌਸਮੀ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਬੇਮੌਸਮਾ ਮੀਂਹ ਤੇ ਬੇਮੌਸਮੀ ਵਰਖਾ।

ਮੌਸਮ ਅਰਬੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਮੌਸਿਮ ਹੈ। ਇਹ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਮੌਸਮ ਸ਼ਬਦ ਥੋੜੇ ਬਹੁਤੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮਲੇਸ਼ਿਆਈ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ਿਆਈ, ਉਜ਼ਬੇਕ, ਕਜ਼ਾਖ, ਸਵਾਹਲੀ ਆਦਿ ਵਿਚ ਵੀ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਮੌਸਿਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਰਥ ਰੁੱਤ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਤਿਉਹਾਰ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਜ ਦੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਮਿਥਿਆ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਵਾਢੀ ਵੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੀਬਰ ਸਰਗਰਮੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮੌਸਿਮ ਕਹਿ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ। ਲੈਬਨਾਨ ਵਿਚ ਮੌਸਿਮ ਦਾ ਅਰਥ ਰੇਸ਼ਮ ਦਾ ਕੰਮ ਵਿੱਢਣ ਦਾ ਸੀਜ਼ਨ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅਰਬੀ ਵਸਾਮਾ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨ, ਚਿੰਨ੍ਹ, ਦਾਗ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ, ਨਕਸ਼, ਲੱਛਣ, ਸੰਕੇਤ, ਭਾਂਪਣ, ਤਾੜਨ ਆਦਿ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੋਚੋ ਮੌਸਮ ਕਈ ਇਕ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਜਾ ਲੱਛਣਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬੱਦਲਵਾਈ, ਨਿੰਬਲ, ਹਵਾ ਦਾ ਚੱਲਣਾ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਰੁੱਖ, ਤਾਪਮਾਨ ਆਦਿ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਸ਼ਗਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਮੌਸਮ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਭਾਂਪਦੇ ਜਾਂ ਤਾੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤੀ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਹੁੱਟ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੀਂਹ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਉਪਕਰਣਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਲ ਪਲ ਬਦਲਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਭਾਂਪ ਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰ ਕੇ ਮੌਸਮ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਸਾਮਾ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਭਾਂਪਣ ਦੇ ਭਾਵ ਇਕਮਿੱਕ ਹੋ ਕੇ ਮੌਸਮ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਾਮੀ ਧਾਤੂ ਵ-ਸ-ਮ (ਵਾ-ਸੀਨ-ਮੀਮ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਾ, ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਣਾ, ਆਦਿ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਇਸ ਮੂਲ ਤੋਂ ਹੋਰ ਸਾਮੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਬਣੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਮਈ-ਜੂਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਯਹੂਦੀ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਹਿਬਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਨਾਂ 'ਸਿਵਾਨ' ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ 'ਜ਼ਮਾਨਾ' ਲਫਜ਼। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦੀ ਅਜੇ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ। ਵਸਾਮਾ ਤੋਂ ਬਣੇ ਵਸੀਮ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੁੰਦਰ, ਸੋਹਣਾ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਵਸੀਮ ਅਕਰਮ। ਇਹ ਧਾਤੂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਾ, ਢੁਕਵਾਂ, ਸੁਖਾਵਾਂ ਹੋਣਾ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮੌਨਸੂਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਗੁਝੀ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮੌਨਸੂਨ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਬਰਸਾਤਾਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਹੀ ਤਾਂ ਹਨ। 'ਨੇਚਰ' ਰਿਸਾਲੇ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੰਧ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ 8 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨਤਮ ਸਭਿਅਤਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਖੋਜ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦਾ ਨਿਘਾਰ ਮੌਨਸੂਨ ਹਵਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਧਮ ਪੈਣ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੌਨਸੂਨ ਇਕ ਹਵਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਵਾਵਾਂ ਆਪਣੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੀ ਉਲਟਾ ਲੈਂਦੀਆ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੂਰਰਸ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਮੌਨਸੂਨ ਹਵਾਵਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਤਾਪਮਾਨ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਫਰਕ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਤਾਪਮਾਨ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਦਬਾਅ ਘਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਮੁੰਦਰ ਠੰਡਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਦਬਾਅ ਵਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਜਲ-ਵਾਸ਼ਪ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਘਟ ਦਬਾਅ ਵਾਲੇ ਧਰਤ-ਖੇਤਰ ਵੱਲ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਬਰਸਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਤਾਪਮਾਨ ਉਲਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਮੌਨਸੂਨ ਹਵਾਵਾਂ ਦਾ ਰੁੱਖ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਮੌਸਮ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਹੀ ਮੌਨਸੂਨ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਥੋੜਾ ਲਾਂਭੇ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਨੌਵੀਂ-ਦਸਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਰੂੰ ਰਸ਼ੀਦ ਖਲੀਫੇ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਤੇ ਮੱਧ ਸਾਗਰ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾੜੀਆਂ ਤੇ ਅਰਬੀਆਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਰਾਨੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਪਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਹਵਾਵਾਂ ਦਾ ਖੂਬ ਮੁਤਾਲਿਆ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਯੂਰਪ ਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਰਾਹੀਂ ਵਪਾਰਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਗ਼ਲਬਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਖੋਜ ਸੀ, ਮੌਨਸੂਨ ਹਵਾਵਾਂ ਦੀ। ਅਸੀਂ ਵਪਾਰਕ ਪੌਣਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜਬੀਨ ਨੇ ਯੂਰਪੀਆਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਬਣਾਇਆ। ਇਹੋ ਕੰਮ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੌਨਸੂਨ ਹਵਾਵਾਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਬਾਦਬਾਨੀ ਜਹਾਜ਼ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੌਨਸੂਨ ਹਵਾਵਾਂ ਦੀ ਠੇਲ੍ਹਣ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਅਰਬ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਦੌੜਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਸਰਦੀਆਂ 'ਚ ਉਹੋ ਸਰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੌਨਸੂਨਾਂ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਕੰਢੇ ਜਾਣ ਨਾਲੋਂ ਮੌਨਸੂਨ ਹਵਾਵਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਡੂੰਘੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਉਤਰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਦੇ ਸਨ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲਿੰਗਾ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਮੌਨਸੂਨ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਬੇੜੇ ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਠੇਲ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਵਿਚ ਇਕ ਗਰੀਕ ਨਾਵਕ ਹਿੱਪੋਲਸ (Hippolous) ਨੇ ਮੌਨਸੂਨ ਹਵਾਵਾਂ ਦੀ ਓਟ ਲੈਂਦਿਆਂ ਲਾਲ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਹਿੰਦ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਰਾਹ ਲੱਭਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਵਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਨਾਂ ਹਿੱਪੋਲਸ ਹਵਾਵਾਂ ਵੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਨਸੂਨ ਅਰਬੀ ਸ਼ਬਦ ਮਾਅ-ਅਨ-ਚੀਨ (ਚੀਨ ਤੋਂ ਆਇਆ ਪਾਣੀ) ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ।

ਛੇਤੀਂ ਹੀ ਡੱਚਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਤਗੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਰਬੀਆਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਅਨੁਭਵਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿਖਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੁੱਤ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਅਰਬੀ ਦਾ ਮੌਸਮ ਸ਼ਬਦ ਅਪਨਾਇਆ। ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬੀ ਮੌਨਸੂਨਾਂ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਚਲਦੀਆਂ ਅਤੇ ਝੱਟ ਪਿਛੋਂ ਉਲਟ ਦਿਸ਼ਾ ਅਰਥਾਤ ਉਤਰ-ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਰੁੱਖ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ। ਪੁਰਤਗੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਲ ਨਾਲ ਲੱਦੇ ਬੇੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਵਾਂ ਦਾ ਦੁਵੱਲਾ ਲਾਹਾ ਲੈਂਦੇ। ਸਮਝੋ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਲੱਡੂ ਸਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਸੁੰਗੜ ਗਿਆ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਰਥ ਸੀ, ਸਮੁੰਦਰ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਵਿਚਾਲੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੁਖਾਵੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ। ਡੱਚਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੁਨੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਨਸੋਇਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਪੁਰਤਗੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮੋਨਚਾਓ ਜਿਹਾ। ਕੁਝ ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਸਮ ਸ਼ਬਦ 'ਚ 'ਨ' ਧੁਨੀ ਦਾ ਘੁਸੇੜਾ ਇਕ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ਕਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੌਸਮ ਵਿਚਲਾ ਯੂ (u) ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਐਨ (n) ਲਿਖਿਆ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਇਹੋ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮੌਨਸੂਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੋਲ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਏਹੀ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਰਬੀ ਮੌਸਮ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਮੌਨਸੂਨ ਸ਼ਬਦ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਇਸ ਮਨਸ਼ੇ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਹੈ 'ਅਲ-ਰੀਹ ਅਲ-ਮੌਸਿਮ', ਅਲ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ The ਵਾਂਗ ਇਕ ਆਰਟੀਕਲ ਹੈ ਤੇ ਅਰਬੀ ਰੀਹ ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹਵਾ।

ਜੰਗਲਨਾਮਾ-5

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪਈ ਹੀ ਗਲ ਸੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਲੱਕੜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੁਆਹ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

ਐਤੂ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੌਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਐਨਾ ਅਮੀਰ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਬਾਇਲੀ ਦਵਾ ਖੁਣੋਂ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

"ਅਸੀਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਕੁਝ ਕਰਾਂਗੇ, ਇਥੋਂ ਹੀ ਰਾਹ ਬਣਾਵਾਂਗੇ।" ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਬਹ ਦੀ ਸੀਟੀ ਵੱਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੰਬੂ ਵਿਚਲੀ ਹਿਲਜੁਲ ਤੇ ਸਰਸਰਾਹਟ ਨੇ ਮੇਰੀ ਨੀਂਦ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ। ਰੰਗੰਨਾ (ਮੇਰਾ ਗਾਰਡ) ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਾਫ਼ੀ ਹਨੇਰਾ ਸੀ, ਸੋ ਮੈਂ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿੱਧਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 'ਸੈਂਟਰੀ' ਕਿਹਾ ਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਚੌਕੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 'ਸੋ ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਗਾਰਡ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੋਵੇਗਾ', ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ। ਡਿਊਟੀ ਬਦਲ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਰੰਗੰਨਾ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਫਿਰ ਸੌਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਈ। ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਕੇ ਕਿ ਖ਼ੇਮੇ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਮੈਂ ਉਠ ਪਿਆ। ਚਾਦਰ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਮੈਂ ਟਾਰਚ ਉਠਾਈ ਤੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਵੱਲ ਨਿਵਾਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਤੰਬੂ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅੱਗ ਬਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੱਗ! ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਉਥੇ ਬੈਠਾ ਸੇਕ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਟਾਰਚ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਸੁੱਟਦਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਉਸ ਵੱਲ ਵਧਿਆ। ਉਥੇ ਦੋ ਜਣੇ ਬੈਠੇ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਏ।

"ਐਨੀ ਜਲਦੀ! ਅਜੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਹਨ। ਚਲੋ ਮੈਂ ਨਾਲ ਚੱਲਦਾ ਹਾਂ।" ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਇਕ ਨੇ ਰਾਈਫ਼ਲ ਉਠਾਈ ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ।

"ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਰੰਗੰਨਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਮੇਰੀ ਨੀਂਦ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਸੋਚਿਆ, ਖ਼ੇਮੇ ਦਾ ਚੱਕਰ ਕੱਟਦਾਂ ਤੇ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੌਣ ਜਾਗ ਰਿਹੈ ਤੇ ਕੌਣ ਸੌਂ ਰਿਹੈ।"

"ਦੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹੀ ਜਾਗ ਰਹੇ ਹਾਂ।" ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਇਆ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਗੁਰੀਲਾ ਕੁੜੀ ਸੀ ਤੇ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਨਿਹਾਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵੱਲ ਉਸ ਨੇ ਉਕਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ।

"ਕਿਸੇ ਡੂੰਘੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਸੋ?" ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

"ਨਹੀਂ। ਕੈਂਪ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦੇ ਲਾਉਂਦੇ ਏਥੇ ਅੱਗ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ।"

"ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਉਤਰੀ ਲਗਦੀ ਹੈ।"

"ਹਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ।"

"ਗੌਂਡ ਹੈ?"

"ਨਹੀਂ, ਤੈਲਗੂ।"

ਖ਼ੁਦ ਉਹ ਉੜੀਆ ਸੀ। ਉੜੀਸਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜੰਮਪਲ। ਅੱਧ ਵਿਚਾਲੇ ਕਾਲਜ ਛੱਡ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਆ ਮਿਲਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਇਕ ਦਸਤੇ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਾਂਡਰ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਮਾਂਡਰ ਉਹੀ ਗੌਂਡ ਨੌਜਵਾਨ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਕੱਲ੍ਹ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਚੌਕੀ ਨੰਬਰ ਦੋ ਉਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਰਾਤ ਦੀ ਗਸ਼ਤ ਉਪਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਥੀ ਖ਼ੇਮੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ।

"ਰਾਤ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਔਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ?"

"ਨਹੀਂ।" ਉਹ ਜਵਾਬ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਬੰਦਾ ਇਕੱਲਾ ਸੈਂਟਰੀ ਡਿਊਟੀ ਉਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਖਿਆਲ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਯਾਰਾਂ ਦੀ ਢਾਣੀ ਵਿਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੇ

> ***ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਗੁਆਚਣਾ ਭਾਵੇਂ ਸੰਤਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਸਤੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਚੌਕਸ ਤੋਂ ਚੌਕਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਉਸ ਆਲਮ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਉਤਰੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੀਲਾ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਜੰਗ ਦਾ ਸਿਪਾਹੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਹ ਛਾਪਾਮਾਰ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਏਥੇ ਉਹ ਛਾਪਾ ਵੱਜਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਤੇ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨਾਲ ਨਿਭਣਾ ਹੈ।***

ਹਨ, ਕਦੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਤੇ ਕਦੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਬਣ ਆਪਣੇ ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਕੋਲ। ਕਦੇ ਉਹ ਮਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਚੌਂਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਤਦ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦਰੱਖ਼ਤ ਉਹਲੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮਾਂ ਦੂਰ, ਬਹੁਤ ਦੂਰ, ਪਿੱਛੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੈ। ਏਥੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਆਦਮੀ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਖੜ੍ਹਾ ਸੰਨਾਟੇ ਵਿਚੋਂ ਜਾਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦੀ ਹਵਾ ਦੀ ਸਾਂ ਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਓਪਰੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਪਛਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਕਤ ਦਸ ਫੁੱਟ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਦੂਸਰਾ ਸਾਥੀ ਵੀ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜੰਗਲ ਬੀਆਬਾਨ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੇ ਚੁਫ਼ੇਰੇ ਹੀ ਫੈਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਪਸਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਹਿਲਦਾ ਨਹੀਂ, ਗੁਣ-ਗੁਣਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਬੀੜੀ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ, ਬੈਠਣ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਲੱਤਾਂ ਜਾਂ ਬਾਂਹਾਂ ਹਿਲਾਉਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹ ਐਨਾ ਚੌਕਸ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਸਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਸੰਤਰੀ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸਿੱਧਾ ਲੜਨ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਇਹ ਜੰਗ ਦੀ ਅਸਪਸ਼ਟ ਉਡੀਕ ਹੈ ਜੋ ਅਨੰਤਤਾ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋਈ ਹੋਈ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਕਸਰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰੀਲ ਫਿਰ ਘੁਮਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਦੀ ਹਰ ਘੜੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜੀਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਈ ਵਾਰ ਬੀਤੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਹੱਸਦੇ ਹੋ, ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜੀਬ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਝਟਕਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਸੰਤਰੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੌਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਬਾਹਰੋਂ ਉਹ ਬੁੱਤ ਵਾਂਗ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਸੰਤਰੀ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਕਾਲਪਨਿਕ ਅਤੇ ਅਸਲੀ, ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਤੇ ਅਫ਼ਸਾਨੇ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਮੁਜੱਸਮ।

ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਗੁਆਚਣਾ ਭਾਵੇਂ ਸੰਤਰੀ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਸਤੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਚੌਕਸ ਤੋਂ ਚੌਕਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਉਸ ਆਲਮ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਉਤਰੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੀਲਾ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਜੰਗ ਦਾ ਸਿਪਾਹੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਹ ਛਾਪਾਮਾਰ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਏਥੇ ਉਹ ਛਾਪਾ ਵੱਜਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਤੇ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨਾਲ ਨਿਭਣਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਇੰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤਰੀ ਦੇ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਹ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਦਬੋਚ ਲਏ ਗਏ। ਕਈ ਵਾਰ ਇੰਜ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਚੌਕਸੀ ਨੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਨੂੰ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ। ਖ਼ੇਮੇ ਵਿਚਲੇ ਕਮਾਂਡਰ, ਸੰਤਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਰਾਬਤਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਤਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸੰਤਰੀ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਤਕਰੀਬਨ ਰੋਜ਼ ਬਦਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਸਾ ਇਕ ਤੋਂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੀਲਾ ਜਦ ਔਖੇ ਕੰਮ ਗਿਣਾਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ, ਸੰਤਰੀ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ; ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ 'ਨਹੀਂ' ਕਿਹਾ ਸੀ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾ ਕਹਿਣਾ ਗੁਰੀਲਾ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਸਵੇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਖ਼ੇਮੇ ਵਿਚ ਘੁੰਮੇ। ਸਭ ਤੰਬੂਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਲਾਇਆ। ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਤੰਬੂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਤੁਰੇ-ਫਿਰਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੀ ਖ਼ੇਮੇ ਵਿਚ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚਹਿਲ-ਪਹਿਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

(ਚਲਦਾ)

ਉਰਦੂ ਕਹਾਣੀ

ਬੇ-ਬਸੀ

ਉਰਦੂ ਲੇਖਕ ਤਸਕੀਨ ਜੈਦੀ ਕਾਨ੍ਹਪੁਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਬੇ-ਬਸੀ' ਉਸ ਬੇਬਸੀ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਦੀ ਮੁੱਕਦੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਬੇਬਸੀ ਪੀੜ੍ਹੀ-ਦਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਜਿਊੜਿਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਪੱਛੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਤਾਂ ਜਾਗਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿਊੜਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇ-ਬਸੀ ਦੀ ਇਸ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸਬੀਲ ਨਹੀਂ; ਇਹ ਪਾਤਰ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਡੂੰਘੇ ਧਸਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

"ਹਾਏ ਰਾਮ! ਮੈਂ ਲੁੱਟ ਗਈ, ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਈ... ਇਕੱਲੀ ਰਹਿ ਗਈ...।"

ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਇਸਤਰੀ ਦੀਆਂ ਦਰਦੀਲੀਆਂ, ਅਸਮਾਨ ਪਾੜ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਨਾਲ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੂੰਜ, ਗੂੰਜ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਲੈਕਚਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਮਗਨ ਸੀ, ਤਦੇ ਹੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਰ ਦੀ ਨੌਕਰਾਣੀ 'ਮੁੰਨੀ ਦੀ ਮਾਂ' ਦਾ ਪਤੀ ਕੱਲੂ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ ਹੈ।

"ਚਲੋ, ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ, ਮਰ ਗਿਆ। ਭੜੂਆ ਮੋਇਆ, ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ। ਮੁੰਨੀ ਦੀ ਮਾਂ ਲਈ ਬੋਝ ਹੀ ਸੀ।" ਪਤਨੀ ਨੇ ਵਿਅੰਗ ਕੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ। ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਸੀ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਹਮਣੇ ਕੱਲੂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪਈ ਸੀ। ਚਿੱਟੇ ਕਫ਼ਨ ਵਿਚ ਉਹ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਜਿਹਾ ਪਲੰਘ 'ਤੇ ਪਿਆ ਮੁਸਕਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ... ਕਿਸ 'ਤੇ...,ਦਿਖਾਵੇ

ਤਸਕੀਨ ਜੈਦੀ ਕਾਨ੍ਹਪੁਰ
ਤਰਜ਼ਮਾ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ

ਵਾਲੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ? ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪਲੰਘ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪੈਂਦੀ ਸਿਰ ਢਕੀ ਰੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਿਆ- 'ਕੱਲੂ ਸ਼ਰਾਬੀ ਸੀ, ਬਦਚਲਨ ਤੇ ਜੁਆਰੀ ਸੀ; ਫਿਰ ਵੀ ਮੁੰਨੀ ਦੀ ਮਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਹੜੇ ਦਾ ਮਾਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਰੁਪਈਏ ਵੀ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਸੀ।'

ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੱਲੂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਪਸਰ ਗਈ। ਉਹ ਸੱਠ ਸਾਲ ਦਾ ਮੋਟਾ, ਚੌੜਾ ਤੇ ਬਦਸੂਰਤ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਧੁੱਤ ਹੋ ਕੇ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਹਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ੌਕ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਏ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹਰ ਇਕ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ। ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਬੜਾ ਨਰਮ ਹੋ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖਾਮੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਦਿਲ ਲਾ ਕੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਚਪੜਾਸੀ ਬਣਿਆ, ਡਰਾਈਵਰ, ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਾਲਕ ਬਣਿਆ ਪਰ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਨੌਕਰਾਣੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਹੋਰ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੁਣ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ!

ਇਕ ਦਿਨ ਇਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਪਤਨੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰ ਬੱਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਮਰ ਗਈ ਸੀ। ਮੁੰਨੀ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਤੀ ਕਿਸੇ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੱਲੂ ਦਾ ਇਹ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਸੀ। ਇਹ ਸੇਠ ਦੇ ਘਰ ਨੌਕਰਾਣੀ ਸੀ। ਕੱਲੂ ਸੇਠ ਦੀ ਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਚਾਹੁਣ ਲੱਗੇ। ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ੀਲਾ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਘਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ। ਉਹ ਇਕੱਲਾਪਣੇ ਕਰ ਕੇ ਅੱਕ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਕੱਲੂ ਦੀ ਛਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਸਹਾਰਾ ਮਿਲ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਫੇਰਿਆਂ ਦੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆ ਗਈ, ਉਸ ਦੀ ਬਣ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਚੂੜੀ ਪਹਿਨ ਲਈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਮਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕੱਲੂ ਦੀ ਸੁਸਤੀ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਘਰ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ ਕੱਲੂ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕਰਦੀ। ਕੱਲੂ ਦੇ ਹਰ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਵਧੀਕੀ ਨੂੰ ਹੱਸ ਕੇ ਸਹਿ ਲੈਂਦੀ, ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕੱਲੂ ਚਿੜਚਿੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਘਰੇ ਰਹਿੰਦੀ, ਗੱਲ ਗੱਲ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਂਟਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਉਹ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਸੁਣਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਇਹ ਇਸਤਰੀ ਕਿਸ ਖਮੀਰ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ! ਕਿੰਨੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਹੈ! ਆਪਣੀ ਫਿਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਦਿਨ ਭਰ ਕਮਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਜੋ ਹਰ ਸਮੇਂ ਫੈਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਸਦਾ ਮੇਰੇ ਬਟੂਏ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਡਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

"ਅਜੀ, ਚੱਲੋ ਰੋਟੀ ਖਾਓ, ਕਾਲਜ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।" ਅੰਦਰੋਂ ਪਤਨੀ ਦੀ ਗਰਜਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੌਂਕਾ ਦਿੱਤਾ, ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਖਾਣੇ ਦੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਵੀ ਮੇਰਾ ਦਿਮਾਗ ਕੱਲੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਬੇਦਿਲੀ ਨਾਲ ਦੋ ਤਿੰਨ ਬੁਰਕੀਆਂ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਖਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬੈਗ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਕਾਲਜ ਜਾਣ ਲਈ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।

"ਅੱਜ ਛੇਤੀ ਆਉਣਾ, ਸ਼ਬਨਮ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਬਰਥ ਡੇਅ ਹੈ। ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਤੋਹਫਾ ਲੈਂਦੇ ਆਉਣਾ। ਕੈਨੀਕੋ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਸਾੜੀ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਆਇਓ, ਡਾਈ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਦੇਖਦੇ ਆਂ ਕਿਹਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਹਾਂ, ਲੈਕਮੇ ਫੇਸ ਪਾਊਡਰ ਵੀ।" ਚਲਦਿਆਂ ਚਲਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਈ। ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੌਤ ਦਾ ਰਤਾ ਭਰ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੇ ਐਸ਼ੋ-ਆਰਾਮ ਅਤੇ ਘੁੰਮਣ ਦਾ ਫਿਕਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਕਈ ਪੀਰੀਅਡਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕੱਲੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਨਿਕਲ ਸਕਿਆ। ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੰਨੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਬੂਹੇ 'ਤੇ ਗਮਗੀਨ ਅਤੇ ਉਦਾਸ ਖੜ੍ਹੀ ਦੇਖਿਆ। ਲਾਸ਼ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਬਾਹਰ ਗਲੀ ਸੁੰਨਸਾਨ ਸੀ। ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਵੀ ਛਾ ਗਈ।

ਫਿਰ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਕੰਮ 'ਤੇ ਆਈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ। ਨਿਢਾਲ ਸੀ। ਹਫਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਚਮਕ ਗਾਇਬ ਸੀ। ਖੰਘ ਵੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਤਰਸ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਦਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਾ ਕਰ ਲਵੇ।

ਕੱਲੂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪਤਨੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਂਟਿਆ ਵੀ ਸੀ, "ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਘਰ ਨਾ ਹੋਵਾਂ, ਤੂੰ ਸਾਹਬ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ।" ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੀ, "ਤੁਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਬੜੀ ਚਾਲੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਣਿਆ, ਮੁਹੱਲੇ ਦੇ ਪਾਨਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪੰਸਾਰੀ ਨਾਲ ਇਹਦੀ ਯਾਰੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖਾ ਹੀ ਗਈ ਸੀ, ਹੁਣ ਕੱਲੂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹਨੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕਿ ਏਕਾਂਤ ਵਿਚ ਐਸ਼ ਕਰੇ। ਅਜੀ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ... ਇਹਨੂੰ ਕੰਮ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦੇਵੋ, ਇਹਨੂੰ ਰੱਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਬਦਨਾਮ ਨਾ ਹੋ ਜਾਈਏ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੱਲੂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੂਜੀ ਨੌਕਰਾਣੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।"

ਮੈਂ ਪਤਨੀ ਦੇ ਕੁਸੈਲੇ ਵਾਕਾਂ ਦੀ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਪਰਖਦਿਆਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਿਆ ਸੀ, ਕੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਵੇਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਆਇਆ, ਇਕ ਰਾਤ ਸੁੱਤੇ ਪਿਆਂ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਮੁੰਨੀ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਹਿਚਕੀਆਂ ਵਾਲੇ ਰੋਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੱਲੂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਰ-ਕੁੱਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕੱਲੂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਤੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੁੰਨੀ ਦੀ ਮਾਂ ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ, "ਮੈਂ ਘਰ ਕਿਵੇਂ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਤੈਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹਾਂ, ਤੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਾਲ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਕੀ ਘਰਾਂ ਦੇ ਜੂਠੇ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜ ਮਾਂਜ ਕੇ, ਤੇ ਲਾਹੀਆਂ ਸਾੜੀਆਂ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨ ਕੇ ਹੀ ਸਾਡਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਕਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਏਂ। ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਧੁੱਤ ਰਹਿੰਨਾ ਏਂ, ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਭੋਜਨ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ। ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ, ਕਦੇ ਪੁੱਛਿਐ, ਇਹ ਸਭ ਕਿਥੋਂ ਆਉਂਦਾ। ਪਤਾ ਈ ਸਾਲ ਭਰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਬਕਾਇਆ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਉਤਰੇਗਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹੀ ਹੌਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਕੱਲੂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰੀ-ਕੁੱਟੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਹਰਾਮਜ਼ਾਦੀ, ਆਵਾਰਾ, ਬਦਚਲਨ। ਮੇਰਾ

ਨਾਂ ਡਬੋ ਰਹੀ ਏਂ।"

ਉਹ ਮਾਰ ਖਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਚੋਟਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਦਰਦ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਵੇਰ ਸਮੇਂ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਮ 'ਤੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਸੇਠ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿਹਰਾ, ਰਾਤ ਦੇ ਝਗੜੇ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਝਲਕ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਲਾਮ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਫਿਰ ਕੱਲੂ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਹੱਥ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ।

ਕੱਲੂ ਨੂੰ ਟੀ.ਬੀ. ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਖੰਘਦਿਆਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ। ਮੁੰਨੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਮਾਰੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ। ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਆਰਾਮ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਚੈਸਟ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਕੱਲੂ ਉਥੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ, ਸ਼ਰਾਬ ਜੋ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਦਿਨ ਭਰ ਉਸ ਕੋਲ ਬੈਠ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਉਥੇ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਆਖ਼ਣ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਬਿਨਾ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਿਆਂ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਘਰ ਆ ਗਿਆ।

ਮਰਦੇ ਦਮ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲਤ ਨਾ ਗਈ। ਉਹ ਕਿਤਿਓਂ ਨਾ ਕਿਤਿਓਂ ਉਸ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਨਸ਼ਾ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਸ਼ਾ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਪੀੜ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਹੀ ਇਸ ਦੀ ਦਵਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹੀ ਭੋਜਨ, ਤੇ ਇਹੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਸ਼ੀਲਾ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਠੇਕੇ ਤੋਂ ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਅਧੀਆ ਮੰਗਵਾ ਲਿਆ, ਪਰ ਗਲਾਸ ਪੀਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ, ਅੱਖਾਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ, ਜ਼ਬਾਨ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਇਉਂ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਜ਼ਹਿਰ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਸ਼ੀਲਾ ਜਦੋਂ ਘਰ ਆਈ ਤਾਂ ਮਰਿਆ ਹੀ ਦੇਖਿਆ। ਇਸ ਦਿਨ ਸੇਠ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਦਾ ਨੋਟ ਕੱਲੂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੀ ਸੀ। ਇਹੀ ਇਸ ਦੇ ਕਿਰਿਆ-ਕਰਮ ਦੇ ਕੰਮ ਆਇਆ। ਬਾਕੀ ਮੁਹੱਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਤਰਸ ਖਾ ਕੇ ਕਫ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਕੁਝ ਰੁਪਏ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ। ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਡਿੱਗਣ ਲੱਗੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣਾ-ਆਪ ਭੁੱਲ ਗਈ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਬਣ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਤੇਲ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਬਸ ਚਲਣਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਵੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਆ-ਪਿਆ ਕੇ ਆਪ ਭੁੱਖੀ ਸੌਂ ਜਾਂਦੀ। ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਖਾਰ ਰਹਿਣ ਲੱਗਿਆ। ਪਤੀ ਵਾਲੀ ਖੰਘ ਵੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਉਹ ਬੁੱਢੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ। ਵਾਲ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮੂੰਹ ਬੇ-ਰੌਣਕ। ਇਸਤਰੀ ਲਈ ਮਰਦ ਹੀ ਸ਼ਰਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਬੇਕਾਰ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਜ਼ਾਲਮ ਹੋਵੇ। ਮਰਦ ਮਰਦ ਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਿਸਣ ਲੱਗੀ, ਟੁੱਟਣ ਲੱਗੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਇਸ ਕੋਲੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵੱਧ ਰਹਿਣ ਲੱਗਿਆ। ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਸਰੀਰ ਪਿਘਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਬਣ ਗਈ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਟੀ.ਬੀ. ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਘਰ ਸੱਦ ਕੇ ਕਿਹੜਾ ਬਿਮਾਰੀ ਮੁੱਲ ਲੈਂਦੈ! ਘਰ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਵਿਕ ਗਿਆ, ਬੱਚੇ ਅਵਾਰਾ ਹੋ ਗਏ, ਚੋਰ ਬਣ ਗਏ।

ਕੱਲੂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤਾ, ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਦਿਨ ਸਭ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ, ਖਾ-ਪੀ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਬਣੇ। ਉਹ ਫਿਰ ਇਕੱਲੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਕੱਲੂ ਦੀ ਥਾਂ ਖਾਲੀ ਸੀ। ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ, ਹੁਣ ਉਹੀ ਦੁਨੀਆ ਤੇ ਪੈਸਾ ਤੇ ਉਹ ਇਕੱਲੀ! ਕੋਈ ਹਮਦਰਦ ਨਹੀਂ, ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ ਨਹੀਂ। ਸਿਰ ਦੀ ਛਾਂ ਚਲੀ ਗਈ, ਮਰਦ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾਣ ਲਈ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਵਿਧਵਾ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੀ ਇੱਜ਼ਤ ਹੈ? ਫਿਰ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਜਵਾਨ ਧੀ, ਇਸ ਲਈ ਜਾਨ ਦਾ ਜੰਜਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੁੰਨੀ ਸਮਾਜੀ ਬਘਿਆੜਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕੱਲੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਲੰਬਾ ਅਤੇ ਕਠਨ ਰਾਹ ਸਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਥੱਕ ਕੇ ਪਲੰਘ 'ਤੇ ਲੇਟ ਗਈ ਅਤੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ। ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਹਿੰਮਤ ਬਚੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਸੀ।

"ਮੁੰਨੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਈ?" ਇਕ ਸਵਾਲ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆਂ ਨਹੀਂ ਭੇਜੇਗੀ। ਪੱਪੂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਭੇਜਿਆ ਕਰੂੰਗੀ। ਫਿਰ ਤ੍ਰੇਹ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਗਲ ਸੁੱਕਣ ਲੱਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪਾਣੀ ਮੰਗਿਆ। ਉਥੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਮੁੰਨੀ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਂਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖਾਣੇ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਦਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਸੀ। 'ਪਾਣੀ-ਪਾਣੀ' ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਸ ਨੇ ਸੁਣੀ, ਫਿਰ ਸਾਮਾਨ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਪਾਣੀ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮਾਂ ਵੱਲ ਡਰਦੀ-ਡਰਦੀ ਵਧੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅੱਜ ਉਹ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਬਚ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਕੰਬ ਗਈ।

ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਅੱਜ ਕਿਥੋਂ ਲਿਆਈ ਏਂ। ਦੁਪੱਟੇ ਦੇ ਲੜ ਕੀ ਬੰਨ੍ਹਿਆ?"

ਮੁੰਨੀ ਨੇ ਝਿਜਕਦਿਆਂ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਕਿਹਾ, "ਸੇਠ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ ਤੇਰੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਲਿਆਈ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਹੁਣ ਕੰਮ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ, ਹੁਣ ਆਰਾਮ ਕਰੇਂ, ਤੇ ਹਾਂ, ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਡਿਨਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।"

ਪੰਜਾਹ ਦਾ ਨੋਟ, ਸੇਠ ਜੀ ਅਤੇ ਮੁੰਨੀ... ਸੋਚਦਿਆਂ ਸੋਚਦਿਆਂ ਸਿਰ ਨੂੰ ਚੱਕਰ ਆ ਗਿਆ। ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਫੜਦਿਆਂ ਫੜਦਿਆਂ ਹੱਥ ਕੰਬ ਗਿਆ। ਗਲਾਸ ਡਿੱਗ ਕੇ ਚੂਰ ਚੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਤਿਹਾਈ ਰਹਿ ਗਈ।

ਮੁੰਨੀ, ਮਾਂ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ ਸੁੰਨ ਹੋ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਈ। ਫਿਰ ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਪਟ ਕੇ ਰੋ ਪਈ। ਅੱਜ ਉਹ ਵੀ ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਬੇਬਸ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਮਿਆਰ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,

ਮੈਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਾ ਵਾਸੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਪਾਸ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇੰਨੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਵੀ ਕਿ ਇਥੇ ਪਰਦੇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਆਪਣਾ ਵਡਾ ਥਾਂ ਬਣਾਈ ਬੈਠੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਘਰ ਆ ਕੇ ਅਖਬਾਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਇਕ-ਦੋ ਨੂੰ ਛਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਦਤੇ ਦਾ ਮਾਲ ਹੀ ਲਗੇ। 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਬਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਨੰਬਰ ਇਕ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਲੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸਮਗਰੀ ਦਾ ਮਿਆਰ ਅਤੇ ਵੰਨਗੀ ਸੱਚਮੁਚ ਹੀ ਕਾਬਲੇ-ਤਾਰੀਫ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ। ਸੱਚ ਜਾਣੋ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਿਆਰੀ ਪਰਚਾ ਨਹੀਂ ਲਭਿਆ। ਉਥੋਂ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਅਜਕਲ੍ਹ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਪਿਛਲਗ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਇਕ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਵੀ ਹੋਈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇੰਨੇ ਘੱਟ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪਰਚਾ ਚਲਾਈ ਕਿਵੇਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ? ਜਦੋਂਕਿ ਇਥੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਲਈ ਆਮਦਨ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਸਾਧਨ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਹੀ ਤਾਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਕਈ ਅਖਬਾਰ ਤਾਂ ਬਸ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਰੱਬ ਕਰੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਆਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਾ ਰਹੇ।

-ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ
ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਰਕੁਲ ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਡਾਣ

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਜੰਮੀ-ਪਲੀ ਅਤੇ ਤੈਲਗੂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬਣ ਅਦਾਕਾਰਾ ਰਕੁਲ ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਠ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਸ਼ਿਮਲਾ ਮਿਰਚੀ' ਤਿਆਰ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੇ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਵਿਚ ਦੇਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ 'ਸ਼ੋਅਲੇ' ਵਾਲੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਰਮੇਸ਼ ਸਿੱਪੀ ਨੇ 20 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਬਾਅਦ ਬਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਹੇਮਾ ਮਾਲਿਨੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਰਾਓ ਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਅਹਿਮ ਕਿਰਦਾਰ ਰਕੁਲ ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੈ।

ਉਂਝ, ਸੁਣਿਆ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਹਾਲ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕੋਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਰਕੁਲ ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਲਈ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਯਾਰੀਆਂ' ਆਈ ਸੀ, ਪਰ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣੀ। ਉਂਝ ਤੈਲਗੂ ਤੇ ਤਮਿਲ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਰਕੁਲ ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਗੁੱਡੀ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੋ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਤੈਲਗੂ ਫਿਲਮਾਂ (ਵੈਂਕਟਾਦਰੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਅਤੇ ਲੋਕਯਾਮ) ਲਈ ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਦੇ ਸਰਵੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਇਨਾਮ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਰਕੁਲ ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਗਿਲੀ' ਜੋ ਕੰਨੜ ਵਿਚ ਸੀ, 2009 ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2011 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਤੈਲਗੂ ਫਿਲਮ 'ਕਰਤਮ' ਮਿਲ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਤੈਲਗੂ ਅਤੇ ਤਮਿਲ ਫਿਲਮਾਂ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਹਿੱਟ ਹੋਈਆਂ, ਪਰ ਉਹਦਾ ਦਿਲ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਲਈ ਧੜਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਣੇ। ਉਹ ਇਸ ਪਾਸੇ ਲਗਾਤਾਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਅਜੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਕੰਨੜ ਫਿਲਮ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ।

'ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ 'ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ'

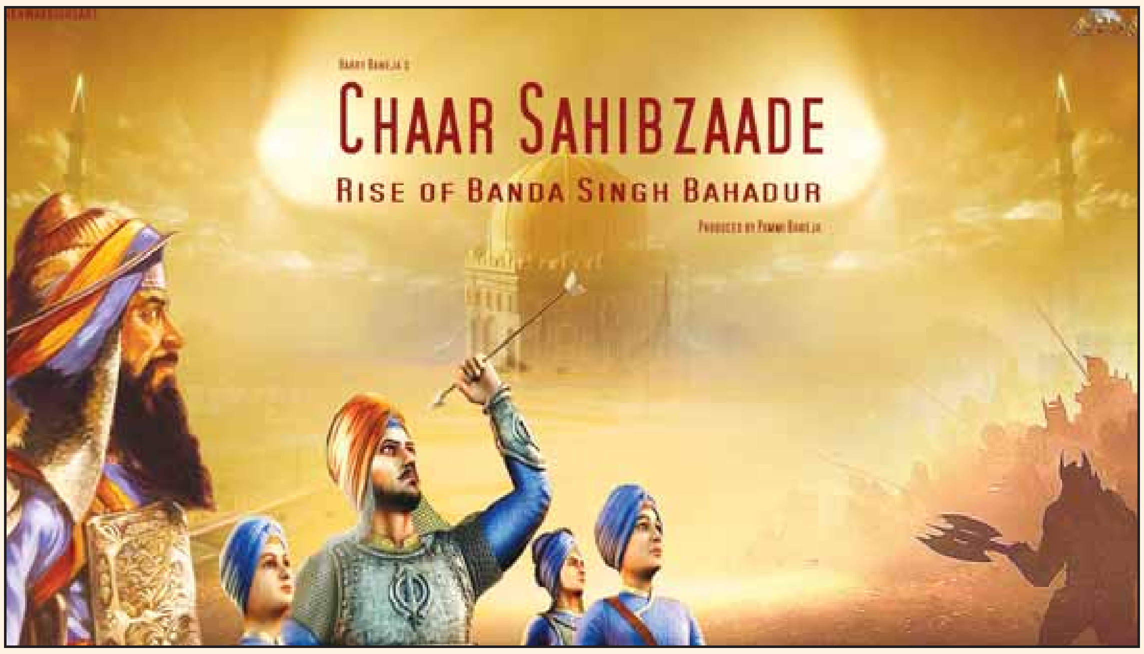

ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਫਿਲਮ 'ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ' ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੈਰੀ ਬਵੇਜਾ ਵੱਲੋਂ 'ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ-2: ਰਾਈਜ਼ ਆਫ਼ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ' ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪੋਸਟਰ ਅਤੇ ਮੋਸ਼ਨ ਟ੍ਰੇਲਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 31 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੈਰੀ ਬਵੇਜਾ, ਨਿਰਮਾਤਾ ਪੰਮੀ ਬਵੇਜਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਹੈਰੀ ਬਵੇਜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ ਉਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ' ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਸੇ ਸਾਲ ਨਵੰਬਰ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਇਫੈਕਟਸ ਐਂਡ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਗੀਤ ਹਨ।

ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਮਦ ਬਾਰੇ ਹੈਰੀ ਬਵੇਜਾ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਸੀਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਰੋਜ਼ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਐਂਡ ਬਵੇਜਾ ਮੂਵੀਜ਼ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ।

ਹੈਰੀ ਬਵੇਜਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਪੰਮੀ ਬਵੇਜਾ ਨਾਲ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਿਲਹਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਉਤੇ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਪਰਦੇ ਉਤੇ ਉਤਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣੀ ਵੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਪਿਛੇ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ' ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰੇ 'ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਉਤੇ ਪੂਰੀ ਉਤਰੇਗੀ। ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸਮੁੱਚੀ ਟੀਮ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਵੀ ਉਤਨੀ ਹੀ ਲਗਨ, ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵਟਾ ਰਹੀ ਹੈ।

-ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਓਮ ਪੁਰੀ

ਅਦਾਕਾਰ ਓਮ ਪੁਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚੋਂ ਹੁਣ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਾਲੇ ਕਿਰਦਾਰ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਬਹੁਤ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ। ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਕਲਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਪਾਤਰ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਫਿਲਮਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਣਦੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਕਿਸਾਨ ਤਾਂ ਛੱਡੋ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਉਤੇ ਵੀ ਫਿਲਮਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ। ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਬਾਜ਼ਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉਤੇ ਹੀ ਪਈ ਹੈ। ਬਾਜ਼ਾਰੀਕਰਨ ਨੇ ਆਮ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰੋਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਮਰਾਠਵਾੜਾ' ਬਾਰੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਫਿਲਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਦਾਕਾਰਾ ਓਮ ਪੁਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਨੇਮਾ ਅੱਜ ਵੀ ਕਾਫੀ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦਾ ਸੋਨੇ ਦਾ ਯੁਗ 50ਵੇਂ ਅਤੇ 60ਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬਿਮਲ ਰਾਏ, ਗੁਰੂ ਦੱਤ, ਮਹਿਬੂਬ ਖਾਨ ਅਤੇ ਵੀ. ਸ਼ਾਂਤਾਰਾਮ ਵਰਗੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਦੇਖਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਨੇਮਾਘਰਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲਦੀਆਂ ਵੀ ਸਨ। ਹੁਣ ਜਿਹੜੇ ਨਵੇਂ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਉਠ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜੀਵਨ ਉਤੇ ਹੀ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਫਿਲਮ 'ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਮਰਾਠਵਾੜਾ' ਦੀ ਝਲਕ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਫਿਲਮ ਦਾ ਪੋਸਟਰ।

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੇ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਖ਼ੂਨ ਜਿਗਰ ਦਾ ਪੈਂਦਾ ਏ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਕਮਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
ਕਾਮਯਾਬ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਵਾਂ ਮੈਂ, ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

9ਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

30 ਜੁਲਾਈ 2016 *(ਸਨਿਚਰਵਾਰ, ਸਵੇਰੇ 8:30 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 8:00 ਵਜੇ ਤੱਕ)*

Canton Sports Center - Victory Park: 46555 W. Michigan Ave. Rd., Canton, MI 48188 (Near Beck Rd.)

ਖੇਡਾਂ: ਕਬੱਡੀ, ਵਾਲੀਬਾਲ, ਸੌਕਰ, ਅਥਲੈਟਿਕਸ

ਇਨਾਮ

ਕਬੱਡੀ ਓਪਨ
ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ
ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ
ਚੌਥਾ ਇਨਾਮ

ਕਬੱਡੀ-21
ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ

ਵਾਲੀਬਾਲ
ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ

ਸੌਕਰ
ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ

ਕਬੱਡੀ ਰੈਫਰੀ: ਨਰਿੰਦਰ ਮੁੰਦਰ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕਿੰਦਾ ਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਦੀਪਾ ਟਾਂਡੇ ਵਾਲਾ

ਮੇਲਾ-ਗੇਲਾ, ਖੇਡਾਂ, ਨੱਚਣ-ਟੱਪਣ, ਗਾਉਣ-ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਆਓ ਤੇ ਮੌਜ ਮਨਾਓ

ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ

ਰਾਖੇ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਟੀਮ ਭੰਗੜੇ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏਗੀ

ਲੰਗਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਤੇ ਸੇਵਾ ਆਗੇਨਾਈਜ਼ਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਹੋਣਗੇ

***Free Entry *Free Food *Free Entertainment**

ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਆਓ ਤੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਲੁਤਫ ਉਠਾਓ

ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾਮੀ ਗਾਇਕ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਗਿੱਧਾ-ਭੰਗੜਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਬੱਡੀ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ

ਇਕਬਾਲ ਗਾਲਿਬ | ਮੱਖਣ ਅਲੀ | ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

PSCA Committee Members and Gold Sponsors

ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ | ਅਰਜੁਨ ਗਿੱਲ | ਰਾਜ ਨਿੱਜਰ | ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ | ਅਮਰਜੀਤ ਗਿੱਲ | ਰਵਿੰਦਰ ਥਿੰਦ | ਅਮਰੀਕ ਰਾਏ | ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ

ਰਾਜ ਜਾਮਾਰਾਏ | ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਸੁਖਦੇਵ ਸੇਖੋਂ | ਕੇਵਲ ਗਿੱਲ | ਕੁਲਬੀਰ ਗਿੱਲ | ਸੁੱਖਾ ਸੇਖੋਂ | ਬਲਕਾਰ ਗਿੱਲ | ਕਰਨ ਗਿੱਲ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

Karn Gill (Mela, Sponsors) 734-612-9984
Karmbir Singh (Mela, Volleyball) 734-558-3151
Arjun Gill (Kabaddi) 734-231-3576
Raj Jamarai (Kabaddi, Singer) 734-644-1010
Raj Nijjar (Culctural Program, Singer, Stalls) Ph: 734-637-7540
Sukhdev Sekhon (Soccer) 248-431-9678
WWW.PSCA-MI.COM

ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਖਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਣ।

ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰ

ਚੈਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ | ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ | ਜੈਰੀ ਸਿੰਘ | ਰਤਨ ਸੇਖੋਂ | ਕਰਨ ਗਿੱਲ

ਪਲਾਟੀਨਮ ਸਪਾਂਸਰ

ਜਤਿੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ | ਡਾ. ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ | ਡਾ. ਸੱਈਅਦ ਤਾਜ | ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ | ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ | ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਲਡਵਾਈਡ ਟਰੈਵਲ | ਸੁੱਖੀ ਨਰਵਾਲ | ਚਰਨਜੀਤ ਰਸਟੀ | ਗੋਲਡੀ ਢਿੱਲੋਂ | ਬਲਬੀਰ ਗਰੇਵਾਲ | ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ | ਰਾਜ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ

ਗੋਲਡ ਸਪਾਂਸਰ

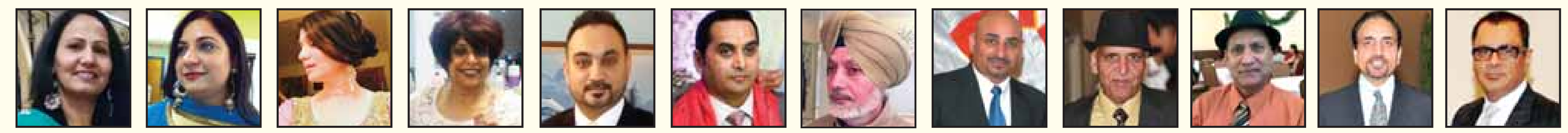

ਜੱਸ ਸੋਹੀ | ਰਾਣੀ ਕਪਿਲਾ | ਵਿਜੇ ਜੋਸ਼ੀ | ਪ੍ਰੀਤੀ ਸੂਦ | ਦਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ | ਨਵਦੀਪ ਗਿੱਲ | ਗੁਰਦਾਤਾਰ ਸਿੰਘ | ਰਾਜ ਸਿਆਨ | ਬਿਲ ਬਾਠ | ਇੰਦਰਜੀਤ ਬਾਠ | ਅਮਰੀਕ ਮਾਹਲ | ਰੇਣੂ ਤੱਖਰ

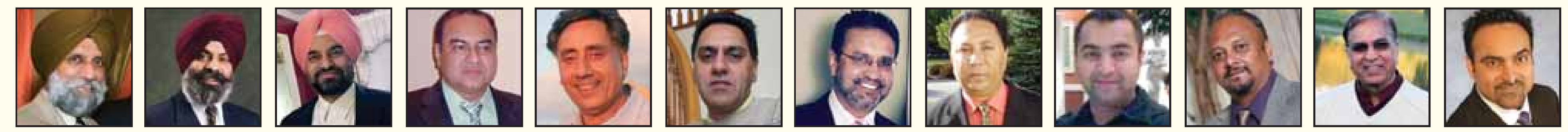

ਗੁਰਭਿੰਦਰ ਸਿੰਘ | ਸੁਰਜੀਤ ਗਿੱਲ | ਪ੍ਰਭਦੀਪ ਸੰਘਾ | ਇੰਦਰਜੀਤ ਵਿਰਕ | ਸੁੱਖੀ ਗਰੇਵਾਲ | ਜਸਵੀਰ ਸਹੋਤਾ | ਜਸਪਾਲ ਸੋਹਲ | ਗੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ | ਸੁੱਖੀ ਧਾਲੀਵਾਲ | ਡੀ ਜੇ ਧਾਮੀ | ਗੁਰਬਖਸ਼ ਭੁੱਲਰ | ਬਿਕਰਮ ਗਰੇਵਾਲ

ਰਾਜ ਬੈਂਸ | ਟੀ ਜੇ ਲੋਟਾ | ਮਦਨ ਅਹੀਰ | ਤਰਲੋਚਨ ਭੁੱਲਰ | ਚਰਨਪ੍ਰੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ | ਇੰਦਰਜੀਤ ਗਿੱਲ | ਹੈਰੀ ਸੰਧੂ | ਭੁਪਿੰਦਰ ਸੰਧੂ | ਰੂਪੀ ਰੰਧਾਵਾ | ਜਗਤਾਰ ਜੱਗਾ | ਅਮਜਦ ਚੌਧਰੀ | ਮਨਦੀਪ ਲੋਹਾਮ

ਸਿਲਵਰ ਸਪਾਂਸਰ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਗਿੱਲ | ਲਾਲੀ ਮਾਂਗਟ | ਚਮਕੌਰ ਗਿੱਲ | ਸੁਖਦੇਵ ਬਰਾੜ | ਭੁਪਿੰਦਰ ਪੇਲੀਆ | ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ | ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ | ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਰਿਆੜ | ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ | ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

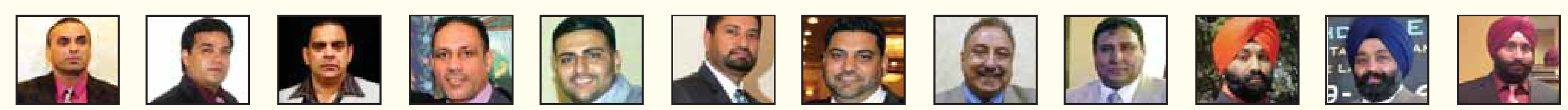

ਹਰਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ | ਪਰਮਿੰਦਰ ਗੱਗੀ ਗਿੱਲ | ਹਰਮੋਹਨਜੀਤ ਬੈਂਸ | ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਬੋਦਲ | ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖ | ਜਸਵਿੰਦਰ ਸੋਨੂ ਸੰਧੂ | ਅਮਰ ਰਾਜ ਧਾਲੀਵਾਲ | ਹਰਦੀਪ ਬੱਲ | ਗੁਰਨਿੰਦਰ ਬੱਲ | ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ | ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ | ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਹਰਪਾਲ ਸੰਘਾ | ਰਸ਼ਮਿੰਦਰ ਗਿੱਲ | ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ | ਪੰਮੀ ਕਪੂਰ | ਰਿੰਪੀ ਛੀਨਾ | ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ | ਸੰਦੀਪ ਢਿੱਲੋਂ | ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਕੁੱਕੂ | ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ | ਦੁਰਲਾਭ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ | ਚਰਨਜੀਤ ਜੋਗੀ ਬਾਠ | ਗੁਰਮੇਲ ਮਾਨ

ਸੰਨੀ ਧੂੜ | ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ | ਮਨਜੀਤ ਨੰਨਣ | ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ | ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਿੰਪਲ | ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ | ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ | ਰਣਵੀਰ ਲਾਲੀ ਧਾਲੀਵਾਲ | ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ | ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੈਨਸਿੰਗ | ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ

ਇਕਬਾਲ ਬੋਪਾਰਾਏ | ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ | ਡਾ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ | ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ | ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ | ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਟੋਲੀਡੋ | ਜਗਦੇਵ ਗਰੇਵਾਲ | ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੰਦੇਸ਼ਾ | ਨਿਰਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੂਬੀ | ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟਿੱਕੂ | ਮੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ | ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੈਲੀ

ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਦੀ ਤੰਗੀ ਹੈ?

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਲੋਡ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਸਾਨੂੰ ਭੇਜੋ, ਤੁਰੰਤ ਅਦਾਇਗੀ ਪਾਓ।

*ਸਸਤੀਆਂ ਦਰਾਂ
*ਇਕ ਵਾਰ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ
*ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ

Rates as low as 2.0%

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਪਾਲ ਫੋਨ 1-800-705-3863

Trucking Companies-Improve Your Cash Flow

*Low Rates *One-Time Discounts *No Minimums

Call Paul at 1-800-705-3863

www.Transportationfunding.com

Transportation Funding Group, Inc.

Minneapolis , MN 55426

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

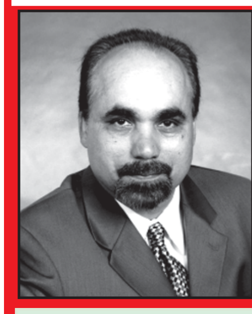

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer
Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile
(586) 802-7385 Fax
Balbir.Grewal@SistarMortgage.com
Refinance up to 125% value of the house.

Loans Available In Most States!

>100% FHA Financing >Residential (Purchase & *Refinance) >Self Employed >Cash Out Refinance >Investment Property Loans >Jumbo Loans >Commercial Property With Business or Business Only

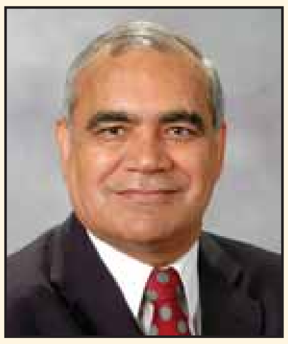

Madan Khatri

Want to Buy/Sell Homes, THs, Condos!

Call Madan Khatri

Ph: 847-530-1550

www.PropertyZoo.com

CALL TO BUY / SELL HOME TODAY!

Top Producer at the office in 2011-2013-2014
*****A Broker who can work with you from Beginning to End, Call Now!!!*****

BHHS American Heritage

1010 Rohwing Road, Elk Grove Village, IL

MWOSE & DHALIWAL ATTORNEYS AT LAW

IMMIGRATION
CRIMINAL DEFENSE
BUSINESS LAW
CIVIL LITIGATION
REAL ESTATE

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ
ਫੌਜਦਾਰੀ ਵਕਾਲਤ
ਬਿਜਨਸ ਲਾਅ
ਦੀਵਾਨੀ ਵਕਾਲਤ
ਰੀਅਲ ਐਸਟੇਟ

FREE CONSULTATION!

ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਲਾਹ ਅੱਜ ਹੀ ਮੁਫਤ ਲਓ

317-222-1567

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਵੀ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ

CONTACT US TO SET UP AN INTERVIEW PUNJABI, HINDI, AND URDU SPOKEN
WWW.MDLEGALTEAM.COM
CONTACTUS@MDLEGALTEAM.COM

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

LICENSED TO PRACTICE IN INDIANA, MICHIGAN, FLORIDA AND IMMIGRATION LAW IN ALL 50 STATES.

OFFICE LOCATION:
1426 W. 29TH ST., SUITE 201B
INDIANAPOLIS, IN 46208
Fax: 317-288-1842

Anu Attorney Professional Law Group, PLLC.

*More than 25 years of experience *Internationally Awarded-Extraordinary ability *Served as Legal Advisor to Govt. of India, Embassy of India, Washington, DC

Anu Peshawaria
Attorney at Law
Licensed to practice Immigration in all 50 states.
More than 20 year experience in US immigration & Indian law

US IMMIGRATION

*Green Cards (Investor, Employment)
*E-2 investor Visa, L1 (Intra Company)
*Family Green Card, Fiancee Visa
*Deportation Defense, VAWA, U Visa
*Asylum, Appeals, Ninth Circuit Court
*H1B, Computer Engineers, Cooks, Teachers, Students, Doctors, Nurses, Physical Therapist

ਪੰਜਾਬੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰੋ

ਹੁਣ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਵੀ ਦਫਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਚੁਕਾ ਹੈ

FAMILY LAW *(Only In WA)*
*Divorce *Annulment
*International Custody

INCORPORATIONS *(Only In WA)*
*International Contracts, Mergers
*Attorney Supreme Court of India

Contact numbers:
Seattle, WA
Ph: 206-774-0907
Fremont, California
Ph: 510-353-0102
Cell Phone 510-299-1907
Toll free: 1-866-586-6297
anu@anuattorney.com
www.anuattorney.com

46560 Fremont Blvd., STE#205, Fremont, CA 94538
801 Pine Street, Suite 7H, Seattle, WA 98101
Offices: Seattle, WA *Fremont, CA *UK *Canada *India

Evening Appointments Available